

Vold på dagsordenen

Medierne og den
politiske proces

Søren Laursen

Magtudredningen

**Vold på dagsordenen.
Medierne og den politiske proces**

Magtudredningen

Folketinget besluttede i marts 1997 at iværksætte en dansk magtudredning eller, som det officielle navn er, *En analyse af demokrati og magt i Danmark*. Projektet, der forventes afsluttet i 2003, ledes af en uafhængig forskningsledelse.

Magtudredningens forskningsresultater publiceres i en række bøger, som udgives på Hans Reitzels Forlag, og i en skriftserie, som udgives af Magtudredningen.

Lise Togeby
(formand)

Jørgen Goul Andersen

Peter Munk Christiansen

Torben Beck Jørgensen

Signild Vallgård

Søren Laursen

**Vold på dagsordenen.
Medierne og den politiske proces**

Magtudredningen

Vold på dagsordenen.

Medierne og den politiske proces.

© Magtudredningen og forfatteren, 2004

ISBN: 87-7934-841-6

Omslag: Svend Siune

Tryk: AKA-PRINT A/S, Århus

Magtudredningen

c/o Institut for Statskundskab

Aarhus Universitet

Universitetsparken

8000 Århus C

Danmark

Magtudredningen@ps.au.dk

www.ps.au.dk/magtudredningen

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og CopyDan. Enhver anden udnyttelse er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug ved anmeldelser.

Indhold

Kapitel 1. Volden på dagsordenen	7
Kapitel 2. Teoretisk og metodisk udgangspunkt	9
Baumgartner og Jones' teori om den politiske dagsordensfastsættelse	9
Aktører: medier og politikere	11
Påvirkningsrelationer	13
Gamson og Modiglianis teori om fortolkningspakker	16
Metodiske overvejelser	17
Kapitel 3. Udviklingen i voldens omfang og karakter	21
Politiets statistikker	21
Den skadestuerregistrerede vold	25
Voldsofferundersøgelser	26
Drab	28
Sammenfatning	28
Kapitel 4. Kvantitativ analyse af de to dagsordener	30
Mediedagsordenen	30
Den politiske dagsorden	33
Sammenhængen mellem dagsordenerne	34
Kapitel 5. Kvalitativ analyse af mediernes dagsorden	38
Mordet på Thor Ian Dueholm	38
Mordet på Michel Scharling Jørgensen	43
Mordet på Racheed Lawal	53
Mediedagsordenen efter fremsættelsen af voldspakken	64
Sammenfatning	65
Kapitel 6. Kvalitativ analyse af den politiske dagsorden	68
Enhedslisten	70
Socialistisk Folkeparti	71
Socialdemokratiet	72
Det radikale Venstre	75
Centrum-Demokraterne	76
Det konservative Folkeparti	76
Venstre	77
Dansk Folkeparti	79
Fremskridtspartiet	81
Sammenfatning og diskussion	82

Kapitel 7. Konklusion og perspektivering.....	88
Litteratur.....	92
Om forfatteren	95

Kapitel 1

Volden på dagsordenen

I efteråret og vinteren 1996 fik vold en fremtrædende plads i medierne. Med baggrund i en række meget brutale voldsepisoder blev der i TV produceret en lang række nyhedsindslag om volden, og i dagspressen blev der skrevet dusinvis af artikler, ledere, kronikker og læserbreve om vold. Gennem de indgående og følelsesladede beretninger fik vi som læsere og seere et nært kendskab til voldsepisoderne og ikke mindst til voldens ofre, deres familier og venner. Den intensive mediedækning af en række voldsepisoder gav indtryk af volden som et stort og presserende problem i samfundet. At dette samtidig fik gennemslagskraft i forhold til den brede offentlighed fremgik af meningsmålingerne, som viste, at befolkningen betragtede vold som det største problem i samfundet (*Politiken*, 20/10; 26/12 1996). Desuden gav mange mennesker gennem læserbreve i dagspressen udtryk for deres frygt for volden og for deres vrede over gerningsmændene – samt for deres undren over samfundets tilsyneladende manglende reaktion på problemet.

På den politiske front opnåede vold ligeledes stor opmærksomhed. Statsministerens nytårstale ved årsskiftet 1996/97 domineredes af volden som et væsentligt socialt problem. Poul Nyrup Rasmussen sagde blandt andet, 'Vi vil volden til livs' og 'Vi vil ikke finde os i det'. Der var ingen tvivl om, at volden havde fundet vej til den politiske dagsorden. Regeringens opfølgning på nytårstalen kom prompte: Allerede den 2. januar var den nye justitsminister Frank Jensen på banen med et lovforslag – den såkaldte voldspakke – som skulle dæmme op for volden i samfundet. Lovforslaget, der omfattede hårdere straffe for de groveste voldsforbrydelser samt en række forebyggende tiltag, blev efter interne forhandlinger i regeringen vedtaget i Folketinget.

I samme periode har der imidlertid ikke kunnet påvises nogen stigning i omfanget af vold i samfundet. Hvis man betragter de forskellige tilgængelige indikatorer for voldens omfang, har den snarere været stagnerende i de seneste år (Balvig, 2000; 1995b; Brink, 1999; Brink m.fl., 1997).

Det umiddelbare misforhold mellem på den ene side problemets objektive størrelse og på den anden side perceptionen af samme problem på politisk niveau er det paradoks, der danner udgangspunktet for dette skrift.

Spørgsmålet er, hvordan den politiske stillingtagen til volden, i form af en retspolitisk stramning, kan forklares, når den tilsyneladende ikke har baggrund i en stigning i voldens omfang. I nærværende skrift vil der blive

fokuseret på mediernes rolle i den politiske dagsordensfastsættelse. Det er den grundlæggende forventning, at mediernes store opmærksomhed på vold kan forklare det tilsyneladende misforhold.

Spørgsmålet er altså, hvor stærk mediernes påvirkning reelt har været på den politiske arena. I forbindelse med den konkrete sag – voldspakken – argumenteres der for, at der kan påvises en relativ stærk påvirkning fra medierne til politikerne, og at medierne dermed kan betragtes som den bærende kraft bag skabelsen af voldsdagsordenen. Tesen er, at medierne gennem såvel mængden som karakteren af deres formidling omkring voldsproblematikken har påvirket de politiske beslutningstagere i en sådan grad, at medierne i den aktuelle sammenhæng kan anses som den bærende kraft i fastsættelsen af den politiske dagsorden.

Teoretisk er der meget, som taler for at tillægge medierne en central rolle i ovenstående forløb. Medierne spiller en betydelig rolle i et moderne demokrati. Gennem medierne får den almindelige dansker sin information om samfundets begivenheder, herunder den politiske aktivitet (Hjarvard, 1995). Derfor har medierne en stor betydning for, hvorledes vi som borgere opfatter de forskellige begivenheder og danner os en mening om dem (McCombs, Shaw & Weaver, 1997; Zaller, 1992), samt for hvad vi anser for de væsentligste problemer i samfundet (McCombs & Shaw, 1972). Også i forhold til den politiske sfære tillægger teorierne medierne en væsentlig rolle som dagsordensætter, kommunikationsforum samt som medskaber af selve rammerne for den politiske kommunikation (Baumgartner & Jones, 1993; Cook, 1998; Altheide & Snow, 1979; Hjarvard, 1999a; Linsky m.fl., 1986). At tingene forholder sig som beskrevet ovenfor er ikke nødvendigvis et problem, men et udtryk for, at det moderne politiske system kommunikerer med borgerne via medierne: *Demokratiet er blevet mediebaseret* (Hjarvard, 1995).

Kapitel 2

Teoretisk og metodisk udgangspunkt

Skriftets teoretiske tilgang til den politiske dagsordensfastsættelse er af socialkonstruktivistisk art. Det centrale teoretiske udgangspunkt er Baumgartner og Jones' (1993) dagsordensteori, hvor den politiske dagsordensfastsættelse fremstilles som en strategisk kamp om at beherske diskursen omkring et givet emne. Denne tilgang suppleres med anden teori vedrørende påvirkningsrelationerne mellem medier, offentlighed og politikere. Men henblik på den empiriske analyse af diskursen vil endelig Gamson og Modiglianis (1983; 1987; 1989) begreb om 'fortolkningspakker' blive anvendt.

Baumgartner og Jones' teori om den politiske dagsordensfastsættelse

Baumgartner og Jones betegner dagsordensfastsættelsen som en fortløbende proces, hvorigennem skiftende opfattelser af et givet emne med tiden opnår en dominerende status og dermed danner baggrunden for ændringer i den førte politik. På den måde bringes *diskursen* i centrum for analysen. En diskurs kan defineres som *en bestemt måde at tale om og forstå verden eller et udsnit af den på* (Jørgensen & Philips, 1999) eller som *en sprogliggørelse af samfundsmæssig praksis* (Drotner, 1996). Den grundlæggende fokus på diskursen understreger det socialkonstruktivistiske udgangspunkt. Ifølge dette kan sociale problemer betragtes som sociale konstruktioner, der skabes af samfundets aktører i en kompliceret social proces (Jørgensen & Philips, 1999). Her er sproget centralt. Den grundlæggende antagelse er, at sproget ikke bare er en kanal, hvorigennem information om underliggende sindstilstande og adfærd formidles eller fakta om verden kommunikeres. Sproget er derimod en 'maskine', der konstituerer den sociale verden – og forskellige verdensbilleder vil føre til forskellige sociale handlinger, idet et bestemt verdensbillede vil muliggøre visse handlinger og umuliggøre andre (Jørgensen & Philips, 1999).

Den politiske dagsordensfastsættelse beskrives som en proces præget af lange perioder med stabilitet afløst af korte perioder med voldsomme ændringer. I de stabile perioder vil den dominerende forståelse af emnet have karakter af et 'policymonopol', som opretholder sig selv i kraft af den midlertidige enighed om forståelsen af emnet. Det sker ofte i form af en relativ ensidig opfattelse af emnet, eller rettere ved udelukkende at fremhæve én side af problemstillingen. Eksempelvis har man i den politiske debat først opfattet A-kraft som udelukkende et moderne teknisk

opfattet A-kraft som udelukkende et moderne teknisk vidunder og senere udelukkende som en dødsens farlig miljøtrussel (Baumgartner & Jones, 1993). Ændringspotentialet ligger altså ifølge Baumgartner & Jones (1993) i tolkningen af det pågældende emne.

Problemerne tages op på den politiske dagsorden *relativt uafhængigt af de objektive sociale forhold, som er knyttet til den pågældende sociale tilstand*. I det øjeblik, opmærksomheden omkring et givent emne forøges, vil processen blive ustabil og åben, hvilket øger sandsynligheden for, at der sker en redefinering af emnet, og at der dermed skabes mulighed for at opnå tilsvarende pludselige og gennemgribende ændringer i den førte politik.

Opmærksomheden omkring et emne vil vel at mærke ofte kunne karakteriseres som 'bølger' af enten entusiasme eller modvilje (Baumgartner & Jones, 1993). Downs' (1972) teori om *the issue attention cycle* beskriver dagsordensfastsættelsen som en række faser gennem hvilke, et emne springer op på den politiske dagsorden og får meget stor opmærksomhed i et kortere stykke tid, for derefter at blive fulgt af en afmatning i interessen samt en erkendelse af omkostningerne ved en løsning. Derefter mister medierne, befolkningen og politikerne igen interessen og retter blikket mod nye spændende sager.

Det er ofte en enkelt eller nogle *enkelte begivenheder*, som kan sætte 'cyklen' i sving. Cobb & Elder betegner disse begivenheder som *trigger-events*: 'A trigger event is a cue-to-action that occurs at a point in time and serves to crystallize attention and action' (Cobb & Elder, 1983: 85). Enkelte begivenheder vil være i stand til at konkretisere en problemstilling, og de kan på den måde fungere som symboler på en mere generel problemstilling. Igennem denne simplificering af et emne kan den enkelte begivenhed 'hjælpe' et emne op på dagsordenen (Cobb & Elder, 1983). I forbindelse med voldsproblemet vil et enkelt voldstilfælde eller enkelte ofre for vold være oplagte trigger-events. Eksempelvis mordet på dørvogteren Racheed Lawal, som var en begivenhed, der opnåede meget stor mediebevågenhed. Effekten af en enkelt begivenhed afhænger naturligvis af den måde, den fremstilles på. Begivenhedens objektive karakter er ikke i sig selv garant for, at den sætter noget som helst i gang. Trigger-event er noget, en begivenhed kan gøres til. En voldshandling kan for eksempel fremstilles på en måde, som fremkalder stærke følelsesmæssige reaktioner og dermed tillægges en betydning, som ligger ud over, hvad den aktuelle begivenhed i sig selv berettiger. Konkrete begivenheder kan dermed blive stærke symboler på et helt politikområde (Stone, 1997). Ved at være i stand til at henvise til et mere generelt problem gennem kobling til eksisterende forestillinger eller til andre lignende tilfælde vil en begivenhed dog have større chance for at fastholde opmærksomheden (Kingdon, 1995).

Aktører: medier og politikere

Det synes at være almindeligt anerkendt (se for eksempel Gamson & Modigliani, 1987; 1989; Kingdon, 1995; Baumgartner & Jones, 1993), at tilstedeværelsen af dels politiske entreprenører, som er de personer eller organisationer, der aktivt søger at bringe den pågældende sag på dagsordenen og dels opmærksomhed i den bredere offentlighed gennem mediernes, er væsentlige faktorer i forbindelse med skabelsen af den politiske dagsorden. Entreprenørerne kan være politikere, interesseorganisationer eller individer med særlig interesse i et emne (Gaasholt & Togeby, 1995). Dagsordensfastsættelsen betegnes af Baumgartner og Jones (1993) som en kamp mellem politiske entreprenører om at præge diskursen omkring et givet emne. Strategien for den enkelte aktør er at ændre debatten til egen fordel ved at inddrage de elementer og symboler, som støtter egne synspunkter, og udelade dem, som ikke stemmer overens hermed. I forbindelse med eksempelvis voldsproblematikken må de forskellige politikere forventes at forsøge at inddrage de enkelte konkrete voldshandlinger i deres respektive tolkning af voldsproblemet. Dermed er det for eksempel ikke utænkeligt, at de samme begivenheder kan lede til vidt forskellige forståelser af det samme problem (Baumgartner & Jones, 1993).

Ovenstående teoretiske udgangspunkt implicerer, at dagsordensfastsættelsen former den måde, vi opfatter emnet på og hermed også den interessekonfiguration, som knytter sig til emnet (Stone, 1997). I forbindelse med vold som socialt problem er det karakteristisk, at der ikke i større omfang eksisterer interesseorganisering. Der vil derfor umiddelbart være større rum at manøvrere i for de entreprenører, som er involveret i processen (Brøcker, 1990). Dermed vil de politiske entreprenører have en relativ god mulighed for at 'ekspondere' emnet til at omfatte en stadig større kreds af potentielle støtter (vælgere), som kan tænkes at ville forholde sig positivt til denne opfattelse og til den politik, som vil blive et muligt resultat (Cobb & Elder, 1983).

I et demokrati præget af stadigt mere flygtige vælgere vil politikerne i høj grad skele til den folkelige opinion i forbindelse med de forskellige emner (Linsky, 1986; Balvig, 2000). Det kan medvirke til at forklare, hvorfor nogle politikere for eksempel vil vælge at adoptere og fastholde et billede af vold som et *generelt* problem og dermed at udvide den potentielle støtte til retspolitiske stramninger, hvorimod andre vil forsøge at fremstille et billede af et samfund, som ikke er præget af vold og dermed gøde jorden for en helt anden politik. I forbindelse med eksempelvis voldskriminalitet vil en opfattelse af vold som et generelt problem umiddelbart berøre flere menneskers interesse i at kunne gå sikkert på gaden og vil kunne mobilisere stor støtte i befolkningen – modsat opfattelsen af vold som et isoleret pro-

blem fredag og lørdag aften for 18-24 årige mænd bosat i større byer. Sidstnævnte version implicerer, at færre menneskers interessesfære berøres.

Skabelsen af den politiske dagsorden kræver politiske entreprenører til at fremføre sagen. Entreprenørerne er dog afhængige af massemedier for at nå ud til offentligheden, og medierne bliver dermed en arena for den politiske debat. Moderne massemedier må betragtes som centrale og selvstændige producenter af virkelighedsbilleder og symboler, der påvirker befolkningens og politikernes måde at opfatte emnet på (McCombs, Shaw & Weaver, 1997; McNair, 1995; Ghanem, 1997; Hjarvard, 1995; Altheide & Snow, 1979; Cook, 1998). Mediernes formidling af virkelighedens hændelser fungerer imidlertid efter en ganske bestemt 'medielogik', som former kommunikationen, præsenterer verden i bestemte genrer og formater, og som tilskynder til bestemte fortolkninger (se blandt andet Gans, 1980; Hjarvard, 1995; Galtung & Ruge, 1965; Shoemaker & Reese, 1996). Journalistik og nyhedsformidling lader os med andre ord se verden igennem en speciel optik.

Stig Hjarvard (1995) har opregnet en række centrale egenskaber ved nyhedsformidlingens optik:

- *Aktualitet*: Nyhedsformidlingen opererer med meget kort tidshorisont.
- *Intensivering*: Medierne kondenserer begivenhederne, der fokuseres på de vigtigste highlights, bestemte aktører, eller interesser modstilles – og overdrivelse fremmer forståelsen.
- *Konkretisering*: Medierne vil fokusere på det faktuelle, de konkrete aktørers ord og handlinger. Generelle perspektiver og mere abstrakte forhold og argumenter har vanskeligere ved at trænge igennem.
- *Personificering*: Enkeltpersoner tages som repræsentanter for institutioner. Strukturelle eller blot komplicerede forhold forstås som resultat af enkeltpersoners handlinger, ønsker, had osv.
- *Stereotypisering*: Til at beskrive verden bruger medierne udbredte og velkendte forestillinger og kategorier. Der bruges klichéer og skabeloner til at forstå det nye. Nye konflikter begribes i traditionelle modstillinger: ond vs. god, lille vs. stor, uskyld vs. skyld osv.
- *Vinkling*: Nyhedsdækningen har ikke til hensigt at give en helhedsbeskrivelse. Udvælgelsen og fremstillingen er præget af et bestemt perspektiv eller argument. Vinklingen er typisk præget af den aktuelle foranledning, 'sømmet', til at behandle emnet.
- *Visualisering*: Nyhedsformidlingen i både TV og trykt presse lægger i stigende grad vægt på at kunne billedgøre sin virkelighedsbeskrivelse. Emner med større billedmuligheder vil oftere blive dækket, og behandlingen vil typisk få mere plads.

Hjarvards karakteristik antages at dække journalistik generelt, også den mere seriøse, og må anses som et grundvilkår i mediernes måde at berette om virkeligheden på – eller som en skabelon, hvorefter en begivenheds umiddelbare karakteristika kan *formes* af medierne, således at den opfylder kriterierne (Altheide & Snow, 1979). Hvad angår voldsproblemet må medierne ud fra ovenstående kriterier forventes at være tilbøjelige til at give god plads til problemet, da man kan formidle vold på en måde, der tilfredsstiller kriterierne. Eksempelvis vil medierne i forbindelse med voldsproblemet gennem fokus på enkelte personer og enkelte hændelser relativt let være i stand til at konstruere et drama med helte og skurke og på den vis konkretisere og intensivere problemstillingen.

Påvirkningsrelationer

I kølvandet af ovenstående gennemgang af henholdsvis dagsordensfastsættelsesprocessen og aktørrationaler, melder spørgsmålet sig om påvirkningsrelationerne mellem de centrale aktører. Baumgartner og Jones' model giver ikke nogen eksplicit udlægning af de kausale påvirkningsrelationer mellem de forskellige dagsordener. Dearing & Rogers (1996) opererer med 3 forskellige dagsordener: mediernes dagsorden, befolkningens dagsorden samt den politiske dagsorden. De tre dagsordener udtrykkes ved den opmærksomhed, de forskellige emner på et givet tidspunkt opnår i henholdsvis mediernes nyhedsformidling, i befolkningens bevidsthed og i den politiske debat. Opdelingen i tre separate dagsordener må betragtes som en analytisk skelnen, der kan gøre analysen af dagsordensfastsættelsen mere overskuelig med hensyn til de kausale påvirkninger.

Definitionen af dagsordensfastsættelsen som kampen om at fange opmærksomheden på de tre dagsordener kan uddybes med teorien om dagsordensfastsættelsens første og andet niveau (Ghanem, 1997). Påvirkningen mellem dagsordenerne kan ske i form af ændringer i den væsentlighed, et givet emne tillægges udtrykt ved den henholdsvis stigende og faldende opmærksomhed, det opnår. Man iagttager således hvilke emner, der på et givet tidspunkt opnår størst opmærksomhed, eller hvorledes et enkelt emne over tid tillægges skiftende vægt (Ghanem, 1997). Eksempelvis antages det, at en øget opmærksomhed i medierne vil medføre, at et emne tillægges større vægt i befolkningens bevidsthed (McCombs & Shaw, 1972).

Dette første niveau suppleres i nyere teori med yderligere et niveau, dagsordensfastsættelsens andet niveau, hvor der ikke blot fokuseres på *hvilke* emner, der opnår opmærksomhed, men også på, *hvordan* vi tænker og taler om et emne på og i forlængelse heraf også, hvad vi tænker om dem (Ghanem, 1997; McCombs & Estrada, 1997; Entman, 1993; Scheufele, 1999). Heri ligger en antagelse om, at i det øjeblik, opmærksomheden rettes

mod et emne, vil der fra politikernes eller mediernes side være tale om en opmærksomhed, der er præget af ganske bestemte karakteristika, som er betinget af henholdsvis politiske standpunkter eller formidlingsmæssige logikker. Gamson og Modigliani (1983; 1987; 1989) har vist, hvorledes medierne har været en meget væsentlig medskabere af de skiftende opfattelser af forskellige problemstillinger blandt andet ved at fremhæve bestemte begivenheder og sproglige udtryk, der hver især knyttes til bestemte måder at tolke den givne problemstilling på. Disse betragtninger er blevet suppleret af flere empiriske studier, som har vist, at mediernes fokus på bestemte karakteristika ved et emne har en nær sammenhæng med de karakteristika, befolkningen beskriver samme emne med (Ghanem, 1997; Iyengar, 1991).

Der er naturligvis tale om en analytisk skelnen mellem de to niveauer for dagsordensfastsættelsen, og i virkelighedens verden vil det være vanskeligt at differentiere tilsvarende. Formålet med denne skelnen er at fremhæve, at medierne ikke bare spiller en rolle med hensyn til, hvilke emner der opnår opmærksomhed, men også med hensyn til, hvorledes det enkelte emne konstrueres. Dermed medvirker medierne til at strukturere debatten omkring et givet emne – hvilket må betragtes som væsentligt i forhold til den offentlige og den politiske stillingtagen.

Påvirkningen af politikerne

At politikerne lader sig påvirke af medierne er naturligt i et demokrati, hvor hovedparten af debatten og oplysningen om politiske emner foregår i medierne (Hjarvard, 1995). Der er ovenfor argumenteret for, at medierne kan tillægges en indflydelse på skabelsen af den offentlige dagsorden både med hensyn til hvilke emner, der betragtes som væsentlige, og med hensyn til, hvorledes de enkelte emner konstrueres i den offentlige bevidsthed. Spørgsmålet er derefter, hvilken påvirkning denne dagsordensfastsættelse udøver på det politiske niveau. Som udgangspunkt må fastsættelsen af den politiske dagsorden betragtes som en meget kompleks proces (Dearing & Rogers, 1996), hvori medier, politisk magtfulde enkeltpersoner, interesseorganisationer samt politiske partier er væsentlige potentielle påvirkningsfaktorer (Baumgartner & Jones, 1993; Gaasholt & Togeby, 1995). Empiriske studier har vist, at mediernes påvirkning på den politiske dagsorden ofte forekommer, men ikke uden videre kan antages at være generel og direkte (Protess m.fl., 1985).

I forbindelse med voldskriminalitet giver det dog umiddelbart god mening at tillægge medierne en speciel stor indflydelse på den politiske proces, da de andre påvirkningsfaktorer i meget ringe grad er repræsenteret i forbindelse med dette politikområde: Der findes ikke i videre omfang inter-

esseorganisering omkring voldsemnet, og der kan ikke umiddelbart identificeres særligt magtfulde enkeltpersoner i tilknytning til problematikken. I den sammenhæng er det interessant, at flere studier har vist, at det demokratiske politiske system i vid udstrækning baserer sine valg på den offentlige opinion (Page & Shapiro, 1992; Jacobs & Shapiro, 1994; Protess m.fl., 1985), og at det samtidig er sandsynliggjort, at beslutningstagerne skeler kraftigt til eller ligefrem sætter lighedstegn mellem mediernes dagsorden og den offentlige dagsorden (Linsky, 1986). Det vil groft sagt sige, at de emner, der optræder i mediernes, af politikerne antages at være de samme som dem, der optager den brede befolkning.

Anvendt på den aktuelle problemstilling vil det lede til en formodning om, at mediernes øgede fokus på vold bevirker, at vold som socialt problem kommer til at fylde mere i den offentlige bevidsthed og dermed opfattes som et af de væsentligste problemer i samfundet. Dermed bliver det også et problem, som fortjener politisk opmærksomhed med henblik på en mulig løsning. Der er derfor grund til at tro, at opinionsdannelsen har konsekvenser for fastsættelse af den politiske dagsorden. På den måde kan befolkningens reaktion i form af øget frygt for vold betragtes som en reaktion på mediernes fokus på vold, og i forlængelse heraf kan politikernes reaktion på samme problematik ses som et svar på offentlighedens frygt. Der gælder specifikt for voldsproblematikken, at befolkningen i meget ringe grad har direkte erfaringer på området. Derfor er politikerne og den brede offentlighed alt andet lige i høj grad henvist til mediernes formidling af vold (Sacco, 1995). I et tidligere studie af kriminalitet som socialt problem viser Funkhouser (1973) således, at mediernes behandling af problemerne var mere væsentlige for offentlighedens opfattelse af problemet end for eksempel kriminalstatistikken. Han viser herunder, at retorikken i den offentlige debat kunne tillægges en stor betydning for, at befolkningen blev mere tilfreds med samfundets reaktion over for kriminalitet. At det forholder sig således, kan hænge sammen med, at det er et særkende for sociale problemer, som for eksempel vold, at de er kontroversielle og ofte genstand for en følelsesladet debat (Page & Shapiro, 1992: 116).

Betragtningerne omkring mediernes som en væsentlig indflydelseskilde på den politiske proces – direkte eller gennem den offentlige opinion – må derfor på forhånd formodes at være dækkende for netop voldsproblematikken. En dansk studie omkring flygtningespørgsmålet, der på mange måder udviser samme karakteristika som voldsproblematikken, bekræfter denne formodning. Det blev således vist, at mediernes formidling af flygtningeproblemet i midten af 1980'erne var styrende for såvel den folkelige opinion som den politiske stillingtagen (Brøcker, 1990).

Gamson og Modiglianis teori om fortolkningspakker

Den centrale antagelse i Gamson og Modiglianis (1987; 1989) teori er, at der for et givet socialt problem kan identificeres flere forskellige fortolkningspakker. Disse pakker udgør tilsammen kulturen omkring et givet emne. Kulturen, eller diskursen omkring et emne, kan ifølge Gamson og Modigliani betragtes som en fortløbende proces, hvori pakkernes fortsatte overlevelse beror på deres evne til at tolke nye begivenheder ind i den eksisterende ramme. Anvendt på den politiske dagsordensfastsættelse, som den er beskrevet ovenfor, må en politisk entreprenør være i stand til at tolke de enkelte begivenheder ind i sin egen forståelsesramme for dermed at øge sandsynligheden for at få fastsat dagsordenen i overensstemmelse med sine egne interesser.

Enhver fortolkningspakke kendetegnes ved en række nøgleelementer, der kan betragtes som pakkens kerne og grundlæggende stillingtagen. Gamson & Lasch (1983) opstiller en detaljeret og umiddelbar anvendelig operationalisering til brug ved analysen af fortolkningspakker. Elementerne i de enkelte pakker deles op i *framing devices* og *reasoning devices*, hvilket kan oversættes til henholdsvis fortolkningsredskaber og logiske ræsonnementer, der tilsammen tjener til at definere den samlede pakke. Ved brugen af *fortolkningsredskaber* dannes pakkens overordnede tolkning af problemet ved brugen af symboler, henvisninger til historiske begivenheder, slagord, og visualiseringer. Statsminister Poul Nyrup Rasmussens nytårstale frembyder et glimrende eksempel på brugen af *slagord* – ‘Vi vil ikke finde os i det’ – hvilket symboliserer en fortolkningspakke, nemlig den hårdere kurs over for volden.

Den anden del af elementerne i fortolkningspakken, de *logiske ræsonnementer*, refererer til stykker af argumentation, som kan anvendes til at forklare et konkret fænomen samt til at forsvare en bestemt position i den konkrete stillingtagen til samme fænomen. Til de logiske ræsonnementer regnes kausalforklaringer og moralbetragtninger – herunder også implicite krav om handling (Gamson & Lasch, 1983). En fortolkningspakke vil kunne karakteriseres ved og identificeres ud fra enkelte eller flere af disse elementer. I den offentlige diskurs vil en fortolkningspakke derfor oftest give sig til kende indirekte gennem ovenstående nøgleelementer. På den vis kan anvendelsen af et enkelt symbol eller et bestemt slagord henvise til hele pakken og fremkalde en bevidsthed hos aktørerne om hele pakkens måde at tolke problemet på. Et dansk eksempel kan være brugen af udtrykket ‘bekvemmelighedsflygtning’ i en debat om indvandrere. Anvendelsen af udtrykket vil øjeblikkeligt annoncere en bestemt måde at forholde sig til flygtningespørgsmålet på. På lignende vis må voldsdebatten formodes at

have sine metaforer, som viser hen til en bestemt måde at tolke de konkrete begivenheder på.

Metodiske overvejelser

I forbindelse med analysen er det vigtigt at få præciseret, hvad begrebet vold egentlig dækker over. Der findes ikke nogen autoritativ definition på begrebet vold, som man kan støtte sig til, men periodens sager giver et forholdsvist klart fingerpeg om, hvorledes afgrænsningen kan foretages. I analyseperioden har mediernes fokus hovedsageligt været på gadevold. En nærmere afgrænsning af voldsbegrebet kan derfor passende være *den tilfældige interpersonelle vold på gadeplan, hvor gerningsmand og offer ikke kender hinanden* (Balvig, 2000).

Undersøgelsen af mediernes indflydelse på den politiske dagsordensfastsættelse vil ske gennem en såvel kvantitativ som kvalitativ indholdsanalyse af henholdsvis den politiske dagsorden og mediernes dagsorden. Det empiriske grundlag for analysen af den politiske dagsorden vil være den politiske aktivitet på Christiansborg, som den udtrykkes gennem debatter om lovforslag, forespørgsler og spørgsmål til ministeren. Dette er naturligvis kun en begrænset del af den politiske debat, som jo også for en stor dels vedkommende finder sted i udvalgene og i massemediernes. Det kan dog antages, at de forskellige partiers væsentligste og grundlæggende argumenter samt deres problemopfattelse og stillingtagen fremgår af debatten i folketingsalen. Folketingstidende vil dog blive suppleret af politikernes udtalelser i dagspressen.

Det empiriske grundlag for analysen af mediernes dagsorden vil være en række landsdækkende dagblade. Valget af dagbladene som analyseobjekt betyder samtidig et fravalg af TV-mediet, der, ligesom dagspressen, må betegnes som et væsentligt nyhedsmedie. Formodentligt mistes der ikke afgørende forklaringskraft ved fravalget, da mediernes grundlæggende formidlingsteknikker og udvælgelsesmekanismer er de samme for *alle* nyhedsmedier (Shoemaker & Reese, 1996). Dagspressen er repræsenteret ved de fire landsdækkende dagblade *Politiken*, *Jyllands-Posten*, *BT* og *Ekstra Bladet*. Begrundelsen for dette valg er, at de tilsammen giver et kvalitativt set rimelig bredt udsnit af de danske dagblade, samt at de oplagsmæssigt dækker en stor del af læserskaren (Andersen, 1995).

Analyseperioden går fra 1/7 1996 til 28/2 1997, hvilket er et ganske bredt interval omkring fremsættelsen af voldspakken i januar 1997. Dette skal sikre, at analysen kan give et mere komplet og kontinuerligt billede af mediernes og politikernes dagsorden.

Den kvantitative indholdsanalyse skal klarlægge det tidsmæssige forhold mellem mediernes og politikernes dagsorden for dermed at give et

fingerpeg om den kausale sammenhæng. *Den politiske dagsorden* måles som den politiske aktivitet på Christiansborg, dvs. hvor mange gange volds-kriminalitet har været til debat i Folketinget, hvor mange spørgsmål der har været stillet til ministeren, samt hvor mange forespørgselsdebatter der har været i forbindelse med voldsproblematikken. Målingen af den politiske debats kvantitative omfang er ikke udpræget præcis, men er tilstrækkelig til det givne formål, hvilket er at give et overblik over en udvikling over tid. *Mediedagsordenen* måles som indholdet af mediernes nyhedsdækning. For den aktuelle case vil det konkret ske via en optælling af artikler med relevans for volds-kriminalitet. Som udgangspunkt er det kun egentlige artikler, som vil blive medtaget, hvilket betyder et fravalg af smånotiser o.lign.

Den kvalitative analyse har til formål at belyse, hvordan voldsproblematikken fremstilles i henholdsvis mediernes og i den politiske debat. Helt konkret vil analysen søge at afdække, hvilke fortolkninger af voldsproblematikken der optræder i forbindelse med de to dagsordener og dermed give et fingerpeg om eventuelle overensstemmelser. I denne sammenhæng vil Gamson og Modiglianis teori om fortolkningspakker blive anvendt.

I den kvalitative indholdsanalyse af mediernes dagsorden vil opmærksomheden samle sig om nogle enkelte episoder, som opnåede stor opmærksomhed i mediernes. At mediernes hovedsageligt skildrer voldsproblemet gennem enkelte episoder er i øvrigt tidligere påvist i en dansk studie af voldsproblematikken (Madsen, 1998). Den *første episode* er mordet i Århus på Thor Jan Dueholm natten mellem d. 30. og 31. august 1996. Den unge mand blev fundet død på gaden, voldsomt mishandlet, hvilket efterlod et indtryk af en uhyggelig forbrydelse. Gerningsmanden blev senere identificeret som en 34-årig hjemløs narkoman. Den *anden episode* er mordet på Michel Scharling Jørgensen foran Århus Hovedbanegård om morgenen den 2. september 1996. Her bliver den 20-årige Michel Scharling Jørgensen trukket ud af den taxa, han er på vej ind i, slynget ind i et cykelstativ og herefter sparket flere gange af en 16-årig palæstinenser. Han dør umiddelbart efter overfaldet af sine kvæstelser. Den *tredje episode* er mordet på dørmanden Racheed Lawal. Natten mellem den 23. og den 24. november 1996 bliver den tidligere mesterbokser Racheed Lawal efter et skænderi stukket ned af en ung mand med palæstinensisk baggrund foran diskotek 'David Crockett' i Århus, hvor Lawal arbejdede som dørmand. Han dør kort efter ankomsten til hospitalet. Tilsammen udgør omtalen af disse tre begivenheder langt størsteparten af mediernes omtale af vold, og analysen af netop disse tre mord kan derfor med rimelighed betragtes som fyldestgørende. I tilknytning til episoderne bliver der imidlertid skrevet meget om vold – også ting, som er relativt perifere i forhold til de konkrete episoder.

Denne del af formidlingen kan dog betragtes som en del af det samlede billede af voldsproblemet, som det fremstilles i det enkelte dagblad. I forbindelse med hver enkelt episode inddrages den mere generelle formidling omkring volden i det omfang, det er muligt. Det kan foruden artikler være læserbreve, ledere og kronikker, hvilket tilsammen giver et mere komplet billede af mediernes konstruktion af voldsproblemet. Læserbreve og kronikker er ikke forfattet af dagbladets egne journalister, men vil alligevel blive betragtet som en del af dagbladets fremstilling af voldsproblemet, da udvælgelsen af læserbreve og kronikker er en bevidst redaktionel disposition.

Udover en kort beskrivelse af mængden af artikler samt brugen af billeder vil der med udgangspunkt i Gamson og Modiglianis teori blive fokuseret på dagbladets beskrivelse af selve voldsepisoden, beskrivelsen af offeret og gerningsmanden, de grundlæggende temaer i dagbladets dækning, henvisning til andre sager, påstande om, at vold er et socialt problem, påstande om kausale sammenhænge, samt eventuelle krav til det politiske system om handling.

Den kvalitative analyses anden del tager fat i den politiske debat. Her rettes blikket mod de forskellige partiers stillingtagen til voldsproblemet. Analysen vil koncentrere sig om de samme punkter som analysen af mediedagsordenen herunder den grundlæggende problemopfattelse, påstande om hvilke befolkningsgrupper problemet omfatter, påstande om problemets størrelse og karakter samt udviklingen heri. Ligeledes søges der efter kausale forklaringer, efter de moralbetragtninger, som lægges til grund for det enkelte partis stillingtagen, og endelig efter de foreslåede løsninger.

Man kan på forhånd forestille sig forskellige overordnede dimensioner i fortolkningen af problemet såsom årsager, omfang og karakter (Baumgartner & Jones, 1993; Dearing & Rogers, 1996). Analysen vil koncentrere sig om to dimensioner i voldsdiskursen: Den ene vil være spørgsmålet, om volden er et stigende problem, og den anden vil være de sanktioner, der skal tages i brug over for voldsmændene. Dette kan illustreres grafisk, som det ses i figur 2.1:

Figur 2.1. To dimensioner i voldsdebatten

Løsning	Omfang	Volden er et voksende problem	Volden er stagnerende
Overvejende straffende løsninger			
Overvejende forebyggende løsninger			

Det er forventningen, at de forskellige fortolkninger af voldsproblematikken vil kunne indplaceres i skemaet. Spørgsmålet er så, hvorledes hen-

holdsvis medierne og politikerne kan indplaceres i forhold til de to dimensioner.

Udover kortlægningen af de forskellige fortolkningspakker i medierne og i den politiske debat kan analysen af den politiske debat fremdrage de mere direkte indikationer på mediernes påvirkning af den politiske stillingtagen. Disse kan have form af den enkelte politikers *direkte reference til konkrete begivenheder*, som de fremstår i medierne. En sådan reference kan tolkes som en indikation på, at politikerne reagerer direkte på mediernes formidling af enkelte voldsepisoder. En mindre eksplicit reference, men ikke mindre væsentlig af den grund, kan forekomme i form af en *mere general reference til det virkelighedsbillede, medierne præsenterer*. I dette tilfælde er det spørgsmålet, om det kan sandsynliggøres, at politikerne overtager mediernes symboler og fortolkninger af voldsproblematikken.

Kapitel 3

Udviklingen i voldens omfang og karakter

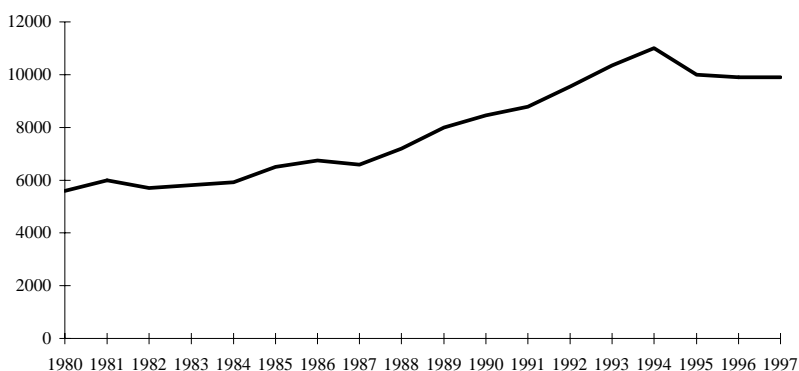
I det følgende skal det faktiske grundlag for voldsdebatten undersøges. Skriftets grundlæggende antagelse er, at volden ikke er steget i perioden op til voldspakken, men at den derimod har været stagnerende siden begyndelsen af 1980'erne, samt at volden ikke er blevet grovere. I dette kapitel vil denne antagelse blive sandsynliggjort. Til dette formål vil blive anvendt tre kilder, som alle almindeligvis betragtes som velegnede til formålet, nemlig politiets statistikker, voldsofferundersøgelser og skadestuerregistrerede tilfælde samt drabsstatistikken (Balvig, 2000; Brink m.fl., 1997). Det skal dog understreges, at der hersker en del usikkerhed omkring voldens udvikling på grund af et betragteligt 'mørketal', der kan beskrives som den del af kriminaliteten, som ikke registreres af politiet og dermed forbliver skjult (Balvig, 1995b; 2000).

Politiets statistikker

Til at beskrive udviklingen i kriminaliteten i Danmark findes to kilder, som opdateres årligt, *Politiets Årsberetning*, som udgives af Rigspolitiet, og *Kriminalstatistik*, som udgives af Danmarks Statistik. Begge baserer sig på politiets statistikker over anmeldelser, og de er derfor nogenlunde ens. I debatten omkring voldsproblematikken refereres der oftest til "Politiets Årsberetning", og der tages derfor i det følgende udgangspunkt i denne. I denne statistik afgrænses volden til at omfatte overtrædelser af straffelovens §§ 244-246 (vold mod private) og straffelovens §§ 119, 120 (vold mod tjenestemand i funktion mm.). Dette udelukker nogle former for vold for eksempel trusler, mord og voldtægt, der egentlig burde inddrages for at få et komplet billede af volden i Danmark. Dette er dog et mindre problem. Dels på grund af den valgte afgrænsning af vold, som udelukker voldtægt, og dels fordi mord udgør en forsvindende lille del af det samlede antal anmeldelser.

Den grafiske afbildning af udviklingen i politianmeldte voldstilfælde i Danmark fra 1980 til 1997 (figur 3.1) viser en klar stigning i antallet. Faktisk er der tale om en fordobling fra 1980 til 1994. Det skal i øvrigt bemærkes, at den politiregistrerede vold har været stigende siden omkring 1965 (Balvig, 2000: 65). Til gengæld ses der fra 1994 til 1995 en faldende tendens fulgt af stagnation, som holder analyseperioden ud. Det kan imidlertid ikke rokke ved det samlede billede af en betragtelig stigning i antallet af anmeldte voldstilfælde.

Figur 3.1. Politianmeldte voldstilfælde i Danmark, 1980-1997

Kilde: *Politiets Årsberetning*, diverse år.

Det store spørgsmål er imidlertid, hvad disse tal fortæller os. Viser de, hvor meget vold der faktisk er i samfundet? Svaret er langt fra klart, og det er meget betegnende, at der i den politiske debat har været stor uenighed om tolkningen af disse statistikker (se kapitel 6). En meget almindelig tolkning er, at tallene viser, at volden er steget (se blandt andet *Politiets Årsberetning*, 1986: 82; *Folketingstidende 1996-97, Folketingets forhandlinger*, sp. 3567, 3604, 3606, 3615, 3618). Denne opfattelse kan imidlertid anfægtes af forskellige grunde. En mulig forklaring på stigningen er en udvidet registreringspraksis hos politiet som følge af en lovændring, der trådte i kraft i juli 1989 (Kutchinsky, 1991). Herefter skelnedes der ikke længere mellem sagesløse eller ikke-sagesløse, hvilket bevirker, at der automatisk registreres flere tilfælde (Karnov, 1994: 2954-2958). Endvidere overgik man fra privat til offentlig tiltale, hvilket betyder, at alle henvendelser om vold registreres i døgnrapporten, før det beslutes, om der skal rejses tiltale. Før i tiden kunne den enkelte anmelder selv vurdere, om det hændte skulle registreres. Kutchinsky (1991) argumenterer for, at den nye registreringspraksis bevirker, at den nedre grænse for, hvad der registreres i politiets døgnrapport, flyttes, og at der dermed bliver bogført flere voldsepisoder. Dette giver god mening.

I Middelfart politikreds har man forsøgsvis gransket den samlede mængde af voldsanmeldelser for perioden 1994-1995. Det er sket på baggrund af en voldsom stigning i antallet af voldsanmeldelser, som bevirkede, at Middelfart blev placeret øverst på listen over de mest voldelige byer i Danmark. Hos politiet vakte dette undren, da tallene ikke stemte overens med det generelle indtryk af livet i Middelfart. Det viste sig, at 32 ud af de 81 oprindeligt journaliserede sager, hvilket svarer til næsten 40 procent, enten blev henlagt eller aldrig havde været voldssager. En ændret visitering af

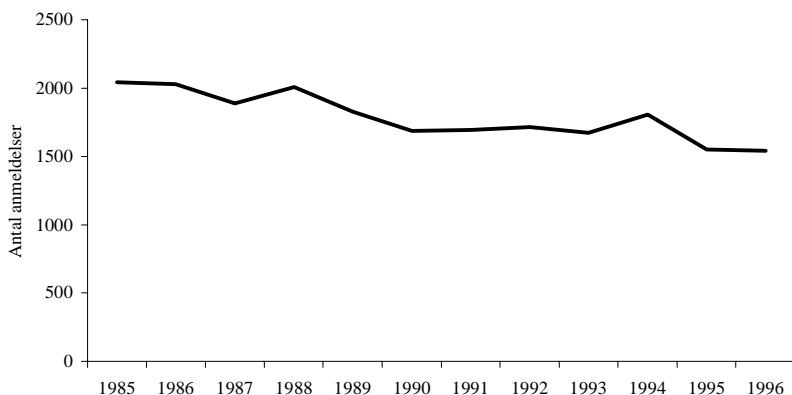
voldsanmeldelserne bevirkede siden et drastisk fald i antallet af registrerede voldstilfælde. Niveaue for 1996 lå 58 procent lavere end de foregående år, og det absolutte niveau lå ikke langt fra det, som registreredes i 1980 (Balvig, 2000). Det er dog langt fra sikkert, at faldet i antallet af registrerede voldstilfælde i Middelfart politikreds udelukkende skyldes den ændrede visitation og registrering af voldsanmeldelser. Man kan blandt andet indvende, at volden på landsplan faldt i netop denne periode, hvilket jo unægtelig svækker forklaringen. Ikke desto mindre gør eksemplet pointen klar, nemlig at de officielle statistikker er forbundet med svagheder og usikkerheder.

En anden indvending imod anvendeligheden af politiets statistikker er, at der ikke tages højde for folks tilbøjelighed til at anmelde vold. Meget taler for, at denne tilbøjelighed er stigende (Brink m.fl., 1997; Balvig, 2000). Kriminologen Flemming Balvigs (2000) sociologisk orienterede forklaring på det stigende antal voldsanmeldelser tager udgangspunkt i, at der tilsyneladende er en større afstandtagen i samfundet over for overgreb på den personlige, fysiske integritet. Afskaffelsen af dødsstraf, ophævelsen af lærernes ret til at slå børnene samt afskaffelsen af revselsesretten i 1997 kan tolkes som symboler på en udvikling i retning af en øget respekt for den fysiske integritet og dermed også en større afstandtagen til vold. Den aktuelle tendens til hyppigere at anmelde vold kan derfor ifølge Balvig tolkes som et resultat af en fortsat indsnævring af, hvilke indgreb på den personlige, fysiske integritet der betragtes som acceptable:

“Vi er blevet mere ‘civiliserede’ i vores holdninger til den dagligdags omgang med hinanden i vore roller som ægtefæller, forældre, arbejdsgivere, myndigheder m.v. Referencerammen for fysiske lidelse har ændret sig” (Balvig, 2000: 226).

Hvis dette virkelig er tilfældet, må vold af mildere karakter formodes at stå bag størstedelen af *stigningen* i antallet af voldsanmeldelser. Et nærmere kig på tallene kan delvist bekræfte denne formodning – dog ikke entydigt. Hvis det er anmeldelser af mildere former for vold, som står bag stigningen, må der samtidig forventes en stagnering i antallet af grovere tilfælde. Ved hjælp af Rigspolitiets tal kan man danne sig et overblik over udviklingen. Også disse tal er hentet fra de statistikker, som der i denne sammenhæng skal stilles spørgsmålstejn ved, men netop tallene for den grovere form for vold må antages at have færre statistiske ‘skavanker’ i form af følsomhed over for ændret anmeldelsestilbøjelighed. Vold, som hører ind under denne kategori, må i kraft af sin grove karakter formodes under alle omstændigheder at blive anmeldt. Derfor må tallene tillægges relativt stor troværdighed.

Figur 3.2. Politiregistrerede tilfælde af grov vold (straffelovens §§ 245-246-237-238-216-217)

Kilde: Rigspolitiets Årsberetning, diverse år.

Figur 3.2 viser udviklingen i antallet af politiregistrerede tilfælde af grov vold. Tendensen er et begrænset, men klart fald i antallet. Det er altså ikke de grove tilfælde, som står bag stigningen i det samlede antal anmeldelser, hvilket giver næring til hypotesen om, at det er en forøget anmeldelsestendens for de mildere voldsformer, som er baggrunden for stigningen i de samlede tal for volden.

Balvig (1995a; 2000) sondrer mellem *fjernhedsvold*, som i alt væsentligt er lig den i kapitel 2 beskrevne afgrænsning af vold, og *nærhedsvold*, som er den vold, der foregår mellem mennesker, som på forhånd kender hinanden. Det fremgår af politiets statistikker, at nærhedsvolden tegner sig for den relativt største del af den groveste vold, samt at fjernhedsvolden tegner sig for en relativt stor del af den mildere vold (Balvig, 1995a: 16). Samtidig er fjernhedsvoldens relative andel af den samlede vold stigende, og man kan derfor argumentere for, at stigningen i voldstallene dækker over en stigning i de milde tilfælde (Balvig, 2000: 224).

Sammenfattende må politiets statistik over voldsanmeldelser betegnes som et noget usikkert instrument til at måle, hvor mange øretæver der bliver delt ud i samfundet. Det skyldes til dels ændringer i registreringspraksis, som alt andet lige må føre til øget registrering af voldtillfælde. Men frem for alt skal stigningen i voldsanmeldelserne nok forklares af ændringen i folks tilbøjelighed til at anmelde volden. Dette understøttes dels af den generelle tendens til afstandtagen fra vold, dels af at den relativt milde vold ser ud til at være hovedkomponenten i stigningen i antallet af voldsanmeldelser. Dette må tilsammen betegnes som væsentlige argumenter

imod at betragte voldsstatistikkerne som bevis for, at volden er stigende. Derimod synes det mere plausibelt at antage, at volden er stagnerende. Yderligere må det bemærkes, at tallene ikke kan støtte de i debatten ofte fremførte påstande om, at volden er blevet grovere.

Den skadestuerregistrerede vold

Idet langt de fleste fysiske skader som følge af vold behandles på landets skadestuer, kan skadestuernes statistikker anvendes som en indikator på omfanget af volden. Det sker ud fra den antagelse, at en forøgelse af volden vil medføre flere skadestuerregistrerede voldstilfælde (Brink, 1999). Sammenhængen mellem den faktiske mængde vold i samfundet og de skadestuerregistrerede tilfælde er dog forbundet med en vis usikkerhed. Med tiden kan der forekomme ændringer i vagtlægeordninger, i skadestuernes ry med hensyn til for eksempel ventetid, politiets henvisningspraksis, ofrenes 'pivethed' samt deres parathed til at fortælle, at skaderne er sket ved vold. Til sammen kan disse 'filtre' fungere som en systematisk bias, der kan variere over tid. Balvig (2000: 66) postulerer dog, at filtrene formentlig samlet set har bevirket, at en øget del af den forekommende vold registreres på skadestuerne.

Der findes ikke landsdækkende, systematiske registreringer af skadestuebehandlet vold. Der findes dog en række tal fra Odense og Århus, som kan anvendes, da de to områder i mange sammenhænge er blevet betegnet som repræsentative for Danmark som helhed (Balvig, 2000). Brink (1999) påpeger dog, at Århus som uddannelsesby med lidt flere unge end landsgennemsnittet også har en lidt højere incidensrate i forhold til landsgennemsnittet. Tabel 3.1 viser indekstallene over henvendelser vedrørende vold til henholdsvis skadestue og politi baseret på tal fra henholdsvis skadestuerne og *Politiets Årsberetning*.

Tabel 3.1. Udviklingen i politi- og skadestuerregistreret vold i Odense og Århus fra 1987/88 til 1993/94 (indekstal)

		1987/88	1993/94
Odense:	Skadestuer	100	97
	Politiet	100	132
Århus:	Skadestuer	100	79
	Politiet	100	161

Kilde: Balvig, 2000: 67.

Med baggrund i antallet af skadestueanmeldte voldstilfælde er der ikke belæg for at påstå, at volden er stigende – snarere tværtimod. For samme geo-

grafiske områder ses der i samme tidsperiode en kraftig stigning i anmeldelserne af voldstilfælde til politiet. 'Gabet' mellem de to tal kan naturligvis skyldes en faldende tendens til at lade sig behandle på skadestuen efter en voldsepisode, men denne forklaring er ikke sandsynlig, da en behandling af skaden trods alt formodes at være vigtigere for de fleste voldsofre end at få episoden meldt til politiet. Tallene for anmeldelsestilbøjeligheden for skadestuebehandlet vold peger tværtimod på, at en voksende del af de skadestuebehandlede anmelder voldsepisoden til politiet. For 1981/82, 1987/88 og 1993/94 er tallene henholdsvis 18, 22 og 34 procent (Balvig, 2000: 68-69). Det relativt store spænd mellem udviklingen i henholdsvis den skadesturegistrerede vold og den politiregistrerede vold må derfor tolkes som et resultat af en øget tilbøjelighed til at anmelde vold.

En nærmere lægefaglig undersøgelse af skadernes karakter indikerer desuden, at volden i Århus-området ikke er blevet grovere de seneste år (Brink, 1999). Sammen med de ovenstående tal for skadesturegistreret vold er dette et væsentligt faktum i voldsdebatten. Ikke mindst fordi netop Århus var skueplads for de tre grove voldsepisoder, som fyldte meget i medierne i efteråret 1996.

Alt i alt må den skadesturegistrerede vold siges at tegne et billede af et stagnerende voldsproblem. Sammenholdt med politiets tal for voldsanmeldelser må det ovenstående endvidere bestyrke formodningen om en øget anmeldelsestilbøjelighed i forbindelse med voldsepisoder. Desuden peger en nærmere undersøgelse af voldsrelaterede skader i retning af, at volden ikke er blevet grovere.

Voldsofferundersøgelser

Endelig kan også voldsofferundersøgelser anvendes som indikator på, om volden i samfundet er steget. Fra 1987 til 1996 har telefoninterviews af forskelligt omfang givet svar på spørgsmålet, om respondenterne inden for de sidste 12 måneder har været udsat for vold eller trusler, som var så alvorlige, at de blev bange. Alle tal er korrigeret for variationer i alderssammensætningen for at tage højde for den 'skæve' fordeling af volds hyppigheder mellem aldersklasserne. Det skal dog bemærkes, at spørgemåden er marginalt forskellig fra år til år, hvilket principielt er problematisk, da selv mindre afvigelser i spørgsmålsformuleringen kan give store udslag i svarfordelingen (Zaller, 1992). Der vil tilmed ved undersøgelser, som de her anvendte, altid være en vis stikprøveusikkerhed. Denne fejlmulighed er naturligvis størst ved undersøgelserne fra 1987 og 1991, hvor stikprøverne ikke er så store, dog store nok til at kunne give en meningsfuld måling. Desuden kan målingen lide under den systematiske fejl, som frafaldet i målingerne kan give. Det er for eksempel umiddelbart sandsynligt, at visse grupper i be-

folkningen er sværere at opnå kontakt med. For eksempel svært socialt belastede personer og misbrugere – personer, som måske netop hyppigt oplever vold (Balvig, 1995a). Tabel 3.2 viser resultatet af fire forskellige volds-offerundersøgelser.

Tabel 3.2. Procent af 16-74-årige, der har oplevet sig udsat for vold og/eller trusler om vold inden for det seneste år 1987-1996

Undersøgelsesår	Udsat for vold	Udsat for trusler	Udsat for vold og/eller trusler	Antal udspurgte
1987	2,7	3,9	5,4	2.830
1991	2,6	4,5	5,8	2.855
1995	1,7	4,7	5,4	13.757
1996	1,6	4,8	5,6	12.436

Kilde: Balvig, 2000: 77.

Som det fremgår af tabellen, tyder voldsofferundersøgelserne ikke på, at befolkningens oplevelse af vold og trusler om vold er stigende i perioden fra 1987 til 1996. Dette dækker dog over en stigning i trusler om vold, som igen opvejes af et fald i andelen af de adspurgte, som rent faktisk har oplevet vold.

Udover stikprøveusikkerheden ved nogle af de mindre undersøgelser kan det indvendes, at denne måling ikke umiddelbart er sammenlignelig med politiets statistikker, da voldsofferundersøgelser vedrører ofrene, hvorimod politiets statistikker er et udtryk for antallet af voldsepisoder. Dette er ikke kun en teoretisk problemstilling, da det er et faktum, at 1/8 af ofrene har lagt ryg til næsten halvdelen af samtlige voldshændelser (Balvig, 2000: 100). Voldsofferundersøgelser som indikator kan derfor ikke betragtes som tilstrækkeligt fintfølende til definitivt at vurdere, om den store stigning i politianmeldt vold er reel eller ej. På den anden side må det også nævnes, at en større del af 'mørketallet' – den del af voldskriminaliteten, som ikke kommer til politiets kendskab – kan blive indfanget via denne type undersøgelser, hvilket er en væsentlig fordel.

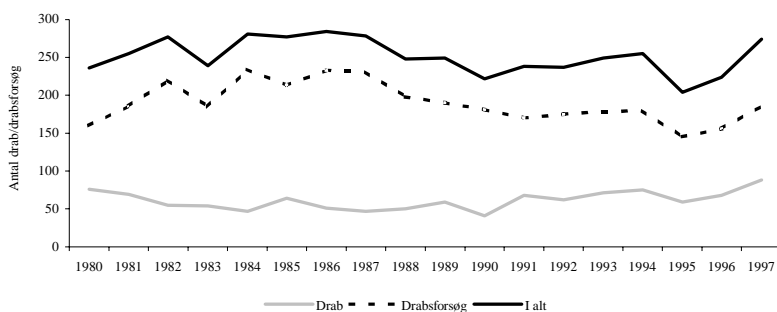
På trods af disse ankepunkter mod voldsofferundersøgelser som indikator på voldens omfang, må voldsofferundersøgelser i lighed med den skadestureregistrerede vold anses for at være en acceptabel indikator på voldens omfang. På grundlag af ovenstående tal må det derfor konkluderes, at volden ikke er stigende men snarere stagnerende. Dette bestyrker formodningen om, at stigningerne i den politiregistrerede vold kan forklares ved en øget anmeldelsestilbøjelighed.

Drab

Drab kan anses som det værste udfald af en voldshandling, og derfor er denne form for vold i sig selv interessant. Problemerne med ændrede anmeldelsestilbøjeligheder er mindre end ved andre voldsformer, og drabstallene kan i høj grad anvendes som et mål for den allervorste vold. Hvis volden bliver grovere, burde det kunne aflæses i drabsstatistikkerne.

Den grafiske afbildning af tallene for drab og drabsforsøg i figur 3.3 viser indtil 1996 en meget konstant udvikling med en svagt faldende tendens. Dette gælder både for drab og drabsforsøg. Stigningen i 1997 bryder dog med dette mønster. Denne markante stigning kan skyldes, at drabstallet for 1997 inkluderer et sagskompleks fra København, hvori der indgår 22 forhold, hvor en plejehjemsansat blev sigtet for drab ved over en årrække at have ydet 'aktiv dødshjælp' til beboere på hjemmet. Den ansatte blev i 2000 frikendt for samtlige sigtelser. Stigningen i 1997 rører dog ikke afgørende ved indtrykket af en meget jævn udvikling. Der er ikke tale om en signifikant stigning i drab og drabsforsøg. Drabstallene kan således heller ikke understøtte billedet af et i stigende grad voldeligt samfund.

Figur 3.3. Drab og drabsforsøg, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kendskab, 1980-1997

Kilde: Balvig, 2000: 72.

Sammenfatning

Billedet af voldsudviklingen kan synes en smule flertydigt. Man kan dog med rimelighed konkludere, at der, trods metodiske problemer samt nogle modstridende indikationer, tegner sig et billede af voldsproblemet som stagnerende og ikke stigende. Frem for alt må det billede af et mere voldeligt samfund, som er skabt på baggrund af politiets statistikker, siges at krakelere ved et nærmere eftersyn. De øvrige indikatorer på voldens omfang

støtter alle hypotesen om, at volden i perioden 1980-1997 ikke er stigende men derimod stagnerende, samt at den ikke er blevet grovere. Den øgede tendens til anmeldelse af volden kan derimod forklares med, at bevidstheden om volden og dermed også tendensen til at anmelde den er voksende: 'vi har fokuseret meget på volden – og det er den blevet større af' (Balvig, 2000: 89). Teorien hævder netop, at det sjældent er ændringer i de underliggende faktiske forhold, som driver ændringerne i den førte politik. De objektive forhold i form af udviklingen i voldens omfang og karakter giver *ikke* i sig selv nogen baggrund for at ændre den bestående policy på området, så politikændringerne må forklares af andre faktorer.

Kapitel 4

Kvantitativ analyse af de to dagsordener

Den teoretiske forventning var, at mediernes direkte eller via offentligheden er i stand til at påvirke den politiske dagsorden. Denne teoretiske forventning skal her efterprøves ved en kvantitativ indholdsanalyse af henholdsvis mediernes fremstilling af voldsproblemet og den politiske aktivitet i perioden. Formålet er i første omgang at beskrive udsvingene i opmærksomheden omkring volden på de to forskellige dagsordener. Ved dernæst at sammenholde de to forløb kan man få et billede af de tidsmæssige relationer mellem mediernes og politikernes dagsorden. På denne måde kan en eventuel sammenhæng mellem de to dagsordener påvises.

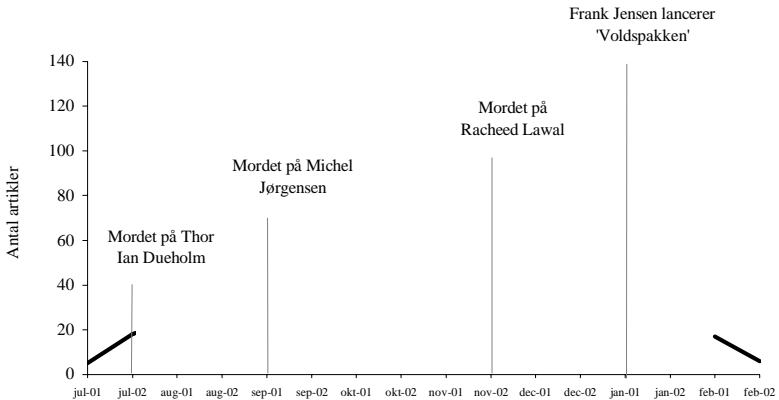
Mediedagsordenen

En optælling af artiklerne gennem analyseperioden kan give et indledende indtryk af størrelsen af opmærksomheden samt ikke mindst af, hvorledes opmærksomheden har udviklet sig. I den kvantitative analyse vil de fire dagblades formidling blive betragtet *samlet* under ét. Dette giver god mening, da der ikke i denne sammenhæng er lagt op til en komparativ analyse mellem mængden af de forskellige mediers opmærksomhed på volden. Desuden er samvariansen med hensyn til mængden af voldsstof i de fire aviser ganske stor, hvilket ifølge andre studier er et normalt mønster (Cook, 1998). Ved at afbilde antallet af artikler grafisk kan man danne sig et indtryk af udviklingen. Artiklerne er optalt i intervaller på 14 dage.

Som det fremgår af figur 4.1, er opmærksomheden meget svingende. Mest karakteristisk er de tre 'toppe', som markerer tre korte perioder med meget stor opmærksomhed. Det er yderligere interessant, at toppene bliver højere gennem perioden, før interessen forsvinder helt ved udgangen af februar måned. Den svage stigning i starten af august, som får yderligere et hak opad i september, kan forklares med de to enkelte tilfælde af særlig grov vold – mordene på henholdsvis Thor Ian Dueholm og Michel Jørgensen. Begge episoder opnåede meget stor opmærksomhed i alle fire dagblade. Herefter falder opmærksomheden til noget nær nul i godt og vel halvanden måned, før der igen viser sig et kraftigt udsving. Atter har den pludselige stigning baggrund i en enkelt, særlig voldsom begivenhed, nemlig mordet på dørvogteren Racheed Lawal. Mønstret gentager sig atter: Opmærksomheden stiger kraftigt og falder herefter til et meget lavt niveau lige så hurtigt, som den steg. Dette illustrerer mediernes tendens til at koncentrere sig om de konkrete tilfælde, som det forventedes teoretisk. Desuden

bekræfter det den teoretiske forventning om meget pludselige og voldsomme udsving i mediernes opmærksomhed.

Figur 4.1. Vold i dagspressen. Juli 1996 – februar 1997

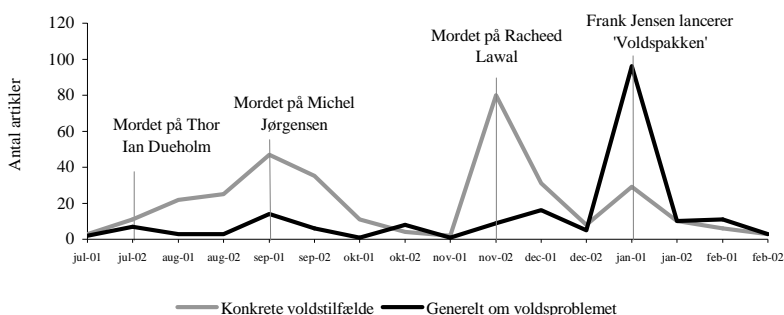

Kilder: *Politiken, Jyllands-Posten, BT og Ekstra Bladet*, 1/7 1996 – 28/2 1997.

Ved årsskiftet opleves den største opmærksomhed omkring voldskriminalitet i medierne med hele 125 artikler om vold i den første del af januar måned. Opmærksomheden opstår imidlertid i forbindelse med lanceringen af voldspakken og ikke som konsekvens af konkrete voldsepisoder. Dette kan illustreres ved at opdele artiklerne i kategorierne *konkrete voldstilfælde* og *generelt om vold som socialt problem*. Til den anden kategori hører artikler om volden som samfundsproblem, herunder størrelsen af problemet, løsninger på det samt ikke mindst den politiske stillingtagen.

Som det fremgår af figur 4.2, består stigningen i opmærksomheden ved årsskiftet 1996/1997 af en øget fokus på vold som problem generelt. Der bliver altså ikke længere skrevet større mængder om enkelte voldstilfælde. Det er derimod de politiske beslutningstagere, som ved at sætte vold på den politiske dagsorden *fastholder* opmærksomheden omkring vold. Som bemærket ovenfor er udsvingene i opmærksomheden stigende gennem perioden, og det er i denne sidste fase, hvor politikerne reagerer, at opmærksomheden når sit klimaks.

Figur 4.2. Vold i medierne fordelt på to kategorier. Juli 1996 – februar 1997

Kilder: *Politiken, Jyllands-Posten, BT og Ekstra Bladet*, 1/7 1996 – 28/2 1997.

Udover konklusionen om den meget svingende opmærksomhed omkring vold, som yderligere er koncentreret omkring få voldsepisoder, er det væsentligt at bemærke, at der ind imellem disse episoder stort set intet skrives om vold i dagbladene. Om analyseperioden som helhed synes det dog rimeligt at hævde, at vold holder sig på mediernes dagsorden i en relativ lang sammenhængende periode. Dermed kan der også argumenteres for, at medierne i denne periode i relativ høj grad fastholder offentlighedens opmærksomhed omkring voldsproblemet – godt hjulpet af politikerne.

Af den kvantitative analyse fremgår det således, at formidlingen samler sig om ganske få voldstilfælde, som hver især fik stor opmærksomhed i en periode. Formodningen om, at medierne hovedsageligt skildrer voldsproblemet gennem enkelte episoder svarer i øvrigt fint til resultaterne fra en tidligere studie af de danske dagblades voldsfremstillinger (Madsen, 1998).

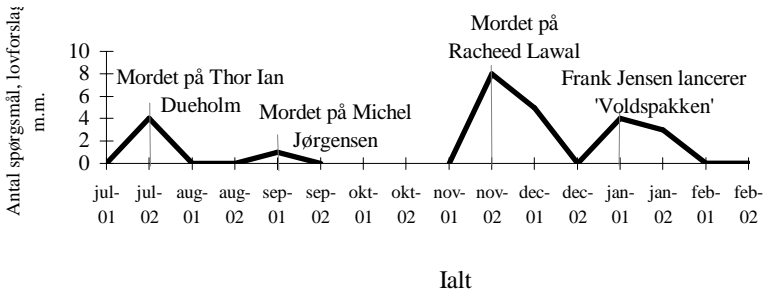
Tendensen til at fokusere på de enkelte konkrete begivenheder, ikke mindst når det gælder et emne som voldskriminalitet, er yderligere i god overensstemmelse med overvejelserne om mediernes logik. Ifølge disse har medierne en tendens til at fokusere på det konkrete frem for det generelle, først og fremmest på enkelte hændelser, som har meget let ved at tilfredsstille mediernes præference for det dramatiske, opsigtsvækkende og usædvanlige, samt på historier med mennesker i konkrete, virkelige situationer.

At opmærksomheden overhovedet er i stand til at nå de højder, som den gør – og tilmed over en relativ lang periode – må derfor tilskrives de omtalte hændelsers kvalitet som nyheder. De enkelte voldsepisoder opfylder mediernes nyhedskriterier eller kan let, som Galtung (1974) anskuer det, bringes på en form, som tilfredsstiller mediernes logik.

Den politiske dagsorden

Det empiriske grundlag for analysen af den politiske dagsorden er aktiviteten på Christiansborg i form af lovforslag, spørgsmål til ministeren samt forespørgselsdebatter. En optælling af henholdsvis lovforslag, spørgsmål til ministeren samt forespørgselsdebatter i analyseperioden danner baggrund for den grafiske fremstilling i figur 4.3.

Figur 4.3. Den politiske opmærksomhed omkring vold. Juli 1996 – februar 1997

Kilde: Folketingstidende 1996-1997.

Som nævnt i kapitel 2 er kvantificeringen af den politiske interesse ikke noget præcist mål. Her synes målingen dog at give et relativt klart billede. Den politiske opmærksomhed omkring voldsproblemet starter på et relativt højt niveau i anden del af juli måned. Dette efterfølges, med undtagelse af et enkelt spørgsmål til ministeren, af stilhed på den politiske front, hvilket til dels kan skyldes, at Folketinget i en stor del af denne periode holder sommerferie. Stilheden brydes 2½ måned senere i november med ikke færre end syv spørgsmål til ministeren samt et lovforslag. Altså en relativ stor politisk bevågenhed. Måneden senere lanceres voldspakken, hvilket betegner en fornyet politisk opmærksomhed, der tydeligt kan aflæses på figuren. Som tilfældet er med mediernes opmærksomhed, er den politiske opmærksomhed meget svingende. Periodens første del er præget af få udsving afløst af en periode uden aktivitet. Det er først i november måneds anden del, at vold for alvor opnår politisk opmærksomhed. Det giver trods alt mening at tale om en sammenhængende periode fra slutningen af november og indtil slutningen af januar, hvor volden opnår politisk bevågenhed. Herefter optræder voldsproblemet ikke på den politiske dagsorden i resten af analyseperioden.

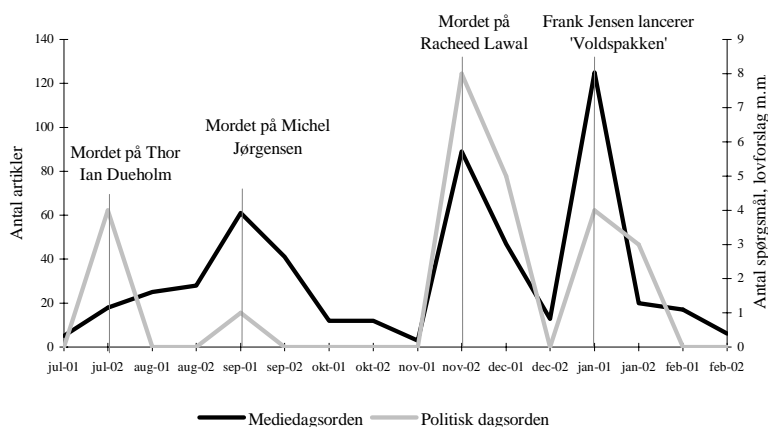
Sammenhængen mellem dagsordnerne

Ved at afbilde de grafiske fremstillinger af henholdsvis mediernes og politikernes opmærksomhed omkring vold i samme figur, kan man danne sig et indtryk af den indbyrdes variation. I forhold til nærværende problemstilling er det specielt interessant at betragte, i hvilken rækkefølge mediernes respektive politikernes opmærksomhed indtræffer. Rækkefølgen vil være en indikator på den kausale sammenhæng mellem mediedagsordenen og den politiske dagsorden.

Ud fra litteraturen forventes det, at jo større mediernes opmærksomhed er i forbindelse med en given problemstilling, jo højere vil problemstillingen placeres på den offentlige dagsorden (McCombs & Shaw, 1972). Andre undersøgelser har endvidere påvist, at beslutningstagerne lader sig påvirke af den offentlige dagsorden (Page & Shapiro, 1992; Jacobs & Shapiro, 1994; Protess m.fl., 1985), og at politikerne skeler kraftigt til eller ligefrem sætter lighedstegn mellem mediernes dagsorden og den offentlige dagsorden (Linsky, 1986).

Figur 4.4 er en afbildning af antal artikler og antal politiske markeringer med relevans for voldsproblematikken i perioden 1/7 1996 til 28/2 1997. Rent metodisk er det problematisk at sammenstille de to kurver i samme diagram, da de måles på hver sin skala. Det giver imidlertid god mening i denne sammenhæng, da det udelukkende er samvariansen mellem de to kurver, der er interessant. På grundlag af den grafiske fremstilling i figur 4.4 er det rimeligt at konkludere, at der er en tydelig samvarians mellem mediernes og politikernes opmærksomhed på vold gennem analyseperioden. I den første del af analyseperioden er der dog en vis afvigelse fra den generelle tendens. I begyndelsen af juli observeres der et relativt stort udsving i den politiske aktivitet, hvilket ikke modsvares af et tilsvarende udsving i medieopmærksomheden. Der synes dog at være en vis samvarians, da medieopmærksomheden trods alt er voksende i denne periode. Fra slutningen af august følges mediernes og politikernes store interesse for voldsproblematikken pænt ad. Spørgsmålet er, om den politiske opmærksomhed har en sammenhæng med mediernes fokus på vold, eller om sammenfaldet mellem de to dagsordener blot er tilfældig – eller om det er politikerne, som sætter vold på dagsordenen. Det er ud fra nedenstående figur svært helt nøjagtigt at fastslå, hvor opmærksomheden har sit udspring.

Figur 4.4. Mediedagsordenen og den politiske dagsorden

Kilder: *Politiken*, *Jyllands-Posten*, *BT* og *Ekstra Bladet*, 1/7 1996 – 28/2 1997. *Folketingstidende 1996/97*.

Den teoretisk plausible og umiddelbart nærliggende tolkning er, at det er mediernes massive fokus på voldsepisoderne, som forårsager den politiske interesse for vold. Formodningen kan bestyrkes ved at studere indholdet i de politiske aktiviteter, der kan identificeres i tidsmæssig tilknytning til medieopmærksomheden. Det overordnede billede er, at den politiske opmærksomhed har en relativ tæt tilknytning til mediernes fokus på de enkelte voldstilfælde. *Der refereres således ofte mere eller mindre direkte til de enkelte tilfælde, som de udspiller sig i medierne.* Dette gentager sig gennem hele efteråret og frem til årsskiftet. Kirsten Jacobsen (FrP) stiller den 31/7 1996 fire spørgsmål til justitsministeren omkring udviklingen i antallet af anmeldte voldstilfælde (*Folketingstidende 1995-96*, sp. 3194-3197). Dette sker samme dag, som aviserne i store (forside-)artikler beretter om det brutale mord på Thor Ian Dueholm i Århus. Det er ikke givet, at spørgsmålene er et resultat af medieopmærksomheden, men det er overvejende sandsynligt, at det er tilfældet. Den 4/9 stiller Pia Kjærsgaard (DF) et spørgsmål til ministeren omkring bekæmpelse af voldskriminalitet i Århus med henvisning til “den omfattende voldskriminalitet, som har hærget Århus gennem den seneste tid” (*Folketingstidende 1995-96*, sp. 3556). Dette sker to dage efter endnu et voldsomt mord på åben gade i Århus, nemlig mordet på Michel Jørgensen. Fælles for de to forbrydelser var, at de opnåede meget stor opmærksomhed i medierne.

Som nævnt ovenfor er de to mord baggrunden for stort set hele den store stigning i antallet af artikler om vold i denne periode. I lyset af den direk-

te reference til netop Århus er det derfor nærliggende at konkludere, at den politiske opmærksomhed er drevet af mediernes omfattende skriverier om vold. I svaret fra justitsminister Bjørn Westh henvises der også til, at det i højere grad er pressens fokus på enkelte voldssager i Århus end de faktiske begivenheder, som er årsagen til opmærksomheden omkring volden (*Folketingstidende 1996-97*, sp. 1320). Den 25/11 stiller Pia Kjærsgaard (DF) tre spørgsmål omkring dørmænds sikkerhed samt straffen for vold mod dørmænd (*Folketingstidende 1996-97*, sp. 2596-2598). I begrundelserne for fremsættelsen af spørgsmålene indledes der i alle tre spørgsmål med sætningen 'Drabet på en dørvogter i Århus...'. Pia Kjærsgaard stiller også et spørgsmål omkring andengenerations indvandreres voldelige adfærd, og igen sker det med baggrund i drabet i Århus (*Folketingstidende 1996-97*, sp. 2598). Endelig stilles der spørgsmål om udviklingen i antallet af overfald på dørmænd herunder overfaldsmændenes nationalitet (*Folketingstidende 1996-97*, sp. 2599). Fælles for de fem spørgsmål er, at de med rimelighed kan betegnes som direkte reaktioner på medieomtalen af en ung palæstinensers mord på dørmanden Racheed Lawal i Århus den 24/11. Dette fremgår dels af den direkte begrundelse for spørgsmålene og dels af spørgsmålenes direkte fokus på sikkerhed for dørmænd samt på indvandrerkriminalitet.

Netop voldskriminalitet begået af andengenerationsindvandrere opnår yderligere politisk opmærksomhed den 11/12, hvor der fra Pia Kjærsgaards side refereres til, at denne befolkningsgruppe 'optrapper volden i fredelige byer som Odense og Århus'¹ (*Folketingstidende 1996-97*, sp. 3001). Da det netop er disse to byer, som har været i mediernes søgelys på grund af de voldsomme mord samt indvandrerproblemer, er det nærliggende at betegne medieerne som drivkraften bag den politiske opmærksomhed. Politikernes opmærksomhed fastholdes i ugerne herefter, hvor en stor del af højrefløjen den 13/12 fremsætter en forespørgsel (F. 34) til justitsministeren og socialministeren vedrørende bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Dette kan tolkes som en reaktion på mediernes billede af voldsudgydelserne som hovedsageligt et problem blandt unge mennesker. I forespørgselsdebatten F 34 om ungdomskriminalitet indleder Fremskridtspartiets Tom Behnke med: 'Hver dag kan man i medieerne se og læse om kriminalitet' (*Folketingstidende 1996-97*, sp. 3559). Hermed skulle der være givet et vink om, hvor inspirationen kommer fra.

Den 3/1 1997 fremsættes en lovpakke, 'Regeringens stramning af kursen over for vold' populært kaldet 'den anden voldspakke', idet den efterfølger et lignende retspolitisk tiltag fra 1994. Fremsættelsen markerer starten til en kraftig stigning i den politiske opmærksomhed omkring vold, som varer måneden ud – også i medieerne. Efter fremsættelsen af voldspakken

kommer den politiske debat i højere grad til at tage udgangspunkt i politikernes egne udspil, herunder regeringens. Mediernes rolle som igangsætter af hele processen er dog stadig klar, idet der i debatten fortsat refereres til mediernes voldshistorier (se kapitel 6), og det forekommer stadig rimeligt at antage, at det er mediernes fokus på de enkelte voldstilfælde, som ligger bag hele den politiske interesse. Oppositionen fremsætter den 14/1 sit eget forslag til skærpelse af straffeloven (SP. 134), og Birthe Rønn Hornbech stiller den 15/1 to spørgsmål angående retsplejen i forbindelse med volds-kriminalitet (*Folketingstidende 1996-97*, sp. 3052; sp. 3985). I den sidste del af analyseperioden er det væsentligt at bemærke, hvorledes politikere gennem deres store opmærksomhed på voldsproblematikken er med til at fastholde og forstærke interessen for volden.

På basis af analysen kan det konkluderes, at politikernes markeringer i et vist omfang kan betragtes som reaktioner på mediernes fokus på vold. Den relativt store samvariation mellem mediernes og politikernes opmærksomhed omkring volden samt det faktum, at politikernes opmærksomhed er mere eller mindre direkte afledt af mediernes fokus på enkelte voldsepisoder, peger i retningen af, at det er medieerne, som sætter dagsordenen.

Note

1. 27/11 stilles der spørgsmål (S 680 & S 681) om vold på arbejdspladsen specielt med henvisning til en række episoder i Odense, hvor en række buschauffører er blevet forulempet af en gruppe personer. Igen refereres der i ministerens svar til mediernes fokus på enkelte episoder.

Kapitel 5

Kvalitativ analyse af mediernes dagsorden

Den i kapitel 2 anlagte teoretiske forståelse af den politiske dagsordensfastsættelse tillægger diskursdannelsen omkring emnet stor betydning. Samtidig anses medierne som en væsentlig aktør i diskursdannelsen, hvilket formodes at medføre en afledt indflydelse på den politiske proces. I dette kapitel skal derfor indholdet af medieformidlingen analyseres med henblik på at afklare, hvilket billede af voldsproblemet medierne konstruerer. Hermed skulle det være muligt at skabe en bedre forståelse af mediernes bidrag til, hvordan man i offentligheden og på det politiske niveau tænker og taler om vold.

Mordet på Thor Ian Dueholm

Natten mellem d. 30. og 31. juli 1996 bliver den 24-årige Thor Ian Dueholm efter en tur i byen dræbt af slag og spark ved Klosterterov i Århus. Liget af den unge mand var meget ilde tilredt og vidnede om en usædvanlig grov forbrydelse. Alt tydede på, at den myrdede var blevet offer for mere eller mindre tilfældig vold, idet han ikke normalt frekventerede voldelige miljøer eller selv tyede til vold (*Politiken*, 2/8; *EB*, 1/8). Episoden opnåede stor opmærksomhed i alle fire dagblade. Dels i dagene umiddelbart efter selve forbrydelsen og dels i en kortere periode i forbindelse med opklaringen af sagen godt en måned senere.

Politiken

Politiken bringer i perioden 1/8 til 7/9 seks artikler om episoden med hovedvægt på opklaringen af forbrydelsen. Bortset fra et enkelt foto af mordstedet anvendes billeder ikke.

I beskrivelsen af drabet kan man hæfte sig ved to ting. Det ene er voldsomheden af drabet eller 'dødsvolden' (6/9, s. 3; 7/9, s. 3). Det beskrives, hvorledes Thor Ian Dueholm blev 'tæsket ihjel med slag og spark' (2/8, s. 2). Episoden billedliggøres med al (u)ønskelig tydelighed ved beskrivelsen af liget som 'maltrakteret', 'mishandlet' (1/8, s. 2) herunder en beskrivelse af ligets knuste øjne (3/8, s. 4) og afrevne ører (1/8, s. 2; 2/8, s. 2; 3/8, s. 4). Dette understreges af, at politiet betegner episoden som 'en af de hidtil mest modbydelige voldsager i Århus' (1/8, s. 2). Samtidig beskrives voldsmanden som 'bøddel' (1/8, s. 2) og 'en usædvanlig koldblodig voldsmand' (6/9, s. 3). Senere, i opklaringsfasen, er dækningen af politiets arbejde præget af

beskrivelser af den formodede gerningsmand, der fremstilles som en hjemløs stofmisbruger med svært voldelige og psykopatiske tendenser (7/9, s. 3). Beskrivelserne giver en stærk modsætning mellem den grusomme forbryder og det uskyldige offer.

Det andet, som man hæfter sig ved, er meningsløsheden og tilfældigheden, som omgiver hele episoden. Thor Ian Dueholm beskrives som 'en sympatisk fyr, der til enhver tid gik uden om voldelige konfrontationer' (1/8, s. 2) og 'antivoldsmand' (2/8, s. 2). Desuden betegnes forbrydelsen som 'en sindssyg persons umotiverede overfald' (1/8, s. 2). Med andre ord billedet af en ganske almindelig, fredelig ung mand, der tilfældigt og ganske uden skyld bliver offer for en meningsløs forbrydelse. Denne tematisering understreges gennem et kort interview med en jævnaldrende mand, som udtaler, at: 'Jeg...vil gerne...markere min afstandtagen til den meningsløse vold' (1/8, s. 2). Som en yderligere forstærkning af indtrykket af gadevoldens tilfældige karakter kan nævnes artiklernes fokus på en mistænkt i sagen, der på mornatten blev observeret flere steder i nattelivet, hvor han delte skaller og øretæver ud til tilfældige personer (2/8, s. 2; 3/8, s. 4).

Temaet for *Politikens* formidling er primært 'den tilfældige og meningsløse vold', hvilket fremmaner et billede af volden som grov og tilfældig. Der fremsættes dog ikke nogen eksplicit påstand om, at samfundet er blevet mere voldeligt, og problemets videre omfang samt eventuelle krav om politisk stillingtagen bliver der kun i ringe omfang taget stilling til. Artiklerne holder sig nøje til den konkrete sag, og der gøres ikke forsøg på overvejelser omkring et generelt voldsproblem, eventuelle løsninger eller overvejelser om politisk stillingtagen, herunder indhentelse af udtalelser fra politikere.

Jyllands-Posten

Jyllands-Postens dækning af episoden består af otte artikler. Selve forbrydelsen beskrives i en artikel, hvorefter syv artikler følger om opklaringen, herunder et interview med et hovedvidne i sagen. Billeder anvendes ikke i større omfang: Offerets portræt bringes i småt format, og der bringes to billeder fra mordstedet.

Under overskriften 'Ung mand tævet ihjel' beskrives, hvorledes den 24-årige efter 'voldsom, grov og afstumpet vold' (31/7, s. 2) og 'brutal mishandling' (1/8, s. 2) er blevet 'kvalt i sit eget blod som følge af spark i ansigtet og tramp på halsen' (31/7, s. 2). I lighed med *Politiken* beskrives ligets kvæstelser detaljeret i samtlige de tre artikler, som fulgte umiddelbart efter forbrydelsen (31/7, s. 2; 1/8, s. 2; 2/8, s. 2). Drabet betegnes som 'bruttalt' og 'bestialsk' (31/7, s.2; 1/8, s. 2; 3/8, s. 2; 7/9, s. 2; 29/9, s. 2).

Vi får et ganske godt billede af offeret gennem en beskrivelse af hans personlige kvaliteter som 'antivoldelig', 'engageret', 'mange menneskelige og faglige kvaliteter', 'hjælpsom og ægte interesseret i, hvordan andre havde det. Og så havde han humoristisk sans' (1/8, s. 2). Det beskrives, hvorledes offeret stræbte efter at blive journalist blandt andet ved ansættelse ved en lokal avis – dette fik dog en brat ende: 'Mandag skulle Thor Ian Dueholm være startet på bureauet efter sommerferien, men han mødte ikke op' (1/8, s. 2). Gennem dette indblik i det sympatiske offers liv kommer forbrydelsen til at fremstå som endnu mere grusom, og læseren må på baggrund af denne beskrivelse formodes at fatte sympati for offeret. Samtidig bevirker beskrivelsen af offeret som 'den almindelige unge mand', at mange andre 'almindelige' mennesker vil være tilbøjelig til at sætte sig i offerets sted.

Gerningsmanden beskrives som 'stofmisbruger', 'hjemløs' og 'dødsensfarlig' (6/9, s. 3) og i øvrigt kendt i misbrugermiljøet som 'totalt hæmningsløs' (29/9, s. 2). Det nævnes desuden, at gerningsmanden flere gange har mishandlet sin hustru samt truet vidner i sagen (6/9, s. 3).

Overordnet set fortælles der den samme historie som i *Politiken*: den grove, afskyvækkende vold i form af en brutal og psykopatisk voldsmands umotiverede overfald på et tilfældigt, uskyldigt offer. Tematiseringen af episoden som tilfældig lægger ikke umiddelbart op til årsagsforklaringer på episoden. Der fremsættes i *Jyllands-Posten* ikke nogen påstand om vold som et socialt problem, og i det store hele fremstår episoden relativt løsrevet fra den sociale kontekst. Der bliver ikke stillet krav om politiske indgreb eller om bestemte policies, og politikere optræder ikke blandt kilderne.

BT

BT bringer i perioden 31/7 – 7/9 ti artikler om episoden. Billeder er i høj grad en del af BT's formidling. Den myrdedes portræt bringes i helsidesformat, og efterfølgende fire gange i mindre format. Der er desuden billeder af de bekymrede Århus-beboere samt af folk, som lægger blomster ved mordstedet.

I helsides artikler med store billeder beskrives mordet på Thor Ian Dueholm under overskrifterne 'Liget smidt i rendestenen' (31/7, s. 6) og 'Ingen hørte at Thor blev trampet ihjel' (1/8, s. 22). Episoden beskrives i grundtræk som ovenfor: Den 'ganske almindelige unge mand' (31/7, s. 6) bliver på vej hjem fra en glad aften i byen offer for en grov voldsforbrydelse. Forbrydelsen betegnes som 'den groveste voldsforbrydelse i Århus i mange år'. 'Kraftige blodspor viste, at hans morder havde slæbt ham over gaden efter at have mishandlet og dræbt den unge mand med voldsomme slag og

spark' (31/7, s. 6), og 'Hans ører lå bagefter og flød i rendestenen' (7/9, s. 2). Alt i alt en meget malende beskrivelse af mordet. Beskrivelsen af det ilde tilredte lig går igen i stort set samtlige artikler gennem hele perioden, hvorved billedet af en makaber og usædvanlig grov forbrydelse fastholdes. I hovedtræk ligner beskrivelsen af hændelsen den tilsvarende i *Politiken* og *Jyllands-Posten*, ligesom beskrivelsen af offeret samt forbryderen. En væsentlig forskel er dog, at der i langt højere grad gives plads til billeder, hvilket naturligvis gør hele episoden mere virkelighedsnær og konkret.

BT's fremstilling af offeret og voldsmanden som henholdsvis uskyldigt fredselkende offer og som psykopatisk socialt udskud er, i lighed med beskrivelserne i de to ovennævnte dagblade, ret stereotyp.

I en artikel (31/7, s. 7) dagen efter mordet bemærkes det, at Klostergade, hvor forbrydelsen blev begået, 'gennem den senere tid har været rammen om flere alvorlige forbrydelser'. En voldtægt har blandt andet fundet sted for nyligt. Under overskriften 'Beboere frygter gadevold' gives der et billede af Klostergade som et område, der i stigende grad plages af kriminalitet: 'Det ellers rolige område har lige så stille skiftet karakter' (31/7, s. 7). Kilden til artiklen er en enkelt beboer, hvilket er typisk for *BT*'s måde at dække begivenhederne på: nedefra og op (Thomsen & Søllinge, 1991). Kommentarerne samt sammenkædningen af de to begivenheder tegner billedet af et stigende voldsproblem, og dermed antydes påstanden om et socialt problem. I kontrast til dette nævnes kort, at statistikkerne viser, at volden i Århus er faldet – dog ikke den grove vold. Den korte notits har dog ikke nogen umiddelbar gennemslagskraft i forhold til den ovennævnte beskrivelse af voldsepisoden. Man kan argumentere for, at det er lettere at forholde sig til et menneskes konkrete frygt oven på den uhyggelige voldsepisode, end det er at forholde sig til den mere abstrakte statistik.

Der stilles ikke i denne sammenhæng krav om politiske indgreb, og der inddrages ikke politikere som kilder, ligesom der ikke bringes meningstilkendegivelser i form af læserbreve i tilknytning til sagen.

Sammenfattende må *BT* siges at ligge ret tæt op ad den grundlæggende tematisering, som findes i *Politikens* og *Jyllands-Postens* dækning: Den tilfældige og meningsløse vold, som tilsyneladende ikke har nogen egentlig årsag. En afgørende forskel er dog, at det i *BT* fremgår, at episoden blot er en 'naturlig' forlængelse af den hidtidige udvikling i form af mere vold og uro. På den måde antydes eksistensen af et mere generelt voldsproblem.

Ekstra Bladet

Ekstra Bladet bringer i perioden 31/7 til 4/10 elleve artikler samt en forside om sagen. Otte af artiklerne omhandler selve episoden samt politiets opkla-

ring, og tre artikler omhandler de pårørendes reaktion samt begravelsen. Billeder udgør et væsentligt element i *Ekstra Bladets* dækning af episoden. Offerets portræt optræder den første dag i middelstort format sammen med et nærbillede af mordstedet. Portrættet optræder yderligere seks gange i *Ekstra Bladet* og fungerer derved som et symbol på episoden. Der bringes flere gange billeder af folk ved mordstedet, herunder ét af den myrdedes veninde. Desuden bringes der et større foto fra begravelsen.

Beskrivelsen af selve voldsepisoden er ret omfattende og detaljeret i de første dage efter mordet, hvormed episodens grusomhed fremstår med stor tydelighed. Indledende hedder det: 'Ung studerende sparket og slået, så ørerne blev revet af og øjnene knust, før han døde af kvælning i sit eget blod', hvorefter der gives en nærmere beskrivelse af skadernes anatomi (31/7, s. 6). Offeret blev i et 'makabert overfald' (1/8, s. 4) 'Myrdet af en eller flere personer, som ikke stoppede det afstumpede volds-orgie, før Thor Ian Dueholm udåndede – kvalt i sit eget blod' (1/8, s. 4), og 'I en ufattelig blodrus sparkede voldsmanden blandt andet Thor Dueholms ene øre af og knuste hans øjne, inden det sagesløse offer blev kvalt i sit eget blod' (2/8, s. 3). Godt en uge senere gives der en meget indgående og nøjagtig beskrivelse af selve voldshandlingen på basis af øjenvidners forklaringer (7/8, s. 7).

Det understreges, at 'Thor Dueholm helt tilfældigt blev offer for en vanvittig voldsmand' (1/8, s. 4). Den grundlæggende opfattelse af voldsepisoden er altså mere eller mindre identisk med de øvrige tre dagblades. Overfaldet betegnes som 'meningsløst' (1/8, s. 4) og som 'rå og meningsløs gadevold'.

Gennem den omfattende anvendelse af forholdsvis mange kilder fra den myrdedes nære omgangskreds får vi et fyldigt indtryk af offeret. Netop beskrivelsen af offeret er meget følelsespræget og fylder meget i artiklerne. Offeret beskrives gennem en beretning om, hvorledes de rystede og chokerede kollegaer forsøger at bearbejde chokket og sorgen: 'Vi har mistet en god ven og engageret kollega' (1/8, s. 4). Herudover bringes en stor artikel om en barndomsvenindes sorg og minder om den afdøde (3/8, s. 4). I samme artikel beskrives i øvrigt også forældrenes reaktioner på episoden samt på de omfattende sympatierklæringer fra offentligheden i form af lys og blomster ved mordstedet. Endelig bringes der en artikel fra begravelsen i den myrdedes barndomsby. Her berettes indgående om den tårevædede ceremoni samt om forældrenes og vennernes sorg (7/8, s. 4).

Altså en meget følelsesladet beretning, der går meget tæt på offeret og hans pårørende. Temaet 'de ulykkelige efterladte' står klart frem og må i kraft af de stærke følelser, som er indblandet, formodes at være i stand til at appellere kraftigt til stort set enhver.

Gerningsmanden beskrives i de indledende artikler gennem udtryk som 'Gal voldsmand' (1/8, s. 4) og 'Bestialsk morder' (3/8, s. 4). Senere fremstilles den nu navngivne, hovedmistænkte i sagen som 'narkoman og voldsmand' (7/9, s. 6), samt som tidligere dømt for hustrumishandling. Vi får desuden et indblik i gerningsmandens liv gennem hans ekskone. Der berettes om, hvorledes han som 5-årig blev forladt foran et børnehjem samt om et liv med vold og bankrøverier (7/9, s. 6). Dette giver et lidt mere nuanceret billede af en menneskeskæbne og ikke bare af en 'narkoman' eller 'voldsmand'. Nuanceringen giver dog ikke anledning til nogen sammenhængende, meningsfuld forklaring på mandens afvigende adfærd og afspejler, at den voldsomme interesse for at gå tæt på de involverede personer ikke er udtryk for en interesse i individerne og deres skæbne, men derimod udtryk for en interesse i deres roller som typiske figurer i et drama og i en god historie.

Der henvises til andre voldssager i det område, hvor Thor Ian Dueholm blev fundet død, og beboerne i området omtales som 'opskræmte' (31/7, s. 6). Der fremsættes dog ikke nogen påstand om et generelt problem, ligesom der ikke fremsættes eksplicite krav om bestemte policies. Den eneste generelle betragtning over voldsproblemet findes i interviewet med offerets barndomsveninde, hvor Århus betegnes som 'en dejlig og fredelig by', og hvor forestillingen om 'en ny voldsbølge' afvises (3/8, s. 4). Men denne ene ensomme reference følges ikke op og kan nok snarere bidrage til at illustrere, at det ikke er denne version, som er dominerende, men derimod billedet af det voldelige samfund, der i kraft af episodens grusomhed uvægerligt vil være det umiddelbare indtryk.

Mordet på Michel Scharling Jørgensen

Klokken ca. 5.30 om morgenen den 2/9 1996 foran Århus Hovedbanegård bliver den 20-årige Michel Scharling Jørgensen trukket ud af den taxa, han er på vej ind i, slynget ind i et cykelstativ og herefter sparket flere gange af en 16-årig palæstinenser. Han dør umiddelbart efter af sine kvæstelser. Dødsårsagen er ikke helt klar, men den medicinske undersøgelse peger på et sammenfald af uheldige omstændigheder.

Politiken

Politiken bringer i perioden 2/9 til 28/9 seks artikler og en kronik om episoden, hvilket vidner om en relativt begrænset opmærksomhed. I samme periode bringes desuden tre artikler om voldsstatistikker. Billedmaterialet omfatter et enkelt foto fra mordstedet samt ét af en gruppe unge indvandrere. En interessant detalje er, at der i forbindelse med kronikken bliver bragt et

billede fra *Ekstra Bladet* af den afdødes venner ved mordstedet. Billedet, som er en meget vigtig del af *Ekstra Bladets* dækning af episoden (se nedenfor), kommer til at fremstå som et væsentligt symbol på episoden.

Voldsepisoden beskrives ret kort og udramatisk i den første artikel under den nøgterne overskrift 'Drab ved taxa': 'Tidligt søndag morgen stod han sammen med flere andre unge på Banegårdspladsen for at vente på at hyre en taxa hjem efter en glad nat i byen' (2/9, s. 2). Vi får at vide, hvorledes offeret, efter at have sat sig ind i en taxa, bliver 'grebet bagfra og slynget ud af bilen. Her ramte han et jerngælender, inden voldsmanden sparkede ham voldsomt to gange i maven' (2/9, s. 2). Dagen efter beskrives episoden lidt anderledes: 'Offeret blev slynget over i et stativ og slået og sparket i hoved og mave (3/9, s. 2). Pludseligheden i episoden, samt det faktum, at de to 'hovedpersoner' tilsyneladende ikke kender hinanden, giver indtryk af en helt tilfældig hændelse.

Offeret beskrives indledende som en '20-årig mand' (2/9, s. 2) og siden ved navn som 'den 20-årige Michel Scharling Jørgensen fra Århusforstaden Lisbjerg' (3/9, s. 2). Vi får med andre ord ikke noget videre indtryk af offeret, endside et indblik i hans liv.

Indledende beskrives gerningsmanden som 'voldsmanden' (2/9, s. 2) og dagen efter som 'en 16-årig dreng af libanesisk oprindelse' (3/9, s. 2). Det anføres flere gange, at den ikke-navngivne person har andre sigtelser for vold hængende over hovedet (3/9, s. 2; 4/9, s. 2), samt at han tidligt er gået ud af folkeskolen og derefter anbragt på produktionsskole under mandsopdækning af to pædagoger. Drengen er af politiet 'kendt for sine aggressioner i stressede situationer' (3/9, s. 2). Ud fra beskrivelsen af den voldelige unge mand aner man konturerne af en ung, utilpasset indvandrer, der hidtil har fyldt rollen ud som et uforberedt socialt tilfælde.

Gerningsmanden er andengenerations indvandrer, og det forholdsvis begrænsede fokus på selve voldsepisoden modsvares derfor af et mere generelt fokus på problemer med de unge andengenerations indvandrere i Århus. *Politiken* bringer to større artikler d. 4/9 hovedsageligt båret af interviews med fire 17-årige århusianske andengenerations indvandrere fra Gellerup samt formanden og næstformanden for Antidiskriminationsforeningen IDFAD, Akhta Hussain og Souhail Ibrahim.

Udover det ovennævnte tema antydes et andet omkring voldsproblemet i Århus. Dels fremgår det eksplicit i artiklen d. 3/9, s. 2, hvori det hedder, at 'Et voldsdrab foran banegården i Århus tidligt søndag morgen har skabt røre i den jyske hovedstad, hvor volden i forhold til de fleste andre byer griber om sig'. Pia Kjærsgaard får som eneste politiker spalteplass, hvilket hun benytter til at udtale, at 'befolkningen i Århus har brug for at få trykningen i deres dagligliv tilbage' (4/9, s. 2). Implicit i dette synspunkt ligger en

opfattelse af et omfattende voldsproblem, som bevirker, at den almindelige dansker ikke kan føle sig tilstrækkeligt tryk. To dage efter episoden gør overskriften 'Nyt gadedrab ryster Århus' opmærksom på, at der ikke er tale om en enkeltstående episode. I selve artiklen hedder det: 'Det var det andet meningsløse gadedrab i løbet af mindre end halvanden måned' (3/9, s. 2), hvilket præciseres gennem direkte reference til Thor Ian Dueholm-sagen (2/9, s. 2; 3/9, s. 2). Nogen sammenhæng mellem sagerne afvises dog samtidig (2/9, s. 2), men sammenstillingen af de to sager er utvivlsomt med til at forstærke indtrykket af volden som et voksende problem i Århus. Dagen efter voldsepisoden styrkes denne forestilling yderligere gennem en forsideartikel – 'Volden stiger mest i Århus' (3/9, s. 1) – hvori der dels refereres til de stigende voldsstatistikker i Århus politikreds og dels refereres til den aktuelle episode samt til Thor Ian Dueholm-sagen. En kronik sidst på måneden 'om at være bange i smilets by' (28/9, s. 3, II. del), som ledsages af det ovenfor omtalte billede fra mordstedet ved Hovedbanegården, gør denne enkelte begivenhed til et symbol på det generelle voldsproblem, der efter forfatterens mening eksisterer i Århus. Dette modvejes dog til dels af, at *Politiken* i en stor forsideartikel d. 7/9 sætter spørgsmålstejn ved voldsstatistikernes pålidelighed på baggrund af undersøgelser i Middelfart politikreds, hvor det er påvist, at statistikkerne i høj grad overdriver antallet af voldsforbrydelser (7/9, ss. 1-2).

I artiklerne om problemerne med de unge andengenerations indvandrere fremgår det, at såvel de unge som de ældre angiver det danske samfunds blødsødne holdning til kriminelle som årsag til det hændte: 'Den danske lovgivning er simpelthen for blødsøden' (4/9, s. 2); 'At sidde varetægtsfængslet hjælper jo ikke en skid. Det er som at bo på ungdomspension eller hotel' (4/9, s. 2). Endvidere angives dårlig integration som årsag til problemerne, herunder de unges livsbetingelser i form af for eksempel muligheder for et job.

Der opstilles flere forskellige forslag til løsning af problemet med de kriminelle indvandrere, og *Politikens* fremstilling må generelt betegnes som relativt nuanceret. Indvandrersamfundets krav til politisk indgriben hænger i høj grad sammen med den ovenstående opfattelse af det danske samfunds bløde holdning, idet der som løsning på problemet hovedsageligt fokuseres på økonomisk støtte til opdragelseslejligheder i den arabiske verden: 'En hårdere disciplin er vejen' (4/9, s. 2), hvilket primært må betegnes som en straffende foranstaltning. Socialminister Karen Jespersen foreslår mere forebyggende løsninger i form af bedre modtagelse af de statsløse palæstinsere på uddannelsessteder og på arbejdsmarkedet (16/9, s. 2). Større brug af de såkaldte 'fædregrupper' internt i indvandrer miljøet nævnes også som en forebyggende foranstaltning (4/9, s. 2). Pia Kjærsgaard citeres for at

kræve en større og mere fokuseret politiindsats, idet hun kræver af justitsministeren, at der bliver nedsat en specialgruppe 'til effektivt at tage sig af de store problemer med voldskriminaliteten' (4/9, s. 2).

Jyllands-Posten

Jyllands-Posten bringer syv artikler samt en leder i tilknytning til episoden samt yderligere fem artikler om voldsproblemet generelt i perioden lige efter selve episoden. Billedmaterialet er meget begrænset – ét billede fra mordstedet samt ét af to unge indvandrere i forbindelse med deres medvirken i et interview.

Beskrivelsen af voldsepisoden ligger meget tæt op ad *Politikens*. Dog gives der et par dage efter episoden en nærmere beretning om den 16-åriges færd på mornatten, hvoraf det fremgår, at gerningsmanden og den dræbte muligvis har været i klammeri med hinanden tidligere på aftenen, hvilket rokker lidt ved billedet af episoden som helt tilfældig gadevold.

Offeret beskrives indledende som en '20-årig mand' (2/9, s. 2) og nævnes siden ved navn som 'den 20-årige Michel Scharling Jørgensen fra Lisbjerg ved Århus' (3/9, s. 2). Som det var tilfældet i *Politikens* dækning, får læseren ikke noget videre indtryk af offeret, endside et indblik i hans liv.

Gerningsmanden navngives ikke, men beskrives som en '16-årig dreng af libanesisk afstamning' (3/9, s. 2), der er 'kendt af politiet for adskillige overfald' samt 'involveret i flere voldssager' (3/9, s. 2). Gennem en ven får vi et overfladisk blik ind i gerningsmandens liv uden dog for alvor at få et indtryk af personen bag aggressionerne.

I forbindelse med *Jyllands-Postens* dækning af sagen henvises der til en række andre voldsepisoder. Dels mordet på Thor Ian Dueholm en måned tidligere, dels en episode mellem to henholdsvis 13- og 15-årige indvandrerdrenge (4/9, s. 7).

De problematiske unge, mandlige andengenerations indvandrere er kerneemnet i artiklerne, hvilket ikke mindst fremgår af overskrifter som: 'Unge udlændinge kræver ny indsats' (4/9, s. 7) og 'Fædre: lejre til problembørn' (4/9, s. 6). *Jyllands-Posten* vælger dermed at lade den enkelte episode indgå som et udtryk for en mere omfattende problematik med unge andengenerations indvandrere som gruppe, hvilket også forklarer den sparsomme beretning om selve gerningsmanden. Han bliver derimod et symbol på hele problematikken. Dermed fremsættes der en påstand om et socialt problem – kriminalitet blandt unge andengenerations indvandrere. At episoden betragtes som udtryk for et problem blandt unge indvandrere, understreges desuden af avisens brug af kriminalstatistikker, som viser, at unge indvandrere i Århus er godt og vel tre gange mere tilbøjelige til at begå kriminalitet end

deres jævnaldrende danske kammerater, hos hvilke tendensen til at begå vold og kriminalitet er faldende (4/9, s. 7).

Parallelt med indvandreremaet kan et andet tema identificeres, nemlig frygten for vold i befolkningen – ikke mindst blandt århusianerne. Frygten for volden beskrives blandt andet på forsiden af *JP Østjylland*, d. 7/9 under overskriften: 'Udbredt frygt for vold i festugen'. I lederen d. 4/9 (s. 10) beskrives, under overskriften 'Bøllernes by', hvorledes 'Århus har landsrekord i voksende vold', og hvorledes '...befolkningen må finde sig i vold og bestialske drab', samt at 'Angsten vil vokse med volden'. Dermed antydes en påstand om et generelt og stigende voldsproblem i Århus. Det afvises samtidig i en anden artikel: 'At tale om, at Århus er voldens by, og at det er farligt at bevæge sig rundt i byens gader, er helt forkert' (4/9), hvilket af *Jyllands-Posten* underbygges med statistikker, som viser, at risikoen for at blive udsat for vold i Århus er lavere end i andre større byer som Odense og København. Yderligere udtaler borgmester Thorkild Simonsen, at 'Statistisk set er der ikke mere vold i Århus end normalt – og slet ikke i forhold til andre byer' (7/9, s. 2). Han citeres samtidig for at sige, at 'Jeg kan jo se på alle de breve, jeg får, at det er noget, der optager folk meget' (7/9, s. 2).

I flere artikler sker der en sammenkædning af mordet på Thor Ian Dueholm og den aktuelle sag. At de to sager tidsmæssigt ligger i nærheden af hinanden fungerer som et væsentligt argument for påstanden om et stigende voldsproblem. Dette afvises dog af Århus politi som 'et statistisk sammentræk' (4/9, s. 7). En stor forsideartikel dagen efter refererer under overskriften 'Overdreven frygt for vold' en stor voldsofferundersøgelse, hvis hovedkonklusion er, at volden ikke er steget det seneste årti (5/9, s.1). Frygten for volden er derimod stor, men 'myten om, at vold mod sagesløse især ældre borgere, er eksploderet er uden hold i virkeligheden' (5/9, s.2).

Den fremherskende opfattelse i *Jyllands-Posten* er, at voldsepisoden, og problemerne i bredere forstand, skyldes de unge indvandreres manglende respekt for det danske politi og retssystem: 'De har ingen respekt for socialarbejdere og politiet og griner af det danske straffesystem. De unge har fundet ud af, at de kan gøre selv meget alvorlige ting, uden at der sker dem noget' (4/9, s. 6), og 'Mahmoud Safar... giver et alt for langmodigt dansk straffesystem skylden for, at kriminalitet så let bliver et fristende tidsfordriv' (4/9, s. 6). Dette suppleres af *Jyllands-Postens* leder d. 4/9, som må siges at opsummere avisens dominerende årsagsforklaring: 'Det danske samfund er for blødsødent. Der er ingen konsekvens mellem overtrædelser og reaktion'. Synspunktet luftes efterfølgende i forbindelse med løsladelsen af den 16-årige d. 29/11 (30/11, s. 2). Denne forklaring stammer hovedsageligt fra indvandrernes egne rækker, og problemet med de unges holdning til retssystemet er på sin vis et isoleret problem, som begrænser sig til denne gruppe.

Alligevel giver denne årsagsforklaring let et indtryk af det danske retssystem, og i bredere forstand det danske samfund, som alt for eftergivende over for voldskriminelle.

I forbindelse med episoden stilles der fra IDFAD's side krav til de danske politikere om at tænke i nye baner med hensyn til straf af de unge andengenerations indvandrere. Det dominerende forslag er ophold i opdragelseslejlre i Mellemøsten, som 'tager helt andre og mere velegnede metoder i anvendelse' (4/9, s. 6). Dette afvises af politiet, som dog mener, at der skal 'nytænkning til hvis vi skal opnå positive resultater' (4/9, s. 6). Socialchef Leif Jepsen citeres for en principielt positiv holdning, men samtidig en afvisning af brug af 'stokkemotoder' (4/9, s. 6). Derimod gives der i *Jyllands-Postens* leder udtryk for støtte til brugen af opdragelseslejlre i Egypten (4/9, s. 10). I forbindelse med 'volden er stigende'-temaet foreslås mere politi på gaden i weekenden (*JPØ*, 7/9, s. 2). Socialminister Karen Jespersen lægger i et længere læserbrev vægt på den forebyggende indsats i form af hjælp til gruppen af de socialt ringe stillede unge, hvorfra de fleste voldsforbrydere udklækkes (*JPØ*, 6/10, s. 2). På trods af en vis nuancering må det konkluderes, at det er *straf* som sanktionsmulighed frem for forebyggelse, der er dominerende i *Jyllands-Posten*. Det må afslutningsvis bemærkes, at det næsten totale fravær af udtalelser fra politikere vidner om en relativ lav grad af politisering omkring problemstillingen på dette tidspunkt.

BT

I *BT* dækkes drabet på Michel Scharling Jørgensen gennem tolv artikler. I kølvandet på episoden fastholder *BT* måneden ud opmærksomheden omkring volden i Århus. Udover mordet på Michel Scharling Jørgensen rettes opmærksomheden mod to andre alvorlige overfald, dog ingen med dødelig udgang. Der skrives om overfaldet på en 29-årig mand, der bliver livsfarligt kvæstet som følge af tilfældig gadevold (seks artikler + syv læserbreve), samt tre nazisters racistisk motiverede overfald på en marokkansk mand (seks artikler). I forbindelse med mordet på Michel Jørgensen er billeder en vigtig del af *BT*'s formidling. Der bringes tre større fotos fra mordstedet alle med sørgende unge, et større foto af voldsmandens venner, et stort billede fra begravelsen samt et af den myrdedes søster.

Selve beskrivelsen af episoden er kortfattet: 'Omkring klokken 5.30 var den 20-årige ved at stige ind i en taxi, da en gruppe unge libanesere kom styrtnende hen mod vognen. En af dem hev den 20-årige ud af vognen og smed ham over i et jernstativ, hvorefter den 20-årige blev sparket og trampet flere gange i brystet' (2/9, s. 9). I de følgende dages artikler beskrives episoden kun overfladisk (se for eksempel 3/9, s. 6; 4/9, s. 2). Episoden be-

tegnes som 'meningsløs gadevold' (2/9, s. 9) og betegnelsen 'uprovokeret gadevold' (2/9, s. 9) giver indtryk af en tilfældig og pludseligt opstået situation.

Offeret beskrives som '20-årig ung mand' (2/9, s. 9), men nævnes fra og med dagen efter ved navn. Udover dette stifter vi et overfladisk bekendtskab med kæresten Charlotte Christiansen samt tvillingsøsteren Jeanet (3/9, s. 6). Det tætteste, *BT* kommer på en egentlig beskrivelse af offeret, er referatet af præstens tale ved begravelsen, hvori det hedder, at offeret var

'et gladt ungt menneske, der spredte glæde om sig, vellidt blandt venner, et elskeligt menneske, en ung mand, der altid var klar med et knus eller en buket roser, er blevet offer for den meningsløse vold. En ung mand, der netop var ved at stifte bo med sin kæreste, Charlotte' (8/9, s. 2).

Denne korte, følelsesladede beskrivelse giver et positivt indtryk af offeret, hvilket må formodes at afføde sympati for offeret og de efterladte.

Beskrivelsen af gerningsmanden er ret begrænset. Udover beskrivelsen som '16-årig libanesisk dreng' (3/9, s. 6), som er 'ældste af en enlig mors fem børn' (4/9, s. 2), får vi at vide, at 'den 16-årige flere gange har været sigtet for tilfældig gadevold'. Der lægges meget vægt på gerningsmandens tilhørsforhold til gruppen af unge, kriminelle indvandrere: 'Han er med i en gruppe unge indvandrere, der bestandigt laver ballade i Århus. Kriminaliteten i denne gruppe er steget meget stærkt i de sidste måneder' (3/9, s. 6).

Den 16-årige kommer til at fremstå som et symbol på problemerne med hele gruppen af unge indvandrere. Tematiseringen af episoden som symbol på problemerne med kriminalitet blandt de unge indvandrere er fremherskende i *BT*. Herudover kan der anes et andet tema omkring de efterladtes had og sorg, ikke mindst båret af udtalelser fra den myrdedes kæreste og søster samt af reportagen fra begravelsen (se 3/9, s. 6; 8/9, s. 2; 16/9, s. 2-3). Dette overskygges dog af indvandreremaet.

Der angives to snævert sammenhængende årsager til volden. Først og fremmest de unge, utilpassede indvandreres tilstedeværelse i det danske samfund. En meget skarptskåren version af denne forklaring leveres af den kendte nynazist Jonni Hansen i et læserbrev under overskriften 'rejs en galge – og hæng ham' (4/9, s. 10). At der bringes et så yderligtgående og racistisk læserbrev må tolkes som et tegn på, at følelserne for alvor er i kog i forbindelse med denne episode. Volden forklares desuden med 'den danske blødsødhed' (3/9, s. 7), som ikke er gearet til at håndtere de unge indvandrere, samt at '...ingenting har en konsekvens i Danmark' (3/9, s. 7), og 'det danske system er bare helt til grin, fordi det er for blødt' (6/9, s. 6). Denne forklaring stammer hovedsageligt fra indvandreernes egne rækker, og problemet med de unges holdning til retssystemet er på sin vis et isoleret

problem, som begrænser sig til denne gruppe. Alligevel giver denne årsagsforklaring let et indtryk af det danske retssystem, og i bredere forstand det danske samfund, som alt for eftergivende over for voldskriminelle.

Den overordnede påstand er, at volden og kriminaliteten blandt unge indvandrere udgør et alvorligt socialt problem (se blandt andet 3/9, s. 6; 4/9, ss. 2+3). Formanden for Antidiskriminationsforeningen Souhail Ibrahim gør desuden opmærksom på, at problemet meget vel kan tænkes at blive værre, hvis der ikke gribes ind nu: 'Hvis de unge får lov at fortsætte, ender det med flere blodige ulykker' (7/9, s. 2).

I *BT* fremsættes der krav om flere forskellige former for indgreb. Blandt disse dominerer idéen om hjemsendelse af de unge til opdragelse i specielle lejre i Mellemøsten (se for eksempel 3/9, s. 7; 4/9, 2-3; 6/9, s.6). Der nævnes desuden andre muligheder som for eksempel bedre jobmuligheder (6/9, s. 6), bedre integration og uddannelse (16/9, s.3), hjemsendelse (6/9, s. 6), og som nævnt ovenfor hængning (4/9, s. 10). Generelt dominerer straf som løsning specielt i form af de omtalte opdragelseslejre, der på trods af de påståede præventive effekter primært må betegnes som en straf.

Ekstra Bladet

Ekstra Bladet dækker fra 2/9 til 16/9 episoden med 14 artikler samt en forside og 24 læserbreve. I forbindelse med dækningen anvendes der i udbredt grad billeder. Et forsidebillede af den unge mands venner foran mordstedet, der også optræder senere i *Politiken*, anvendes hele fem gange og fungerer i høj grad som det væsentligste symbol på episoden. Desuden bringes billeder fra mordstedet, fra begravelsen, billede af vennernes gravøl, billede af kæresten samt billede fra en anti-voldsdemonstration.

Som i de tre øvrige dagblade beskrives episoden relativt kort:

'Søndag morgen kl. 5.30, mens Århus midtby var propfyldt med mennesker, stod den 20-årige på Banegårdsplads med en kammerat for at få en hyrevogn. Han forsøgte at sætte sig ind på forsædet ved siden af chaufføren, da han brutalt blev hevet ud og væltet over mod et cykelstativ. Mens den 20-årige lå ned, blev han sparket et par gange i maven' (2/9, s. 4).

Episoden betragtes som mere eller mindre tilfældig. I *Ekstra Bladet* fremstilles episoden som et 'slagsmål om en taxi', og dødsfaldet betegnes af politiet som en 'uheldig sag' (2/9, s. 4).

Udover beskrivelsen af offeret som 'en 20-årig dreng' (2/9, s. 4) og den efterfølgende navngivning får vi at vide, at han lige var blevet færdig ved militæret, og at han desuden planlagde at flytte sammen med sin kæreste. Offeret beskrives som sagesløst, men det fremgår dog af den dræbtes venners udtalelser, at de som gruppe har ligget i mere eller mindre konstant

konflikt med de unge indvandrere. I en artikel fra begravelsen beskrives den afdøde som 'En glad og kærlig ung mand' (8/9, s. 7). Beskrivelsen af selve offeret suppleres af *Ekstra Bladets* intense fokus på de efterladte – kæresteren og vennerne. Gennem deres udtryk for savn: 'Sov godt, elskede' (overskrift 6/9, s. 6), had og hævnlyst: 'Michel skal hævnnes' (overskrift 3/9, s. 6) bliver episoden i udtalt grad omgivet af stærke følelser, hvilket giver den stor gennemslagskraft.

Gerningsmanden bliver beskrevet som en 16-årig palæstinensisk flygtning, der er 'godt kendt af politiet for talrige overfald på tilfældige' (2/9, s. 4). Den 16-åriges tilhørsforhold til den lille gruppe af problematiske palæstinensere i Århus antydes, og sammen med den ensidige og overfladiske beskrivelse af gerningsmanden selv understreges det, at den 16-årige person i høj grad blot udgør en typologisk figur i fortællingen om den brutale kriminelle og det uskyldige offer. *Ekstra Bladets* formidling af drabet bevirker, at personen og episoden fremstår som et symbol på problematikken med de unge kriminelle indvandrere.

Dagen efter betegnes episoden som 'meningsløs gadevold', men det dominerende tema er de efterladtes sorg og had. Dette tema anslås dagen efter drabet, hvor forsiden domineres af ordet 'Sorg' samt af et billede af den dræbtes venner ved mordstedet. Billedet ledsages af teksten: 'Vores ven sparket ihjel' (3/9, s. 1). Billedet er i øvrigt tydeligvis opstillet, hvilket understreger mediets anstrengelser for at forme virkeligheden i overensstemmelse med sin egen logik. *Ekstra Bladets* tematisering af episoden understreges gennem overskrifter som 'Michel skal hævnnes – kammeraterne til den dræbte 20-årige i Århus er optændt af både sorg og had' (3/9, s. 6). Den gravide kæreste, Charlotte, får ligeledes plads i en stor artikel til at give udtryk for sin sorg og sit had (13/9, s. 4). Fokuseringen på de meget stærke følelser medvirker til, at episoden fremstår som grusom og meningsløs.

Ekstra Bladet anslår også et andet og mere omfattende tema: de unge kriminelle indvandrere. Det sker gennem flere artikler om egyptiske opdragelsesanstalter til de unge mænd (3/9, s. 7; 4/9, s. 6), en artikel om et andet overfald blandt unge indvandrere (4/9, s. 6), en henvisning til en artikel om, at kriminalstatistikkerne viser, at fremmede står for hver ottende voldstilfælde (4/9, s. 6), samt endelig en artikel med historien om, hvorledes palæstinensiske flygtninge har 'terroriseret andre unge i Århus' (5/9, s. 8). *Ekstra Bladet* bringer en del læserbreve, som støtter denne tolkning af episoden: 'Nu må der gøres noget ved den forbandede indvandrer vold' (4/9, s. 12). 'Danskerne tør jo snart ikke bevæge sig uden for en dør af frygt for at møde en horde indvandrere, der skal have afløb til deres had til det danske samfund med meningsløs vold' (6/9, s. 11). *Ekstra Bladets* indvandrer-tematisering af episoden er som helhed kendetegnet ved en meget lidt afba-

lanceret og lidet diskuterende formidling, hvilket ikke mindst afspejles i de læserbreve, som trykkes.

Der fokuseres tillige på Århus som en specielt voldelig by, hvilket er med til at fremmane billedet af et generelt voldsproblem. 'Volden i Århus er blevet en uhyggelig del af folks hverdag' (3/9, s. 6), hedder det blandt andet, og 'Konklusionen lige nu er, at man ikke skal tage alene i byen i Århus' (3/9, s. 7). Den dræbtes venner udtaler, at 'Vi har alle oplevet, når vi går i byen, at udlændinge slår løs på tilfældige' (3/9, s. 6), og i et læserbrev hedder det, at 'Århus by night er et mareridt for sig. Tilfældig gadevold hører til nattens orden' (5/9, s. 8). En artikel under overskriften 'Endnu en blodig nat i Århus' forsøger, på baggrund af den udsendte journalists rapport om en i øvrigt fredelig nat i Århus' natteliv, at tegne billedet af en voldelig by blandt andet ved hjælp af henvisninger til den aktuelle episode samt til mordet på Thor Ian Dueholm (8/9, ss. 6-7). I en reportage fra anti-vold demonstrationen i Århus kædes episoden endnu engang sammen med drabet på Thor Ian Dueholm, hvilket forstærker billedet af et generelt voldsproblem (16/9, s. 13). I samme artikel fremhæves volden desuden som et problem, der skal løses uden skelen til hudfarve – et synspunkt, som ikke i øvrigt får megen spaltepads i *Ekstra Bladet*.

Der nævnes mange årsager til volden, hvoraf man kan udpege to som de væsentligste. Først og fremmest forklares volden med, at de unge indvandrere ved deres tilstedeværelse i landet udgør et problem. Det skyldes dels en dårlig integration: 'Problemet er, at de unge indvandrere ikke bliver accepteret' (3/9, s. 7); 'kriminalitet bliver noget vores unge laver for sjov, når de ikke kan deltage ligeværdigt i samfundet' (3/9, s. 7), og dels en 'fejlslagen indvandrerpolitik' (5/9, s. 10). For nogle af *Ekstra Bladets* læsere er dette lig med 'den multietniske fejltagelse' (13/9, s. 10), og for andre betyder det en politik, der lader kriminelle indvandrere blive i landet (6/9, s. 10; 13/9, s. 10; 7/9, s. 11).

Der næst forklares volden med, at det danske samfund ikke slår hårdt nok ned på de kriminelle indvandrere. 'Danmark for blødsødent' (3/9, s. 7), 'Indvandrerungdom eksploderer, fordi systemet behandler den for mildt' (3/9, s. 7). Problemerne med indvandrerungdommen giver således anledning til en hård kritik af det danske retssystem, der kommer til at fremstå som værende svagt – ikke bare i forhold til denne specifikke gruppe, men også generelt betragtet.

Der fremføres flere forskellige krav om politiske indgreb over for volden, men der kan dog identificeres to, som dominerer. Først og fremmest skal samfundets reaktion over for volden skærpes, også når der er tale om unge voldsmænd: 'Når man tager andres liv, er man også gammel nok til at sidde i fængsel' (3/9, s. 7). Generelt hårdere fængselsstraffe for voldskrimi-

nalitet er en af de foreslåede løsninger (4/9, s. 6; 7/9, s. 12), men ellers koncentrerer løsningsforslagene sig om afretning af de problematiske indvandrere på opdragelsesanstalter i Egypten (3/9, s. 7; 4/9, s. 6).

Udover kravene om hårdere straf møder man i *Ekstra Bladet* ofte kravet om udvisning af kriminelle indvandrere (5/9, s. 8; 5/9, s. 10; 6/9, s. 10), ikke mindst i læserbrevene. Den dræbtes kæreste er i øvrigt en af de mange, som gør sig til talsmand for dette synspunkt (13/9, s. 4). Blandt de øvrige forslag er socialministerens mere afbalancerede udsagn om at tage de unge indvandrere mere alvorligt og om, at de skal 'behandles hårdere, men også med mere kærlighed og ømhed' (6/9, s. 6), samt at vi skal vise, at 'vi tager dem alvorligt ved at skaffe uddannelsessteder og arbejdspladser til dem' (16/9, s. 13). Sammenfattende må *Ekstra Bladets* formidling siges først og fremmest at promovere de straffende løsninger på problemet.

Mordet på Racheed Lawal

Natten mellem den 23. og den 24. november 1996 blev den tidligere mesterbokser Racheed Lawal stukket ned foran diskotek "David Crockett" i Århus, hvor han arbejdede som dørmand. Han døde kort efter ankomsten til sygehuset. Episoden udsprang af et skænderi mellem Lawal og fem unge mænd med palæstinensisk baggrund. Skænderiet, som drejede sig om de unges påklædning, udartede sig pludseligt til knivstikkeri. Efterfølgende anholdes de fem, og godt en uge senere sigtes den ene, en 22-årig mand, for drab.

Politiken

Politiken bringer otte artikler samt en kronik. Dækningen koncentrerer sig om de to første dage efter drabet. Der bringes et enkelt billede fra mordstedet samt et af Lawal i aktion som bokser.

Volden beskrives meget kort og overfladisk gennem et vidneudsagn. Vidnet 'så derefter Lawal i skubberi med en af de fem, og vidnet så stikkeriet, dog uden at se selve kniven. Lawal slog fra sig og ramte knivstikkeren, hvorefter gruppen på fem forsvandt' (25/11, s. 2). Senere beskrives episoden således: 'Under en efterfølgende diskussion stak en af dem en kniv i hjertet på Lawal, og gruppen forsvandt' (2/11, s. 3). Der bringes kun et enkelt billede fra mordstedet, hvilket sammen med den meget begrænsede beskrivelse af voldsakten bevirker, at selve voldsepisoden hurtigt træder en smule i baggrunden.

Offeret var som nævnt ovenfor en offentligt kendt person, hvilket naturligvis fremkalder ekstra opmærksomhed omkring episoden. *Politiken* bringer en nekrolog over 'En stor bokser – og en fredelig mand' (25/11, s. 2),

hvori Racheed Lawals karriere og planlagte come-back beskrives. Desuden beskrives offeret af venner og gæster fra diskoteket, hvor han arbejdede: 'Han var alletiders fyr. Han var god til jobbet som dørmænd. Han havde et godt humør. Det var tit, han dansede foran indgangen, og han var god til at afværge optræk til ballade' (25/11, s. 2). Offeret fremstilles som et 'tilfældigt offer' (25/11, s. 2) og som en fredelig person, der ikke havde nogen skyld i det hændte.

Gerningsmanden, en '22-årig mand' (3/12, s. 2), beskrives ikke som person, men gennem sit tilhørsforhold til en gruppe på 'Fem unge odenseanere med palæstinensisk baggrund' (26/11, s. 3). Bortset fra enkelte referencer til gerningsmandens etnicitet samt til indvandrerproblematikken (26/11, s. 3) følges der ikke op på gerningsmandens etniske tilhørsforhold, og i det hele taget glider offer og gerningsmand hurtigt ud af billedet.

Der kan identificeres to temaer i *Politikens* dækning af episoden. Fra første dag fremstilles episoden som et symbol på dørmændenes udsatte position og de deraf følgende sikkerhedsmæssige problemer (25/11, s. 1). 'Drabet på den 30-årige Racheed Lawal kunne have været undgået' (25/11, s. 1), hedder det blandt andet fra Dørmændenes Landsklub i debatten med Arbejdstilsynet omkring mulighederne for at sikre dørmændene bedre. Dørmændene i Odense citeres for at have oplevet stigende problemer med de unge indvandrere (26/11, s. 3), men i øvrigt fremstår tematiseringen omkring sikkerheden for dørmændene ikke som et tegn på stigende vold, men snarere som en italesættelse af de problemer, dørmændene oplever i deres arbejde.

Det er ikke overraskende, at temaet 'volden er stigende i Århus' atter dukker op i forbindelse med denne episode. Drabet på Racheed Lawal er det tredje mord i Århus siden august, der opnår meget stor medieopmærksomhed, hvilket giver ny næring til påstandene om et stigende voldsproblem i Århus. Det er derfor heller ikke overraskende, at der i *Politiken* refereres til mordet på henholdsvis Thor Ian Dueholm og Michel Jørgensen (25/11, s. 2). Der refereres ligeledes til den 'Tiltagende vold vi har oplevet i Århus' (26/11, s. 3), og et andet sted hedder det 'På baggrund af de mange voldsepisoder i midtbyen...' (26/11, s. 3). Borgmester Thorkild Simonsen er igen inde på forholdet mellem på den ene side voldens omfang og på den anden side befolkningens frygt for volden, idet han refererer til, at 'Statistikkerne viser, at der er mindre vold i Århus end tidligere, men når volden resulterer i drab, som vi har set flere eksempler på, opstår der utryghed i befolkningen' (26/11, s. 3). På den måde kommer problemet til at dreje sig om frygten for volden og ikke omfanget og årsagerne til volden. I ugerne efter episoden ændres *Politikens* fokus på volden, der nu anskues som et socialt problem, der ikke er geografisk afgrænset til Århus-området. Derimod an-

lægges en bredere tematisering, herunder forsøges det at separere voldsproblemet fra spørgsmålet om etnicitet (12/12, s. 3, II. sektion). Den nu bredere anskuelse af problemet giver sig til udtryk ved, at *Politiken* i ugerne efter episoden fokuserer på voldsproblemet forskellige sider, for eksempel vold mod buschauffører (1/12, ss. 1, 3, 10, II. sektion; 13/12, s. 2) og vold blandt unge piger (8/12, s. 6).

Årsagen til volden beskrives meget lidt. Som nævnt berøres problematikken med de unge indvandrere (26/11, s. 3), men derudover gives der ikke egentlige årsagsforklaringer.

Der fremsættes flere krav om politiske indgreb i tilknytning til episoden. Dels kræver dørmændene indgreb fra Arbejdstilsynets side med henblik på stramning af reglerne for dørmænds sikkerhed (25/11, s. 1). Desuden fremsætter borgmester Thorkild Simonsen forslag om mere patruljerende politi i gaderne i nattetimerne for herved at forsøge at genoprette trygheden i befolkningen – en lignende løsningsmodel foreslås i øvrigt i forbindelse med volden mod buschaufførerne (1/12, s. 1). Der diskuteres ikke andre præventive tiltag over for volden, og der fremsættes ikke krav om straffende tiltag i forhold til voldskriminaliteten.

I *Politikens* formidling af episoden fremsættes der en påstand om et socialt problem, nemlig befolkningens frygt for volden. At medierne gennem deres fokus på de enkelte episoder selv er med til at skabe denne frygt, understreges i en artikel med overskriften 'Vores største frygt: Volden' (26/12, s. 3). Paradoksalt nok refereres årets mest voldelige begivenheder i detaljer (heriblandt mordet på Thor Ian Dueholm og mordet på Racheed Lawal) samtidig med, at der gennem referencer til statistikkerne forsikres om, at volden er stagnerende.

Jyllands-Posten

Jyllands-Posten bringer i november/december ikke færre end 24 artikler, et læserbrev samt en leder i tilknytning til episoden. Desuden bringes der fem artikler og en kronik om volden som generelt problem. Billeder spiller en vis rolle i *Jyllands-Postens* dækning. Der er et større foto af to boksekammerater ved mordstedet, et mindre portræt af den dræbte, et billede af en dørmænd og et af en flok unge, som begge medvirker i interviews. De mest markante billeder, som bringes flere gange, er af den dræbtes små søskende ved mordstedet samt af bjerget af blomster på mordstedet. Der bringes også et billede af unge palæstinensere fra et krigshærget Beirut samt et af den grædende enke ved begravelsen.

Beskrivelsen af selve voldsepisoden er meget begrænset. Episoden opstår i forbindelse med en diskussion mellem Lawal og en gruppe gæster om

sidstnævntes påklædning 'Der var ikke slagsmål, men på et tidspunkt lagde Racheed Lawal roligt hånden på den enes skulder... I det samme blev Racheed Lawal ramt af kniven' (25/11, s. 2).

Der fokuseres i meget høj grad på offeret i *Jyllands-Postens* dækning af episoden. Som bokser huskes Lawal som '... en af den nyere tids stærkeste og mest populære profiler' (25/11, s. 2) samt som 'et sympatisk menneske' (25/11, s. 2). Som dørmænd betegnes han af diskotekets gæster som 'sød og smilende' (26/11, s. 11) og huskes desuden som den, der 'mest af alt ønskede at være familiefar, i den familie, han elskede så højt' (1/12, s. 2). Til sammen danner de forskellige brudstykker et klart og entydigt billede af et talentfuldt, pligttopfyldende, kærligt og sympatisk menneske. Idet læseren gives et indgående og positivt kendskab til offeret og hans liv, kommer episoden til at fremstå endnu mere tragisk og meningsløs.

Jyllands-Postens beskrivelse af gerningsmanden begrænser sig til oplysningen om, at han er en 22-årig mand (3/12, s. 5). Derimod beskrives hans tilhørsforhold til 'en lille hård kerne af unge statsløse palæstinensere, tyrkere og få danskere', den såkaldte 'Banegårdsgruppe' fra Odense (26/11, s. 11). Det er derfor fra begyndelsen klart, at *Jyllands-Posten* sætter den unge mands tilhørsforhold til gruppen i forreste række og i forlængelse heraf, at hans gerninger er et udslag af problemerne med netop denne gruppe.

Jyllands-Posten anslår flere forskellige temaer i selve dækningen af episoden. Fælles for alle disse er, at de i større eller mindre grad signalerer, at samfundet er blevet mere voldeligt.

Et tema, som præger *Jyllands-Postens* dækning af episoden, er dørmændenes sikkerhed. Udover diverse instansers mening om problematikken samt fremsættelse af forskellige løsningsforslag, refereres der til det *miljø*, dørmændene arbejder i. Jobbet betegnes som 'en udsat post' (26/11, s. 11), og fra en erfaren dørmænd lyder det: 'hver eneste weekend bliver man truet og får at vide, at man skal dø' (26/11, s. 11). Dørmændene oplever, at problemerne er blevet større, da 'ungdommen er blevet hårdere' (26/11, s. 11), og 'volden er blevet grovere' (5/12, s. 2). At jobbet som dørmænd er forbundet med risiko samt voldsomme situationer er i og for sig forståeligt, men beskrivelsen af dette forhold har dog den effekt, at den kobler det at gå i byen sammen med vold. At der i samme åndedrag fremsættes en påstand om, at ungdommen er blevet hårdere, og at volden er blevet grovere, giver desuden indtryk af et stigende problem.

Der bruges langt mere spalteplads på temaet omkring de problematiske unge indvandrere. Under overskrifter som 'De palæstinensiske krigere' (26/11, s. 11), 'Det hårde selskab' (27/11, s. 13), og 'Fængslet er sidste håb' (27/11, s. 13) beskrives 'Banegårdsgruppen' fra Odense som en lille gruppe af unge palæstinensere, der er blevet opgivet af de sociale myndigheder. De

unge fra gruppen betegnes som 'Regulære krigere, der ikke vil respektere normerne i det danske samfund' (26/11, s. 11), samt som 'Voldelige 2. generations indvandrere' (2/12, s. 13).

Den konkrete episode giver også anledning til en tematisering omkring den stigende frygt for volden i Århus. I ugerne efter mordet beskrives befolkningens frygt under overskrifter som 'Volden skaber frygt' (*JPØ*, 28/11, s. 2), 'Århusianerne er bange for at gå i byen' (*JPØ*, 28/11, s. 1). Gennem blandt andet interviews med unge århusianere fremstilles et billede af et voksende voldsproblem og ikke mindst en voksende frygt: 'Jeg er holdt op med at gå i byen. Der sker simpelthen for mange alvorlige ting'; 'Jeg er blevet mere utryk og sørger altid for at have nogen at følges med'; 'Det er også blevet farligere at gå i byen... visse typer skal man ikke kigge i øjnene' (*JPØ*, 28/11, s. 2). Udtalelserne fra de unge århusianere giver indtryk af, at Århus efter mørkets frembrud forvandles til en kampzone samt ikke mindst, at konsekvensen af dette er, at de fleste unge bliver hjemme. Indtrykket forstærkes af en artikel med overskriften: 'Chok-tal: volden er blevet grovere' (*JPØ*, 19/12, s. 1), som beskriver, hvorledes 'volden er blevet mere rå og brutal i Århus' (*JPØ*, 19/12, s. 1). I en rundspørge fastslås det ydermere, at næsten to ud af tre århusianere er bange for at færdes i Århus midtby, når det er mørkt, samt at frygten for volden findes i alle aldersgrupper, men allermest blandt de ældre (*JPØ*, 22/12, s. 5). Henvisningen til flere grove episoder i Århus i 1996, heriblandt mordet på Thor Ian Dueholm og mordet på Michel Jørgensen, giver næring til formodningerne om, at volden er et generelt og voksende problem (*JPØ*, 1/12, s. 2; *JPØ*, 29/12, s. 4). Det nævnes desuden fra politisk side (Helge Adam Møller, C), at 'antallet af voldstilfælde i de seneste ti år er steget med 60 procent' (3/12, s. 5). Det skal retfærdigvis nævnes, at der i flere sammenhænge fremføres argumenter for det modsatte og gives statistiske beviser mod påstanden om et voksende voldsproblem (*JPØ*, 28/11, s. 2; *JPØ*, 19/12, s. 1; *JPØ*, 22/12, s. 5). Det er blot kendetegnende, at denne vinkel er underrepræsenteret. Eksempelvis kan artiklernes overskrifter, som for eksempel: 'Chok-tal: Volden er blevet grovere' (*JPØ*, 19/12, s. 1), ofte på forhånd promovere opfattelsen af et stigende voldsproblem, hvilket bevirker, at det modsatte budskab i selv samme artikel, dvs. et dementi af et stigende voldsproblem, alt andet lige må formodes at have svært ved at trænge igennem hos læseren.

Der fremsættes i *Jyllands-Posten* en påstand om, at volden i sit omfang og sin grovhed er et stigende problem og i sammenhæng hermed, at frygten for volden er et voksende problem.

Som årsager til volden angives først og fremmest de unge, utilpassede indvandreres respektløshed over for det danske samfund (26/11, s. 11; 27/11, s. 13). Denne forklares blandt andet med de traumatiske krigsople-

velser, som mange af de unge tidligt i deres liv har været konfronteret med (1/12, 'Indblik', s. 4.) Samfundets blødhed over for disse unge nævnes også som en årsag (*JPØ*, 1/12, s. 2). En anden forklaring er utilstrækkelige sikkerhedsforhold for dørmændene (26/11, s. 11).

Med hensyn til løsningen af problemet foreslås både forebyggende og straffende tiltag. Kravet fra de konservatives Helge Adam Møller om hårdere straf for den særligt grove vold dukker op få dage efter mordet som det eneste løsningsforslag fra politisk side (3/12, s. 3). Derudover fremsættes der to vidt forskellige løsninger på problemet med de unge indvandrere. I en leder foreslås den lidt drastiske løsning, at 'De unge flygtninge fra Mellemøsten skal overvåges maksimalt. De skal ved enhver given lejlighed standses og visiteres på mistanke om ulovlig våbenbesiddelse' (*JPØ*, 1/12, s. 2). Et andet sted forslås etablering af klubber i Århus midtby for de unge indvandrere, hvor de kan møde andre unge af både dansk og fremmed herkomst (11/12, s. 3).

BT

BT's dækning af episoden må siges at være omfattende. Den består af to forsider, 26 artikler samt 46 kortere og længere læserbreve, hvoraf hovedparten angår bokseren Brian Nielsens racistiske udtalelser i forbindelse med episoden. Billederne spiller en stor rolle i *BT*'s dækning, hvilket understreges af, at to forsider domineres af fotos relateret til sagen. Stort set alle øvrige artikler ledsages af omfattende billedmateriale. Der er billeder fra mordstedet, billeder fra Lawals karriere som bokser, billeder af trænere og venner, af konen, barnet, faderen og søskende fra Afrika. Billederne er i udtalt grad med til at understrege, hvor tæt *BT* går på episoden, samt ikke mindst i hvor høj grad der spilles på de impliceredes følelser.

Selve episoden beskrives ganske kort: 'Racheed Lawal fulgte sine instrukser og afviste de unge, fordi nogle af dem havde kondisko på. Det fik tilsyneladende en af de unge til at gå amok. Pludselig fór han frem mod den tidligere europamester og huggede en kniv i brystet på Lawal, der slog afværgende ud mod gerningsmanden...' (25/11, s. 2).

Der anvendes megen plads til beskrivelsen af offeret, hvorved vi som læsere bliver præsenteret for et ganske nuanceret og meget positivt billede af offeret. 'Han var vellidt og respekteret og god til sit job i kraft af sit gode humør og sin rolige væremåde', 'Han så lyst på tilværelsen og fremtiden' (25/11, s. 2), 'han var fyldt med humør og spilopper – han var både et kæmpetalent og en brav fyr' (25/11, s. 5), og 'var en hjertensgod fyr' (25/11, s. 6). Som bokser betegnes Lawal som 'knockout-kongen' (25/11, s. 3) og var i klubben vellidt som 'den altid glade og vennesele bokser og

kammerat' (26/11, s. 5). Ligeledes beskrives offeret som en god familiefar og ægtemand (26/11, s. 6). Den omfattende og følelseladete karakteristik giver i udpræget grad offeret et menneskeligt ansigt: Han er ikke blot et offer, men også mesterbokser, familiefar, en god ven, osv. Kendskabet til offerets person og levned bevirker, at episoden fremstår med endnu større grusomhed og meningsløshed. Det er netop kendetegnende ved *BT*'s formidling, at der i udpræget grad spilles på de meget stærke følelser, der uvægerligt er forbundet med en hændelse som denne.

Som det er tilfældet i de to morgenaviser, begrænser beskrivelsen af gerningsmanden sig til oplysninger om dennes alder, bopæl og etniske tilhørsforhold. Vi får ikke noget indtryk af mennesket bag morderen, og det er derfor svært at opnå en forståelse for hans situation samt hans motiver til gerningen. Det er igen tilhørsforholdet til 'Banegårdsgruppen', der fremhæves, og dermed fremstår gerningsmanden som eksponent for denne gruppes adfærd. I kraft af dette fokus kommer episoden til at fremstå som et symbol på problemerne med hele denne gruppe.

Selve episoden samt det efterfølgende opklaringsarbejde fylder relativt lidt i *BT*. Der kredses i højere grad om to temaer, som kan betegnes 'de efterladtes sorg og had' samt 'indvandrerproblemer'. Førstnævnte tema bæres i høj grad af udtalelser fra vennerne i boksemiljøet, men det bygger også på beretningen om mindehøjtideligheden ved mordstedet samt på beskrivelsen af begravelsesceremonien. Skildringerne er omfangsrige, og den grafiske fremstilling følger i udpræget grad formiddagsbladens tendens til det nærmest spektakulære med store overskrifter samt artikler med rig billedillustration (Thomsen & Søllinge, 1991). Overskrifterne alene giver et godt indtryk af *BT*'s meget følelsesprægede skildring af de efterladtes sorg og had. Eksempelvis den tidligere boksetræner og ven om tabet: 'Jeg har mistet min tredje søn' (25/11, s. 4), kammeraten om gerningsmændene: 'Slå de svin ihjel' (25/11, s. 6), samt om de pårørendes afsked: 'Racheed Lawals far og søskende i gribende afsked: farvel, søn' (27/11, s. 14), og 'Boksevennernes tårevædede afsked med Racheed Lawal: slået ud af sorgen'.

I *BT* tillægges gerningsmandens etniske tilhørsforhold meget stor vægt, og en stor del af skriveriet omkring episoden er centreret omkring temaet 'indvandrerproblemer'. Episoden fremstår dermed først og fremmest som et konkret udtryk for de problemer, der findes i forbindelse med tilstedeværelsen af mennesker af fremmed herkomst i det danske samfund. Der berettes desuden om en række uprovokerede voldssager tidligere på året i Odense, hvor grupper af indvandrere var bagmændene (25/11, s. 6), og der advares om, at 'der er en meget farlig udvikling i gang blandt andengenerations indvandrerne' (25/11, s. 4). Pia Kjærsgaard får også spalteplass til at give udtryk for sin opfattelse af problemet: 'Horder af unge andengenerations

indvandrere hærger på gader og stræder og gør det usikkert at færdes efter mørkets frembrud' (26/11, s. 5). Man kan dårligt forestille sig en mere effektiv måde at anvende den enkelte episode til at skabe en generel frygt i befolkningen.

Trods tilstedeværelsen af flere forskellige og modsatrettede synspunkter er hovedindtrykket, at *BT* i ringe grad er kendetegnet ved en decideret diskuterende formidling af problemstillingen. Desuden er det tydeligt, at der i *BT* overvejende gives plads til mere eller mindre indvandrerfjendtlige synspunkter. Som eksempel kan nævnes, at der af de 46 læserbreve kun kan identificeres syv, som ikke forholder sig udpræget negativt til indvandrere. Dette forhold understreges yderligere af, at polemikken omkring en række racistiske udtalelser i forbindelse med sagen – 'nu må Danmark en gang for alle gøre op med alle disse fremmede svin' og '...vi skal perkernes gentagne svinerier til livs' – fra bokseren Brian Nielsen fylder godt i *BT*'s spalter (se blandt andet 25/11, s. 6). At *BT* vælger at bringe et hav af læserbreve præget af stærk indignation mod indvandrere (for eksempel 'Spekulationsflygtninge fra den islamiske verden, som kun bringer død og ødelæggelse med sig, og som aldrig har tilført den civiliserede verden noget som helst positivt' (28/11, s. 11)) puster ikke blot til fremmedhadet og intolerancen, men omgiver ikke mindst episoden med en række meget stærke følelser, der giver den stor gennemslagskraft.

Sammenfattende må *BT*'s opmærksomhed omkring kriminelle indvandrere betegnes som en brik, der er med til at forstærke billedet af et voldeligt samfund.

I forlængelse af *BT*'s massive fokus på indvandrerproblematikken er det ikke overraskende indvandrene, der betragtes som årsagen til volden. I forbindelse med denne forklaring fremhæves ofte det danske samfunds blødsødenhed enten i form af 'den blødsødne retspolitik' (se for eksempel 27/11, s. 12; 12/12, s. 11) eller mere specifikt over for de kriminelle indvandrere (for eksempel 28/11, ss. 10+11). Det er interessant at betragte, hvor meget spalteplass påstandene om et blødsødent samfund og retssystem gives, i forhold til den plads, som gives til det modsatte budskab. Tankevækkende er det, at en artikel om, at 'der er sket en markant skærpelse af de sanktioner, som landets domstole sætter ind mod voldsmænd', bringes i et meget beskedent format nederst på side 44 (15/12). I artiklen meddeles det blandt andet, at de ubetingede frihedsstraffe, som voldsmænd idømmes, er forøget betydeligt. Dette må betragtes som et eksempel på et budskab, der kan have svært ved at tilfredsstille mediernes krav til en spændende historie.

Der luftes adskillige løsningsforslag i *BT*. Det er dog karakteristisk, at de straffende tiltag gives mest plads. Med baggrund i det ovenstående er det ikke overraskende, at de fleste løsninger angår indvandrerproblematikken i

højere grad end voldsproblematikken. Den dominerende løsning på problemet er at udvise indvandrere, som begår kriminalitet (se for eksempel 25/11, s. 6; 26/11, s. 4). Denne løsning findes ikke mindst i flertallet af de mange læserbreve (26/11, ss. 10+11; 27/11, ss. 10+11; 28/11, ss. 10+11). En løsning, der fremstår som mere specifik for voldsproblematikken, er hårdere og hurtigere straf. Dette nævnes i et indlæg af Ulla Tørnæs (V), der sammen med Pia Kjærsgaard (DF) er de eneste politikere, som får spaltepads. Brugen af udtalelser fra højrefløjspolitikere, som traditionelt står for en hårdere kurs over for kriminelle, understreger, at *BT*'s redaktionelle linie på det retspolitiske område ligger tæt op ad netop højrefløjens (Thomsen & Søllinge, 1991).

Af de mere forebyggende løsninger kan nævnes 'At stille krav til dem og give dem udfordringer' (25/11, s. 5). Der stilles desuden krav om mere politi på gaden. Dels fra Pia Kjærsgaard med forslag om indsættelse af specialpatruljer på gaden (26/11, s. 5) og dels fra borgmester Thorkild Simonsen, som foreslår mere politi på gaderne om natten (26/11, s. 6). I *BT* berøres dørmændenes sikkerhed også, og i den forbindelse foreslås blandt andet øget brug af sikkerhedsudstyr (25/11, s. 6; 30/11, s. 6). Det er dog, som anført ovenfor, de straffende løsninger i form af hjemsendelse og hårdere fængselsstraf, som dominerer i *BT*.

Ekstra Bladet

I *Ekstra Bladet* opnår episoden stor opmærksomhed med tre forsider, femten artikler og 43 læserbreve. Udover artiklerne om selve voldsepisoden og efterforskningen rettes blikket mod de efterladte, ikke mindst på enken til den myrdede. Som i *BT* er billedmaterialet overvældende og meget dominerende, hvilket blandt andet omfatter hele tre forsider domineret af henholdsvis den myrdede og af enken med barn – to gange. Som i *BT* ledsages stort set alle artikler af rigeligt billedmateriale, hvilket inkluderer adskillige billeder af den myrdede i forskellige situationer, billede af den sørgende broder ved mordstedet, små sørgende søskende fra Afrika ved mordstedet, portræt af Lawal med en ven, som er journalist ved *Ekstra Bladet*, billeder af boksekammeraterne ved mordstedet. Desuden vises billeder af Lawal med sin kone samt billeder af konen med barnet. Herudover er der billeder fra begravelsen, fra minde-boksestævnet samt billeder fra enkens møde med statsministeren. Det omfattende billedmateriale markerer, hvor tæt *Ekstra Bladet* går på episoden, og det understreger, i hvor høj grad der spilles på de stærke følelser.

Beskrivelsen af voldsepisoden er ganske udførlig og detaljeret i *Ekstra Bladet* dagen efter mordet (25/11, s. 6), og den gentages endnu mere minu-

tiøst den følgende dag (25/11, s. 8), hvor vi følger hvert ord og hver handling i det korte forløb. Det understreges i beskrivelsen, at selve situationen først forløber 'stille og roligt' (25/11, s. 8), og at '...selve det dødbringende knivstik faldt fuldstændigt umotiveret, uden varsel og i skjul af mørket' (26/11, s. 8). Hermed understreges voldens pludselige opståen og dermed den grad af vilkårlighed, som er knyttet til voldsudøvelsen. Episoden i sig selv forløber tilsyneladende langt fra spektakulært, men idet den minutiøse beskrivelse bringer læseren helt tæt på volden, fremstår selve voldsepisoden meget mere intens og må formodes at give læseren en stærk oplevelse af volden. Overskriften 'Kniven kom ud af mørket' (26/11, s. 8) kunne uden videre anvendes til en kriminalroman og understreger den dramatisering, der præger *Ekstra Bladets* beskrivelse af selve voldshandlingen.

Som i *BT* skrives der meget om offeret. Vi får gennem venner, arbejdsgiver, kone, bror og boksekammerater et indgående kendskab til offerets liv og levned. I en helsides minde-artikel beskriver en ven offeret: 'Du var et mandfolk. Måske det ærligste og mest reelle menneske, jeg nogen sinde har kendt' (25/11, s. 7). Herudover fremhæves offerets mange positive sider 'Racheed var en ener' (25/11, s. 8), 'Racheed var en af de fineste mennesker, jeg har kendt' (25/11, s. 8), 'Altid seriøs og reel' (25/11, s. 8), 'Humoristisk og ukrukket' (1/12, s. 7). Offeret fremhæves ikke mindst for sine kvaliteter som familiefar og forsørger (25/11, ss. 6+7+8). Den omfattende og følelsesladede beskrivelse af offeret giver i udpræget grad offeret et menneskeligt ansigt: Han er ikke blot et offer, men også menneske, mesterbokser, familiefar, en god ven.

Som det er tilfældet i de tre øvrige dagblade, begrænser beskrivelsen af gerningsmanden sig til oplysninger om dennes alder, bopæl og etniske tilhørsforhold. Vi får ikke noget indtryk af mennesket bag morderen, og det er derfor svært at opnå en forståelse for hans situation samt motiver til gerningen. Der rapporteres dog fra grundlovsforhøret, hvor vi får et kort glimt af de fem unge mænds opførsel: 'En efter en påhørte de roligt den alvorlige sigtelse blive læst op' (26/11, s. 6). De fremstilles på den måde som upåvirkede af deres ugering. Dette bevirker, sammen med den følelsesmættede beskrivelse af offeret, at modstillingen mellem offer og gerningsmand bliver meget skarp. Det er dog gerningsmændenes, eller den senere identificerede gerningsmands, etniske tilhørsforhold, der fremhæves, og dermed fremstår gerningsmanden udelukkende som eksponent for denne gruppes adfærd. I kraft af dette fokus kommer episoden til at fremstå som et stærkt symbol på problemerne med hele denne gruppe.

Der kan identificeres forskellige sideløbende temaer i *Ekstra Bladets* formidling af episoden. Først og fremmest lægges der stor vægt på de efterladedes sorg og had. Her medvirker blandt andet boksekammeraterne, kolle-

gerne og offerets bror (25/11, ss. 1+2+8). Dette overskygges dog af det overvældende og meget følelseladende fokus på Racheed Lawals kone Lene Kristoffersen samt på barnet Nicklas. Det understreges blandt andet af, at hun optræder to gange på forsiden. Den første forsidesider domineres af billedet af enken med sit barn ved mordstedet. Overskriften lyder 'Far er død' (26/11, s. 1). En uge senere, i forbindelse med afsløringen af drabsmanden, optræder Lene Kristoffersen igen på forsiden med sønnen på armen ledsaget af overskriften: 'Jeg hader ham' (3/12, s. 1). Derudover er hun hovedperson i fem større og meget følelseladende artikler, som beskriver hendes kvaler og hendes had, savn og afmagt i forbindelse med episoden og den efterfølgende begravelse. I denne sammenhæng er det yderst interessant at betragte, hvorledes *Ekstra Bladet* medvirker til at sætte et møde i stand mellem Lene Kristoffersen og statsminister Poul Nyrup ved at trykke et åbent brev fra enken til statsministeren (9/12, s. 20). Dette kan med god mening tolkes som et udtryk for, at det politiske niveau på dette tidspunkt for alvor reagerer på mediernes massive opmærksomhed på volden.

Indvandrerproblemerne fylder også godt i *Ekstra Bladets* dækning. Der henvises blandt andet til indvandrerproblemet gennem enken, der gennem Racheed Lawal erfarer, at '...det er dem, der laver mest ballade. Dem der har våben med, når de går i byen' (26/11, s. 7). I de mange læserbreve floerer dette tema med ytringer som: 'Udlændinge og andengenerations indvandrere har en dokumenteret kedelig rekord i forbrydelser herhjemme' (26/11, s. 21).

Der fremsættes ikke eksplicite påstande om et generelt stigende voldsproblem. Problemet antydes dog gennem henvisning til andre sager, dels relateret til dørmændenes arbejde og dels til de øvrige sager 'i det Århusianske natteliv de senere måneder' (26/11, s. 6) samt gennem Lene Kristoffersens udtalelser om 'det voldssamfund, vi har fået' (26/11, s. 7). Det er dog hovedsageligt opmærksomheden omkring problemerne med de unge indvandrere, som skaber indtrykket af vold som et stigende problem.

Der angives flere årsager til volden. Mængden af indvandrere i det danske samfund er en af de dominerende. Dette kædes sammen med Socialdemokratiets politik, som 'mod befolkningens ønske har fyldt vores land med fremmede, der ikke ønsker at leve efter danske forhold' (27/11, s. 27). Desuden angives for lave straffe som årsag: 'Det er de latterlige domme, som selv de dømt griner ad, fordi de ved, at de er ude af fængslet igen få år efter, de har slået et andet menneske ihjel' (26/11, s. 7).

Ekstra Bladets formidling af forløbet lægger umiddelbart op til en hård kurs over for voldskriminaliteten, og det er ganske rigtigt de straffende tiltag, som vinder mest gehør på *Ekstra Bladets* sider. To læserbrevs overskrifter: 'På med jernnæven' og 'De må ud' (26/11, s. 21) opsummerer stort

set de to fremherskende løsninger på problemet – en hårdere straf for volds-kriminalitet og udvisning af kriminelle udlændinge. Det er ikke mindst i læserbrevene, at politikerne afkræves disse løsninger.

Mediedagsordenen efter fremsættelsen af voldspakken

I det ovenstående har blikket været rettet mod perioden *før* fremsættelsen af voldspakken. Det er denne periodes massive fokus på vold, som antages at have dannet baggrund for voldspakkens fremkomst. Mediernes opmærksomhed omkring vold stopper dog ikke ved regeringens fremsættelse af voldspakken – snarere tværtimod. Hvad der sker i perioden efter fremsættelsen af voldspakken er interessant at betragte. En indholdsanalyse af mediernes formidling viser nemlig, at tingene pludselig vendes på hovedet: *Det bliver politikerne, som sætter dagsordenen.*

Efter Lawal-episoden følger et par stille uger, hvor der ikke skrives meget om volden. Denne stilhed brydes af statsministerens nytårstale, som efterfølges af Frank Jensens fremsættelse af voldspakken. Disse begivenheder markerer et vendepunkt i dagbladenes formidling, og de danner samtidig baggrund for analyseperiodens største opmærksomhed omkring volden. Der skrives meget om selve voldspakken samt om den politiske debat omkring den – herunder bringes mange udtalelser fra de involverede politikere. Den interne splid i regeringen omkring Frank Jensens oprindelige udspil til voldspakken fylder i denne sammenhæng en del i alle dagbladene. Det omkringliggende samfunds reaktioner på det politiske udspil spiller også en rolle, hvilket inkluderer dommeres, juristers, psykologers og menigmands stillingtagen til voldspakken, herunder dens evne til at løse problemet.

Diskussionen om henholdsvis straf og forebyggelse som løsninger fylder ligeledes meget, og der er mange indlæg på begge sider i denne del af debatten. Der gives talrige eksempler på såvel enkeltstående tilfælde i form af menneskeskæbner som mere generelle betragtninger, herunder anvendelse af kriminalstatistikkerne. Der er en markant forskel mellem den vægt, de forskellige dagblade tillægger henholdsvis straf og forebyggelse. Her skiller formiddagsbladene og *Politiken* sig ud med vægt på henholdsvis straf og forebyggelse – og med *Jyllands-Posten* et sted midt imellem. Det væsentlige at bemærke er, at der fokuseres meget på reaktionen på og løsningen af problemet og altså ikke på de enkelte voldstilfælde.

Med hensyn til de enkelte, konkrete episoder opnår kun en enkelt større opmærksomhed – et dobbelt knivdrab nytårs morgen, begået af en tilsyneladende velfungerende ung mand. Denne episode opnår størst opmærksomhed i formiddagsbladene, men opmærksomheden dør hurtigt ud, hvilket er betegnende for denne periode, som i relativt ringe grad er præget af historier om konkrete episoder. Det skal dog nævnes, at formiddagsbladene i

høj grad benytter sig af udtalelser fra en række enkelte voldsofre, ofte kendte personer, som kilder til en række artikler. At man henvender sig til kändiserne vidner i sig selv om, hvor stort omfanget af skriveriet om vold er.

Som det blev vist i den kvantitative analyse, afløses mediernes fokus på enkelte, aktuelle begivenheder af en endnu større opmærksomhed på den mere generelle stillingtagen til voldsproblemet. *Medierne går fra fokus på voldsepisoderne til fokus på samfundets reaktion på volden.* Dette fokus må i alt væsentligt tilskrives politikernes voldsdagsorden – med Poul Nyrup Rasmussen og Frank Jensen som dagsordensætterne. På den måde kan det politiske niveau med voldsudspillet siges at fastholde vold på mediernes dagsorden. Det teoretiske udgangspunkt fremhæver netop, at *både* politikere og medier er stærke dagsordensfastsættere, samt at opmærksomhed fra både politiske interessenter *og* medier er nødvendig for at fastholde opmærksomheden omkring et emne.

Sammenfatning

Analysen giver anledning til at fremhæve en række fællestræk, der kan identificeres på tværs af de tre episoder og de fire dagblade.

For det første er det kendetegnende for alle tre episoder, at de er ekstreme tilfælde, idet volden i alle tre tilfælde har dødelig udgang. Dette skal også ses på baggrund af, at det danske samfund er karakteriseret ved en relativt lav voldsrate samt relativt lave tal for mord og voldsrelaterede dødsfald (Balvig, 2000). Sammenholdt med det faktum, at de tre episoder udgør en substantiel del af den samlede formidling af voldsproblemet, bevirker det, at billedet af volden, som det tegnes i medierne, får en meget ekstrem karakter.

For det andet må det konkluderes, at medierne med udgangspunkt i den enkelte episode konstruerer et drama, som får volden til at stå frem med stor gennemslagskraft. Dels må beskrivelserne af selve voldshandlingerne betragtes som potentielt skræmmende for den almindelige befolkning, idet volden ofte beskrives detaljeret og indgående, ofte med minutiøs gennemgang af forløbet, herunder de fysiske skader. Dels omgives forløbene af følelsesladede beretninger om de pårørende med en række meget stærke følelser som afmagt, sorg, had, savn og hævnlyst. Dette forstærker den enkelte episodes gennemslagskraft og får virkelighedens hændelse til at fremstå med endnu større grusomhed og meningsløshed.

For det tredje overdøver formidlingen af de enkelte episoder, såvel i omfang som i sproglig og følelsesmæssig gennemslagskraft, formidlingen af de mere generelle betragtninger for eksempel i form af statistikker, som påviser det faktum, at volden ikke er stigende. Idet de enkelte episoders drama fylder så meget, har budskabet om, at voldsproblemet for størstedele-

lens vedkommende begrænser sig til ganske bestemte situationer, befolkningsgrupper og bestemte aldersgrupper og køn, svært ved at vinde gehør. Det skal rimeligvis nævnes, at voldsstatistikker i forskelligt omfang bliver bragt og kommenteret. På dette punkt adskiller morgenaviserne og formiddagsbladene sig dog noget – morgenaviserne giver statistikkerne samt deres budskaber markant mere plads end formiddagsbladene.

De fire nævnte karakteristika er i forskellig grad til stede i de fire dagblade og i forbindelse med de tre episoder, men der kan trods alt med god mening tales om fællestræk.

Det samlede billede af volden, som præsenteres i de fire dagblade, må overordnet betegnes som et billede af et voksende og presserende problem i det danske samfund. Alene den overvældende mængde af stof om vold kan næsten i sig selv forventes at give anledning til et indtryk af et presserende problem. Den kvalitative analyse afslører, at der i forbindelse med alle tre episoder bliver fremsat påstande om et generelt voldsproblem, dog i forskelligt omfang og især med forskellig nuanceringsgrad i de forskellige dagblade.

Der gives mange bud på voldens årsager, dog kun i forbindelse med de to sidste episoder. Først og fremmest angives det danske samfunds blødsødenhed som årsag, herunder ikke mindst retssystemets eftergiveness. Dette hænger ikke mindst sammen med, at to af episoderne har unge andengenerations indvandrere som gerningsmænd. Det bliver udførligt beskrevet, hvorledes begge gerningsmænd tilhører hver deres lille hårde gruppe af unge mænd med indvandrerbaggrund, der ikke på nogen måde har respekt for det danske samfunds normer, mindst af alt for politi og retssystem. Der fokuseres enormt meget på denne gruppe, som i høj grad kommer til at optræde som en væsentlig årsag til voldsproblemet. I forbindelse med denne meget svære problemstilling bliver samfundet, repræsenteret ved retsvæsenet, i udtalt grad fremstillet som blødsødent, eftergivende og uden konsekvens. Det efterlader et indtryk af et generelt problem med samfundets og retsvæsenets holdning til voldsmænd.

Løsningerne på problemerne, og i forlængelse heraf de krav, som stilles til det politiske system, er mange, men med en klar overvægt af løsninger, der kan betegnes som hovedsageligt straffende. Alle dagblade, men især *Politiken*, promoverer dog også andre løsninger af mere forebyggende art. Der kan i øvrigt observeres *stigende* krav til det politiske system gennem perioden. Efterhånden som de enkelte episoder dukker op i medierne, akkumuleres indtrykket af et voldeligt samfund hos borgere, journalister og politikere, og der bliver i stigende grad fremsat påstande om et generelt problem og i forlængelse heraf også i stigende grad stillet krav til politikere om indgriben over for problemet.

En indplacering af de fire dagblade på de to dimensioner 'voldens omfang' og 'løsning på voldsproblemet' kan ses i figur 5.1.

Figur 5.1. Fire danske dagblades fortolkninger af voldsproblemet, fordelt på to dimensioner

Løsning	Omfang	Volden er et voksende problem	Volden er stagnerende
Overvejende straffende løsninger		<i>BT</i> <i>Ekstra Bladet</i> <i>Jyllands-Posten</i>	
Overvejende forebyggende løsninger		<i>Politiken</i>	

I henhold til 'firefeltstabellen' må der i mediernes formidling overordnet siges at være en overvægt af støtte til opfattelsen af volden som et voksende problem. Med hensyn til løsningerne må der med udgangspunkt i ovenstående konkluderes, at løsningen 'højere straffe' promoveres kraftigst – dog med en ikke uvæsentlig 'dissens' i form af omtale af forebyggelse som en egnet løsning på problemet. Dette gør sig i forskellig grad gældende i de fire dagblade, men skal der skæres ind til benet, må *Politiken* fremhæves som det eneste dagblad, der i større omfang giver denne løsning vægt. Samlet set er det dog fortolkningspakken 'vold er et voksende problem, som skal løses gennem hårdere straf', der dominerer i mediernes formidling af voldsproblemet.

Kapitel 6

Kvalitativ analyse af den politiske dagsorden

I den kvalitative analyses anden del vil interessen koncentrere sig omkring den politiske dagsorden. Forventningen er, at en analyse af den politiske debats indhold kan give en bedre forståelse af mediernes påvirkning af den politiske dagsorden. På den måde kan der bygges videre på den kvantitative analyse, som påviste, at mediernes gennem en omfangsrig omtale af voldsproblemet satte vold på den politiske dagsorden. Af det foregående kapitel fremgik endvidere, at mediernes omfattende skriverier fremstillede volden præget af drama og stærke følelser. Den megen omtale af volden var ledsaget af talrige eksplicite appeller til de politiske ledere, hvilket – sammen med den opfordring, der i sig selv ligger i den overvældende mediedækning – må opfattes som et signal til det politiske niveau. Spørgsmålet er nu, hvorledes mediernes omfattende og dramatiske formidling af volden har påvirket den politiske debat og stillingtagen til voldsproblemet.

Som beskrevet tidligere kan mediernes påvirkning ske direkte på politikerne eller indirekte gennem påvirkning af den offentlige opinion, som så igen påvirker politikerne. Det forventes, at medierne netop i forbindelse med et følelsesladet emne som volds kriminalitet har et stort påvirkningspotentiale på den offentlige opinion og på politikerne.

Et empirisk belæg for denne teoretisk baserede forventning kan man få ved at se på den politiske debat i Folketinget om volden. Blikket skal især rettes mod politikernes eventuelle referencer til medierne. Det kan dreje sig om *direkte reference* til konkrete begivenheder, som de fremstår i medierne. Men referencerne kan også forme sig som en mere *generel reference* til det virkelighedsbillede, medierne præsenterer. Spørgsmålet er her, om politikerne i debatten anvender mediernes symboler og fortolkninger af voldsproblematikken og om de herigennem, med Gamson & Modiglianis (1983; 1987) ord, er sponsorer for den samme fortolkningspakke, som dominerer i medierne.

De indholdsmæssige aspekter ved den politiske stillingtagen til voldsproblematikken vil primært blive identificeret gennem folketingsdebatten og sekundært gennem udtalelser til pressen, i det omfang disse eksisterer. Indholdet af de enkelte spørgsmål til ministeren er i alt væsentligt beskrevet i kapitel 4, og de skal ikke umiddelbart inddrages her. Materialet er først og fremmest hentet fra følgende to debatter i Folketinget.

- Forespørgsel F 34: Forespørgsel til justitsministeren og socialministeren af Tom Behnke (FrP), Birthe Rønn Hornbech (V), Helge Adam Møller (KF) og Pia Kjærsgaard (DF): 'Hvorledes vil regeringen bekæmpe ungdomskriminaliteten, herunder sikre, at unge førstegangskriminelle ikke udvikler en egentlig kriminel løbebane' (Besvarelse/debat: *Folketingstidende 1996-97, Folketingets forhandlinger*, sp. 3559-3597).
- Spørgsmål nr. S 962 til statsministeren af Birthe Rønn Hornbech (V): 'Vil statsministeren oplyse, hvorvidt statsministeren i nytårstalen i TV talte som statsminister og på regeringens vegne' (Besvarelse/debat: *Folketingstidende 1996-97, Folketingets forhandlinger*, sp. 3053-3057).

Dette materiale suppleres af debatterne i forbindelse med førstebehandlingen af følgende tre lovforslag:

- L 144: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven, straffeloven og erstatningsansvarsloven. (Styrkelse af retsstillingen for ofre for forbrydelser mv.) af justitsministeren (Frank Jensen). Lovforslaget sigter mod at give ofre for volds- og seksualforbrydelser en bedre adgang til advokatbistand i forbindelse med erstatningssager samt etablering af offerrådgivninger og konfliktråd (Lovforslag: *Folketingstidende 1996-97, Tillæg A*, sp. 3167-3195).
- L 134, Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven. (Skærpet indsats mod voldskriminalitet). Af Helge Adam Møller (KF) og Birthe Rønn Hornbech (V) m.fl. Strafferammerne for §§ 245-246 foreslås forhøjet fra henholdsvis 4 og 8 år til 5 og 10 år samt en tilsigtet generel forøgelse af straffen på minimum en tredjedel ekstra (Lovforslag: *Folketingstidende 1996-97, Tillæg A*, sp. 3057-3063)
- L 145 ('Voldspakken'): Forslag til lov om ændring af straffeloven, våbenloven og lov om restaurations- og hotelvirksomhed mv. (Skærpelse af straffen for særlig grov vold og for besiddelse af knive og slagvåben, sikkerhedsmæssige krav til restaurations- og hoteller mv.) af justitsminister Frank Jensen (Lovforslag: *Folketingstidende 1996-97, Tillæg A*, sp. 3197-3222). Det væsentligste element i det *endelige* lovforslag er, ifølge bemærkningerne til forslaget, et ønske om at fortsætte og intensivere kampen mod volden med hovedvægten på en bred social indsats, som skal forebygge, at unge udvikler sig til voldsmænd. Den forstærkede sociale indsats skal bestå af en opsøgende indsats, ungdomsrådgivning, fast støtteperson, handlingsplan for unge voldskriminelle samt plads i sikrede sociale afdelinger til unge i varetægtsurrogat. Pakken

indeholder endvidere forslag om en strafskærpelse ved groveste vold samt skærpelse af straffen i gentagelsestilfælde. For voldsforbrydelser, der dømmes efter §§ 245 og 246, skal straffe på over et år pålægges yderligere et år oveni. Desuden skærpes straffen for ulovlig besiddelse af knive og slag- og stødvåben på offentlige steder, og der skal arbejdes for bedre sikkerhed ved diskoteker og natrestauranter.

Lovforslag L 145 er centralt, da det kan betragtes som resultatet af hele processen. Dette forslag er dog ikke enslydende med det udspil, Frank Jensen præsenterede internt i regeringen lige efter nytår. Forslaget er derimod et resultat af et kompromis mellem regeringspartierne. Kompromisset bestod i en lempelse af de oprindeligt foreslåede strafskærpselser, som regeringspartneren Det radikale Venstre var afvisende overfor (Emborg, 1997). At justitsministeren som opfølger på statsministerens nytårstale oprindeligt var ude med et oplæg om hårdere straffe for vold, er en ikke uvæsentlig detalje, da forslaget om en hårdere og mere straforienterede retspolitik kan tolkes som en kraftig socialdemokratisk reaktion på mediernes voldsdagsorden.

I det følgende skal de forskellige partiers stillingtagen til voldsproblemet analyseres. I det følgende refererer spaltetallene til *Folketingstidende 1996-97*, *Folketingets forhandlinger* samt i enkelte tilfælde, som er angivet med et 'A', til *Folketingstidende 1996-97, Tillæg A*.

Enhedslisten

Enhedslisten markerer sig ikke omfangsmæssigt markant, men partiet bidrager til debatten med en klar afstandtagen til opfattelsen af vold som et stort problem samt til opfattelsen af vold som et stigende problem. Ligeledes tages der markant afstand til straf som middel mod volden. Derimod lægges der i udtalt grad vægt på den forebyggende indsats.

Repræsentanterne for Enhedslisten er grundlæggende skeptiske over for tanken om vold som et stort og presserende problem. Dette udtrykkes tydeligt i Jette Gottliebs indlæg, der citerer statsministerens nytårstale. Talen mødes med en bemærkning om, at

'Volden er åbenbart blevet et stort samfundsproblem, så stort, at landets statsminister ønskede at bruge sin direkte TV-adgang til den danske befolkning til at skabe frygt og usikkerhed hos det overvældende flertal af den danske befolkning, som aldrig har eller aldrig vil blive udsat for meningsløs vold, og det er ganske uanset, hvor meget de går ud om aftenen eller kører med bus eller tog' (sp. 3615).

Ifølge Enhedslisten består problemet i befolkningens frygt for volden – en frygt, der gives udtryk for gennem medierne. Der henvises i den forbindelse til en meningsundersøgelse i *Jyllands-Posten* omkring befolkningens frygt for vold, hvorved medierne rolle som bærer af den offentlige opinion understreges (sp. 3583). I sammenhæng med partiets afstandtagen fra opfattelsen af volden som et stort presserende problem tales der om 'den ind imellem irrationelle frygt for volden' (sp. 3583), men det understreges samtidig, at '...selv falske forestillinger er man nødt til at forholde sig til' (sp. 3583). Enhedslistens afstandtagen til mediernes billede af et voldeligt samfund udtrykkes ligeledes i en opfordring til at 'begrænse mængden af falske forestillinger og ikke fastholde dem' (sp. 3583), samt at '...det gøres efter vores opfattelse kun ved at tage udgangspunkt i de faktiske forhold, også når det gælder ungdomskriminalitet og den vold, der ofte forbindes med den' (sp. 3583). Keld Albrechtsen beder desuden statsministeren bekræfte, at undersøgelserne altså viser, at volden ikke er tiltagende, men tværtimod har været faldende (sp. 3055).

Enhedslistens foretrukne løsning på voldsproblemet er forebyggelse. Langsigtede løsninger som trygge opvækstvilkår for børn og unge nævnes sammen med samfundstjeneste, konfliktløsning, og målrettet resocialisering (sp. 3583). Straf kritiseres som løsning: 'Vi tror altså ikke på, at længe straf vil forebygge' (sp. 3583); 'Ville det ikke være klogere at tage bestik af virkeligheden og erkende, at strengere straffe ikke er midlet, som hjælper' (sp. 3055).

Enhedslistens opfattelse af voldsproblemet ligger langt fra det billede, medierne præsenterer. Der tages da også fra Enhedslistens side eksplicit afstand fra det billede af volden, som medierne tegner.

Socialistisk Folkeparti

SF forsøger at tegne et relativt behersket billede af volden som samfundsproblem. Dette sker blandt andet gennem kritik af andre politikeres brug af de grelleste eksempler på den grove vold (sp. 3609). Hvor Helge Adam Møller anvender et groft tilfælde af rockervold til at illustrere problemstillingen (sp. 3060 A), taler Margrethe Auken om 'værtshusslagsmål', hvilket unægteligt fremmaner forskellige billeder af voldens karakter.

Med hensyn til udviklingen i voldsproblemet udtaler Anne Baastrup: 'Antallet af unge, der begår kriminalitet, er faldet voldsomt' (sp. 3583), og Margrethe Auken følger op med: 'Problemet er næppe blevet større, men det er alvorligt nok' (sp. 3577), og betegner påstandene om et stigende voldsproblem som 'meget farlig propaganda...om, at det er blevet så farligt at færdes ude' (sp. 3608). Der lægges vægt på frygten for volden som en væsentlig del af problemet, en frygt, som '...uberettiget og unødvendigt,

kan bevirke, at folk i endnu større omfang vil blive hjemme' (sp. 3576). Skåret ind til benet består problemet ifølge SF i, at medierne skriver meget om volden, hvilket sammen med udtalelser fra en række politikere, hvis politiske målsætninger er forenelige med mediernes, bevirker, at der dannes et billede af et voldeligt samfund – med frygt i befolkningen som en følge-virkning.

Det er interessant at observere, at SF's talsmænd og -kvinder lægger vægt på andengenerations indvandrere som specifik gruppe for en øget forebyggende indsats (sp. 3577). Dette fokus er formentligt inspireret af mediernes store opmærksomhed omkring netop denne befolkningsgruppe, som spillede en substantiel rolle i mediernes tematisering af voldsepisoderne.

SF tager afstand fra hårdere straffe og kritiserer, at man nu ved domstolene i højere grad giver ubetingede straffe til mindreårige (sp. 3601). Samfundstjeneste anses som en straf, og anvendelse af denne sanktion over for unge kriminelle betragtes som en nedsættelse af den kriminelle lavalder og kan ikke accepteres (sp. 3572).

Socialdemokratiet

Socialdemokratiet er i forbindelse med denne politiske debat en central faktor, dels som regeringsbærende parti og dels som statsminister Poul Nyrup Rasmussens og justitsminister Frank Jensens parti. Der bør derfor lægges relativ stor vægt på netop dette partis stillingtagen til volden. Statsministeren havde allerede profileret sig på området ved partiets landsmøde i efteråret 1996, og med statsministerens nytårstale blev vold for alvor sat på den politiske dagsorden, med de i debatten ofte citerede ord: 'Vi vil ikke finde os i det' (citeres blandt andet sp. 3054; sp. 3059 A; sp. 3607). Den ligeledes socialdemokratiske justitsminister lancerede to dage efter nytårstalen en 'voldspakke' med vægt på skærpelse af straffelovens paragraffer – altså øget anvendelse af straf. Den hårde linie er dog ikke entydigt at genfinde i de udtalelser, partiets folketingsmedlemmer fremfører i debatten. Dette hænger uden tvivl sammen med, at netop stramninger i retspolitikken af denne art ikke traditionelt er et socialdemokratisk synspunkt (Garodkin, 1993). Den hårde linie fra statsministerens og justitsministerens side mødte stor modstand hos regeringspartneren Det radikale Venstre, hvilket resulterede i en lovpakke, der kun i nogen grad levede op til de indledende politiske meldinger.

Med hensyn til problemets karakter er det meget væsentligt at hæfte sig ved statsminister Poul Nyrup Rasmussens ord i debatten om voldspakken: 'Sagen handler om en stærkere indsats mod *den grove, bestialske gadevold*. (sp. 3054, min kursivering, sl.) – en bemærkning, som gentages af Nyrup selv samt af justitsministeren i selve 'Voldspakkens' indledning: 'Behovet

er der, hvor vi taler om virkelig bestialsk vold' (sp. 3599). Netop denne formulering – *den bestialske vold* – optræder ofte i mediernes dækning af efterårets voldsepisoder. At justitsminister Frank Jensen ikke har været upåvirket af mediernes fokus på vold, herunder ikke mindst de gentagne ytringer om et blødsødent retssystem, skinner igennem i følgende indlæg: 'Det vi gør her, er at sige, at nu vil vi have overensstemmelse med den retsopfattelse, der også er i befolkningen' (sp. 3056). Justitsministeren har med andre ord tilsyneladende indtryk af, at der er en kløft mellem retstilstandene og retsopfattelsen, således at befolkningen ønsker en strengere retstilstand, som stemmer bedre overens med deres egen retsopfattelse. Ministerens udtalelser kan betragtes som en indikation på, at han lader mediernes billede af en utilfreds befolkning danne baggrund for sin stillingtagen. I den kvalitative analyse af mediernes formidling fremgår det, at medierne i deres formidling af folkestemningen i høj grad vælger at fokusere på utilfredsheden med retstilstandene, ikke mindst gennem dagbladenes udvalg af læserbreve samt i deres ledere. Udtrykket for befolkningens mishag sker i umiddelbar tilknytning til et overvældende og massivt fokus på enkelte grufulde voldsepisoder, og i den situation kan den af gode grunde opskræmte opinion dårligt forventes at reagere anderledes end at forlange tingene ændret. Mediernes påvirkning af den offentlige opinion er uden tvivl substantiel, og her synes effekten endvidere at forplante sig til det politiske niveau.

Med hensyn til voldsproblemet karakter, fremhæver Dorthe Bennedsen, at unge mænd mellem 15 og 24 tegner sig for halvdelen af den samlede vold, og at risikoen for at blive voldsoffer er størst for de alleryngste aldersgrupper, mens ældre har den laveste risiko. Det konkluderes også, at to tredjedele af volden finder sted i de sene nattetimer i weekenden, og at alkohol spiller en væsentlig rolle (sp. 3567). Denne understregning af voldsudøvelsens demografiske, sociale og tidsmæssige begrænsning peger på volden som et begrænset problem. Det understreges, at '...vi sammenlignet med andre lande har en lav voldsfrekvens' (sp. 3567). Som to andre del-elementer i voldsproblematikken fremhæves dels de unge andengenerations indvandrere, der nævnes som en speciel målgruppe for det forebyggende arbejde (sp. 3568) og dels problematikken omkring dørmændene, idet der henvises til, at '...en række tragiske episoder viser, at der er behov for særlige initiativer i og omkring natværtshuse' (sp. 3603). Netop dørmænd og unge andengenerations indvandrere var betydelige elementer i mediernes dækning af de tre voldsepisoder, og de to grupper kommer her til at fremstå som symboler på voldsproblematikken.

Med hensyn til udviklingen i voldsproblemet postuleres det, at volden er stagnerende i Danmark. Dorthe Bennedsen konkluderer, '...at volden – i modsætning til hvad mange tror – faktisk er stagneret gennem de sidste 10

år...’ (sp. 3604). Oppositionens påstand om et voksende voldsproblem afvises, og der henvises til *rigspolitiets voldsundersøgelse*, som skulle vise, at volden er stagnerende de seneste 10 år, samt at tendensen til at anmeldte vold er stigende (sp. 3604). Det nævnes desuden, at der i perioden 1994-96 er sket et fald på 13 procent i anmeldelserne af vold, og for den grove vold under §§ 245-46 er faldet på 14 procent (sp. 3599). På baggrund af teorierne om dagsordendannelsen, som blandt andet fremhævede, at selv ’tørre tal’ er genstand for politisk manipulation, er det interessant at følge den rolle, kriminalstatistikkerne spiller som skyts i den politiske debat. Dorthe Bennedsen kalder for eksempel oppositionens tal for ’...højst sorterede tal, for ikke at sige misvisende tal’ (sp. 3604).

I udgangspunktet var justitsministerens ærinde at skærpe straffene for voldskriminalitet, og regeringens forslag indeholder en sådan skærpelse. Dog kun ’...for de heldigvis få tilfælde af virkelig bestialsk vold, hvor offeret lider betydelig skade... Her bør der efter regeringens forslag og opfattelse ske en væsentlig skærpelse af straffen’ (sp. 3599). En flertydighed er dog kendetegnende for Socialdemokratiets stillingtagen: Man vil løse problemet ad begge veje. Poul Nyrup Rasmussen og Frank Jensen er som de mest udfarende og tydelige socialdemokrater i denne debat eksponenter for anvendelsen af straf.: ’Jeg nævnte i min nytårstale, at grov, bestialsk vold skal være strafbar, og at den skal straffes hårdere’ (sp. 3056). Han lægger dog også vægt på, at:

’...vi vel at mærke også ved siden af at straffe gør det, der er uhyggelig vigtigt: Sørger for at få ændret holdningerne og sørger for at få grebet ind med det forebyggende arbejde meget, meget tidligere og meget mere effektivt, end det er sket i ganske mange år’ (sp. 3056).

Frank Jensen: ’Vi skal bestemt ikke bestride, at straf og iblandt også skærpet straf er et nødvendigt instrument for at markere samfundets afstandtagen fra vold, men vil man nedbringe volden, må der sættes massivt ind, og så er straf ikke et tilstrækkeligt instrument’ (sp. 3604).

Denne satsning på to løsninger overdøves af statsministerens og justitsministerens ’hårde linie’ i henholdsvis nytårstale og i den indledende præsentation af voldspakken. Derfor er indtrykket, at ministrenes stillingtagen først og fremmest er straforienterede.

I folketingsdebatten tager de ’menige’ socialdemokrater afstand fra de borgerliges forslag om forhøjede strafferammer (se blandt andet sp. 3568) for eksempel med bemærkninger om, at ’unge hører ikke hjemme i fængsler’ (sp. 3572). Denne bemærkning suppleres med et citat af en kriminolog, som siger, at

'Så godt som alle, der begår vold, er tidligere straffede, og de er hårdtslående beviser på, at det ikke nytter at smide folk i fængsel. Vi bør lære at læse af de signaler, som volden udsender, om at de løsninger, der hidtil er valgt, ikke virker' (sp. 3573).

Her gives der altså udtryk for støtte til de forebyggende løsninger.

Det radikale Venstre

Det radikale Venstres opfattelse er først og fremmest, at voldsproblemet i høj grad er konstrueret. 'Mediernes voldsmentalitet' fremhæves (sp. 3582) og i forlængelse heraf, at problemet i virkeligheden er, at folk var bange for volden på grund af den store medieopmærksomhed (sp. 3611). I det hele taget er Det radikale Venstre meget skeptiske over for de voldsomme udsving i opmærksomheden, som ikke mindst takket være mediernes præger dette emne:

'De første dage og uger af det nye år var jo præget af en kolossalt hidsig debat om voldens omfang, og hvad vi kunne gøre ved den, men vores debat her i dag står jo i skærende kontrast til det, der foregik der, i hvert fald hvis det skal bedømmes efter omgivelsernes og offentlighedens interesse, for der er ikke en eneste på tilhørerpladserne, og er der en eller to journalister i presselogen, er det vist maksimum, og det er jo sådan set meget godt, kan man sige, for dermed er der noget, der tyder på, at det udspil, som regeringen er endt med at fremlægge, har gjort sin virkning, allerede før det overhovedet er blevet debatteret her i folketingsalen' (sp. 3611).

Hermed gives der udtryk for en opfattelse af, at hele problemet ligger i en (alt for) stor medieopmærksomhed.

Det radikale Venstre fremsætter en påstand om, at voldsproblemet er aftagende blandt andet gennem en henvisning til Københavns politi, som i 1996 registrerede et fald på 33 procent i voldsanmeldelserne i forhold til 1992 (sp. 3611) og gør desuden opmærksom på, at Rigspolitichefens information påviser, at anmeldelsestilbøjeligheden er steget gennem de seneste årtier, hvilket sammen med ovenstående tegner et klart billede af Det radikale Venstres opfattelse af volden som et ikke-stigende problem (sp. 3615).

Med hensyn til løsningen på problemet er det ikke straf, som anbefales. '...det vigtigste er virkemidlerne, og der er det altså vores opfattelse, at man ikke straffer sig ud af problemerne' (sp. 3619). Bjørn Elmquist refererer blandt andet til en klubleder, som '...ikke i sit lange liv derude som klubleder overhovedet havde set nogen gode resultater af fængselsstraf' (sp. 3680). Der henvises desuden til, at befolkningens holdning til straf som

løsning er blevet mindre favorabel. I 1991 var 61 procent for hårdere straf for voldsforbrydelser, i 1997 var tallet faldet til 38 procent (sp. 3611).

Centrum-Demokraterne

CD er i denne debat kendetegnet ved en række meget lidt markante indlæg, og det er således ikke umiddelbart muligt at udrage partiets fortolkning af voldsproblemet, størrelse, udvikling og karakter. Med hensyn til løsningerne fremhæver partiets retspolitiske ordfører Sonja Albrink både det præventive arbejde samt mindstestraf som løsning (sp. 3585; sp. 3616). Kravet om en minimumsstraf knyttes til mediernes fokus på retsbevidstheden: 'Så ville vi ikke se de helt urimelig lave straffe for vold, som indimellem giver anledning til store overskrifter og forståelig krænkelser af den almindelige retsbevidsthed' (sp. 3616). Denne direkte reference indikerer, at mediernes billede af befolkningens krænkede retsbevidsthed slår igennem på politisk niveau. CD mener desuden, at en del af problemet skyldes, at domstolene ikke i tilstrækkelig grad benytter sig af de eksisterende strafferammer (sp. 3616). Hermed også sagt, at problemet kan løses ved at få straffene højere op. De præventive løsninger gives dog omtrent lige så stor plads i CD's indlæg.

Det konservative Folkeparti

Det konservative Folkeparti har traditionelt haft retspolitikken som en af sine mærkesager, og det er derfor ikke overraskende, at partiet er en af de markante aktører i debatten om voldsproblemet (Garodkin, 1993).

Det konservative Folkepartis fremstilling af volden har på flere punkter lighed med den, som findes i mediernes. Dels med hensyn til fremdragelse af enkelte meget grove voldsepisoder og dels med hensyn til den indgående og detaljerede beskrivelse af volden. Under punktet 'forslagsstillernes overvejelser' i forbindelse med fremsættelsen af L 134 beskrives en meget uhyggelig og grov voldssag i detaljer (sp. 3060A) – en beskrivelse, som gentages under folketingsdebatten (sp. 3607). Sagen har i øvrigt tidligere været beskrevet i formiddagsbladene. Denne sag omhandler et mere eller mindre internt opgør i rockermiljøet, hvorfor den ikke umiddelbart har nogen sammenhæng med den 'almindeligt' forekommende vold samt almindelige borgernes sikkerhed. Eksemplet har derfor ikke nogen egentlig relevans for den aktuelle debat, men tjener i kraft af sin voldsomme fremtoning som et symbol på problemstillingen. Helge Adam Møller anvender i sin argumentation yderligere fiktive eksempler, der billedliggør volden som grov og tilfældig – og som i samme åndedrag får kædet volden sammen med det danske retssystems blødsødenhed:

'Selv om det typisk er voldsmænd, som aldrig har set deres offer før, og hvor offeret bliver slået, sparket og mishandlet, ofte gennem forholdsvis lang tid, bliver straffen udmålt til et år eller derunder... gad vide hvordan ofrene har det med det' (sp. 3607); 'Hvis en voldsforbryder i 20 minutter tæver, slår og sparke løs på et fuldstændig uskyldigt menneske, han aldrig har set før, får han typisk 1 års fængsel efter gældende retspraksis' (sp. 3602).

Helge Adam Møller anvender samme metode som mediernes: Fremhæver de groveste, ekstreme tilfælde og gør dem til et virkemiddel, der uvægerligt fremprovokerer frygt og afsky for volden.

I forbindelse med fremsættelsen af lovforslaget L 134 fremsættes der en påstand om et stigende problem gennem reference til kriminalstatistikkerne. Anmeldelser af vold omfattet af §§ 245-246 steg fra 1990 til 1995 med 54 procent. Antal domfældelser efter samme paragraffer steg fra 347 til 699 (sp. 3060A). Endvidere hedder det i bemærkningerne til lovforslag L134, at

'det store antal voldsforbrydelser og disses stigende grovhed gør en offensiv indsats mod voldskriminaliteten nødvendig. Nogle forskere har i forbindelse med debatten givet udtryk for, at volden og frygten for volden er overdreven. Disse synspunkter er uforståelige' (sp. 3060A).

Påstanden gentages i folketingsdebatten med baggrund i tallene for domme efter §§245-246: Gennem de seneste 5-6 år er antallet af domme steget med henholdsvis 80 procent og 36 procent for de to paragraffer (sp. 3615). Et andet sted udlægges dette som 'en forøgelse på lidt over 80 procent af den særligt grove og rå vold' (sp. 3618). Voldsproblemet tolkes med andre ord af Det konservative Folkeparti som stigende i omfang og grovhed.

I overvejelserne omkring årsagerne til problemet fokuseres der i høj grad på retssystemets manglende konsekvens over for voldsforbryderne. Helge Adam Møller fremhæver blødsødenheden i den danske holdning til kriminalitet og understreger, at formaninger og løftede pegefingre alene har spillet fallit (sp. 3575). I den forbindelse citeres en medarbejder ved den sociale døgnvagt: 'Der går som regel et par år, før det ender med en rigtig straf' (sp. 3575). I forlængelse af dette er det partiets opfattelse, at problemet skal løses gennem en skærpelse af strafferammerne. Som en anden løsning på problemet foreslås samfundstjeneste som en mulig straf for mindreårige kriminelle (sp. 3569; sp. 3608). Det er overvejende straf, der fremhæves som løsning.

Venstre

I kraft af sin stilling som et af Folketingets store partier samt ikke mindst sin fremtrædende respolitiske ordfører, Birthe Rønn Hornbech, har Venstre en væsentlig placering i debatten om volden.

Venstres retspolitiske ordfører er meget koncentreret omkring borgernes frygt for vold. Der refereres først og fremmest til den folkelige frygt for volden herunder den folkelige retsbevidsthed omkring volden. Birthe Rønn Hornbech kan citeres for følgende:

'Voldsproblemet er et stort folkeligt problem' (sp. 3054); 'Danskerne er optaget af vold' (sp. 3055); 'Volden topper på hitlisten over emner, som befolkningen er dybt optaget af' (sp. 3604); '(lovforslaget) er naturligvis først og fremmest fremsat, fordi vi ønsker at forbedre de lovlydige borgeres tryghed' (sp. 3607); 'Det er en væsentlig frihedsret, at man kan føle sig sikker, at man kan føle sig tryk, at man ikke ændrer adfærd, fordi man ikke tør at gå alene på gaden om aftenen' (sp. 3604); 'Vort samfund har udviklet sig, og borgerne er i dag med rette mere optaget af beskyttelsen af det enkelte menneske end beskyttelsen af økonomiske værdier' (sp. 3604); 'Hvorfor må vi ikke sige det, som det er? Det er altså den opfattelse, befolkningen har, og den er rigtig. Volden er steget' (sp. 3607); '... for vi ved jo, at det her er et væsentligt problem for befolkningen' (sp. 3573); 'Vi mener i Venstre, at voldstallene er på et alt for højt niveau, og vi forstår godt, at befolkningen er meget optaget af, at vi lovgivere gør noget ved sagen' (sp. 3604).

I forbindelse med disse udtalelser er det svært at se bort fra, at medierne på dette tidspunkt i månedsvis havde fremhævet befolkningens frygt for volden.

Venstre giver udtryk for, at partiet opfatter voldsproblemet som et voksende problem, hvilket ikke mindst kommer til udtryk gennem oppositionens lovforslag L 134, som Venstre er medstiller af. Dette lovforslags beskrivelse af volden som et stigende problem gennem reference til kriminalstatistikkerne er allerede beskrevet ovenfor i afsnit 7.6. Påstanden om et stigende voldsproblem begrundes blandt andet med øgede anmeldelser af vold:

'Der er politikere og kriminologer, der ynder at camouflere den omstændighed, at antallet af anmeldelser for vold nærmest er tredoblet på 25 år. Det kan man læse i Rigspolitechefens årsberetning' (sp. 3604); 'Hvad vil man med disse camouflagemanøvrer, som nogle forsøger sig med at sige, at man ikke kan regne med de tal, og ved at sige, at anmeldelsespraksis er uændret. En tredobling af anmeldelserne kan altså ikke bortforklares' (sp. 3604); '...jeg har min arbejdsplads i politiet, og min erfaring er også, at ikke alene er volden steget, og folks utryghed er steget, men volden er også blevet langt, langt grovere i de 25 år, jeg har været ansat ved politiet' (sp. 3706).

I denne forbindelse er det interessant at betragte Birthe Rønn Hornbechs intense læserbrevs-polemik med kriminologen Flemming Balvig i *BT* i løbet af januar 1997 (*BT*, 6/1, s. 10; 8/1, s. 12; 13/1, s. 12; 16/1, s. 10; 18/1, s. 10). Igen må den teoretiske pointe om, at selv tørre tal kan blive genstand for politisk diskussion, siges at blive bekræftet: Statistikkerne tolkes og anvendes

des i overensstemmelse med interessentens overbevisning og politiske målsætninger.

Gennemgående er Venstre fortalere for øget straf som løsning på problemet: 'I Venstre ønsker vi strengere straffe for den helt umotiverede, grove vold, og vi mener, at forhøjelse af strafferammerne er den rigtige måde at gøre det på' (sp. 3605). Udover udvidelse af strafferammerne skal der ske en generel forhøjelse af straffene med en tredjedel (jf. L 134). Desuden skal der ske en generel opstramning i retssystemet med hensyn til tiltalefrafald, betingede domme mv. (sp. 3571). Venstre er desuden ene om at lægge vægt på, at straffen har en forebyggende virkning: 'Ved straftrussel påvirkes de fleste svage sjæle fra at begå kriminalitet... ' (sp. 3605). Og tilsvarende er man skeptisk over for effektiviteten af den forebyggende indsats: 'På den anden side må man altså også sige, at når den opsøgende og forebyggende indsats ikke viser sig tilstrækkelig, og forbrydelser alligevel begås, så må forbryderne stoppes' (sp. 3605).

At Birthe Rønn Hornbechs markante udtalelser alene tegner Venstres profil i såvel medier som folketingsdebat er i sig selv en interessant observation – især i lyset af, at linien er så hård, som den er. Birthe Rønn Hornbech fremfører en række synspunkter, der markerer partiets retspolitiske linie kraftigere, end det tidligere er set – eksempelvis i forhold til perioden med Bjørn Elmquist som retspolitisk ordfører (se for eksempel *Folketings-tidende 1987-88, Folketingets forhandlinger*, sp. 5457-5460). Den markante linie anfægtes ikke af partiets ledelse – i hvert fald ikke offentligt – hvilket kan betragtes som en accept af Rønn Hornbechs hårde linie. En mulig forklaring på dette er, at partiet Venstre ikke traditionelt har kunnet betegnes som et lov-og-ordens parti i samme grad som det andet store borgerlige parti, Det konservative Folkeparti, og at Venstre derfor ikke betragter voldsproblemet som et kerneproblem, hvilket alt andet lige giver et større udfoldelsesrum for den retspolitiske ordfører.

Dansk Folkeparti

Dansk Folkeparti er formentligt det parti, som i forbindelse med denne sag i størst omfang har taget mediernes dagsorden til sig og i høj grad gjort den til sin egen. Der kan identificeres adskillige referencer til mediernes dækning af voldsproblematikken både i form af konkrete begivenheder og en mere generel reference til mediernes virkelighedsbillede.

Først og fremmest fremsættes der en påstand om et voksende og presserende problem. Dette sker gennem udtalelser som:

'...og hvordan vi i det hele taget skal håndtere den meget omsiggribende kriminalitet og vold i Danmark' (sp. 3567); 'Jeg tror, det fremstår meget godt, hvem

der repræsenterer polemikken og sniksnakken omkring indgreb over for den tiltagende vold i samfundet' (sp. 3055);

og partiets ordfører Pia Kjærsgaard håber på, at '...der så kan være enighed i Folketinget om at gøre noget ved den omsiggribende voldskriminalitet' (sp. 3617).

Udover påstanden om et voksende problem inddrages dørmændene og deres vilkår som et symbol på det mere og mere voldelige samfund:

'Sikkerheden for ansatte i restaurationslivet er det også på tide at få gjort noget ved. Det er inden for de seneste år blevet et højrisikjob at arbejde eksempelvis som dørmænd udenfor diskoteker og natrestauranter, og vi har desværre blot inden for de seneste par måneder oplevet en række uhyggelige episoder kulminerende med drabet på den århusianske dørmænd Racheed Lawal' (sp. 3617).

Desuden inddrages de unge andengenerations indvandrere som en del af problemet. Blandt andet gennem henvisning til en undersøgelse i *Politiken* af, hvor stor en andel de unge indvandrere udgør af dem, der bliver anbragt på institutioner for kriminelle unge. Dette bruges som springbræt til følgende kommentar: 'En lang række uhyggelige overfald begået af indvandrerbander har opskræmt den danske befolkning'. Netop andengenerations indvandrerne, dørmændene samt Lawal-sagen må betegnes som medieskabte symboler på voldsproblematikken. Anvendelsen af disse i Dansk Folkepartis argumentation viser, at partiet i høj grad er opmærksom på, hvad der foregår i medierne.

Der lægges desuden vægt på befolkningens frygt for volden:

'Det jeg blot kan konstatere, er, at den danske befolkning i allerhøjeste grad bliver mere og mere utryk, og jeg tror bestemt ikke det skyldes, at medierne fokuserer for meget på de her ting... Det er en kendsgerning, at der er for mange, der er bange for at gå på gaden om aftenen, at der er mange ældre mennesker, som ikke tør køre i tog o.s.v., og det synes jeg, at folketingspolitikere er forpligtet til at gøre noget ved' (sp. 3617).

På denne vis forklejnes mediernes betydning for befolkningens frygt.

Som en af årsagerne til problemerne angives det danske retssystems blodsødne og eftergivende holdning til kriminelle: 'At en ung kriminel har en velbegrundet fornemmelse af at kunne opnå det ene tiltalefravalg efter det andet, tilskynder bestemt ikke den unge kriminelle til at opføre sig ordentligt...' (sp. 3586). Problemerne med familiestrukturerne i dag nævnes som en anden årsag til problemerne – som i øvrigt dramatiseres med hensyn til omfanget: 'Det er synd og skam; det kan være en hel generation, der er ved at gå tabt' (sp. 3587). Som det er tilfældet i medierne og på den øvrige politiske højrefløj er offeret i centrum:

'...ligesom det er ødelæggende for al retsbevidsthed, at ofret for en voldsforbrydelse eller ofrets pårørende kort efter forbrydelsen oplever, at gerningsmanden går frit omkring...' (sp. 3586); samt: '...at det selvfølgelig først og fremmest er hensynet til den lovlige del af den danske befolkning, der tæller for Dansk Folkeparti' (sp. 3586).

Løsningen på problemet er straf.

'Det er klart Dansk Folkeparti's holdning, at en hård og prompte straf og konsekvens i tingene har en forebyggende virkning, og allervigtigst, at indførelse af hårdere straffe sender et klart signal om, at vi selvfølgelig ikke accepterer hverken vold eller terror eller lignende i Danmark, og at vi siger, at nu er det nok, nu må der andre boller på suppen' (sp. 3586).

Brugen af begrebet 'Terror' understreger det billede af et voldeligt samfund, som Dansk Folkeparti forsøger at tegne. Pia Kjærsgaard er overbevist om straffens præventive virkning og melder sig som skeptiker over for de gængse statistikker:

'Selv om der med garanti kan trylles statistikker frem, som fortæller, at skærpet straf over for den unge voldsmand ikke virker, og det har vi jo også måttet lægge øre til her det sidste stykke tid, for statistikker kan jo også bruges til meget vrøvl, er det først og fremmest selve den tryghed, der ligger i, at befolkningen ved, at overtrædelse af lov bliver straffet hårdt, der er væsentlig' (sp. 3586); 'begrebet straf har jo været heftigt diskuteret på det seneste. Fra sædvanlig side har det været fremhævet, at skærpede straffe ikke skulle have nogen virkning. Der er altid såkaldte eksperter, der udtaler sig om de her ting. Jeg tror ikke alene man skal basere sin mening på eksperternes udsagn. Jeg tror i allerhøjeste grad, at her burde den sunde fornuft have langt større betydning' (sp. 3619).

Dansk Folkeparti er meget skeptiske over for præventive løsninger i form af for eksempel regeringens forslag omkring indsatsen for resocialisering af de unge kriminelle: 'Det eneste, man hidtil har kunnet finde på at gøre, er at komme med nogle hensigter om at ansætte nogle flere pølrepædagoger til at være flinke ved de kriminelle unge' (sp. 3587).

Fremskridtspartiet

Også Fremskridtspartiet hævder, at voldsproblemet er voksende både med hensyn til omfang og grovhed: '... det, der er det væsentlige for Fremskridtspartiet, er, at volden er blevet væsentlig grovere. Og det er det, vi er nødt til at dæmme op for' (sp. 3615). Det radikale Venstres anvendelse af statistikkerne kritiseres, og Tom Behnke udtaler, at 'Den anden halvdel af sandheden er, og det viser statistikkerne klart og tydeligt, at der er en stigning i antallet af voldstilfælde blandt børn og unge' (sp. 3582). Desuden anvendes statistikken over domsafsigelser til at understøtte argumenterne:

'Der er en stigning i antallet af frihedsberøvende straffe, når vi taler om børn og unge. Så der er altså også stigninger, og det er stigninger i grovheden i og antallet' (sp. 3582); 'Men det, vi ser, er, at der er kommet flere voldsmænd blandt de unge. Vi ser, at de laver grovere kriminalitet, og det var hele baggrunden for, at vi rejste denne her forespørgselsdebat' (sp. 3597).

Der henvises desuden til den almindelige befolknings frygt for volden: 'Kriminalitet og kriminalitetsbekæmpelse optager de fleste, for vi kan alle risikere at blive udsat for en forbrydelse' (sp. 3612).

Retssystemets blødsødenhed betragtes som en væsentlig årsag til voldsproblemet eksistens:

'Det nytter jo ikke noget, som det er i dag, med en række løftede pegefingre, tiltalefrafald, betingede domme, hele tiden reaktioner fra samfundets side, som den unge opfatter som, at "det skete der jo ikke noget ved, og derfor kan jeg lige så godt fortsætte"' (sp. 3579).

Løsningen på problemet er straf frem for forebyggelse: 'Hårdere straffe er løsningen – men det skal ske gennem ændring af domstolenes praksis' (sp. 3612). Det nævnes desuden, at mere politi på gaden vil være effektivt mod vold. Forebyggende arbejde er man meget kritisk overfor: 'Jeg synes også, at det var problematisk, at da vi så drabet i Århus på en dørmænd, var den første melding, der kom ud, at nu skal dørmændene på kursus, så de bedre kan forstå udlændinges mentalitet' (sp. 3614). Udover at udtalelsen viser partiets skepsis over for forebyggende løsninger, er det væsentligt at bemærke den direkte reference til Lawal-sagen, der igen optræder som et væsentligt symbol på voldsproblematikken. At Fremskridtspartiets stillingtagen til voldsproblemet er inspireret af mediernes fokusering på samme problem fremgår meget direkte i forbindelse med forespørgslen om ungdomskriminalitet, F 34. I begrundelsen for denne udtaler Tom Behnke, at: 'Hver eneste dag kan man i medierne se og læse om kriminalitet' (sp. 3559).

Sammenfatning og diskussion

Ovenstående analyse af den politiske debat om volden kan opsummeres på to områder. Dels kan analysen anvendes til at kategorisere de forskellige partiers overordnede fortolkninger af voldsproblemet, hvilket kan danne grundlag for en diskussion af overensstemmelsen mellem politikernes og mediernes fortolkning af problemet. Og dels kan man på baggrund af analysen sige noget om politikernes direkte referencer til mediernes skildringer af konkrete begivenheder og om deres referencer til det generelle virkelighedsbillede, medierne præsenterer.

Spørgsmålet er først, hvilken fortolkning af voldsproblemet de forskellige partier støtter. På baggrund i ovenstående analyse af den politiske

dagsorden kan det indledende konkluderes, at det *er* muligt at identificere en relativt klar og sammenhængende tolkning af voldsproblemet hos hvert enkelt parti. Analysen har fokuseret på de argumenter, der er relevante for de i kapitel 2 omtalte dimensioner i diskursen, nemlig problemets omfang og karakter samt løsningen på problemet. Sondring har vist sig at være hensigtsmæssig, idet argumenterne i meget høj grad har kunnet grupperes omkring disse to dimensioner. Det er ydermere karakteristisk, at der i voldsdiskursen kan identificeres to fremherskende fortolkningspakker, som forholder sig diametralt modsat hinanden på de to dimensioner. Alle partierne kan således grupperes i udelukkende to af de fire kvadranter, nemlig i 'stigende vold/hårdere straf som løsning' og 'stagnerende vold/forebyggelse som løsning'. Det er dog ikke muligt at placere CD i skemaet på grund af partiets meget begrænsede ytringer i debatten. Socialdemokratiet er ligeledes svært at håndtere. Partiets tolkning af voldsproblemet er ikke entydigt, og specielt er der en stor forskel på udlægningen af problemet mellem henholdsvis initiativtagerne til voldsdagsordenen, Poul Nyrup Rasmussen og Frank Jensen, og de øvrige socialdemokratiske folketingspolitikere. Dette forstærkes af, at partiets synspunkter gennem debatten i januar måned 1997 synes at være i bevægelse. På denne baggrund placeres partiet i et felt og de to ministre i et andet. Figur 6.1 viser partiernes placering på de to dimensioner, hvilket giver et overblik over, hvilke fortolkningsproblemer der bliver repræsenteret af de respektive partier.

Figur 6.1. Fortolkninger af voldsproblemet i den politiske debat, fordelt på to dimensioner

Løsning	Omfang	Volden er et voksende problem	Volden er stagnerende
Overvejende straffende løsninger		Konservative Folkeparti Venstre Fremskridtspartiet Dansk Folkeparti Poul Nyrup Rasmussen & Frank Jensen	
Overvejende forebyggende løsninger			Enhedslisten SF Radikale Venstre Socialdemokratiet (minus Frank Jensen & Poul Nyrup Rasmussen)

Det er allerede blevet vist, at medierne var afgørende for, at vold overhovedet blev sat på den politiske dagsorden. Dette blev vist i kapitel 4, hvor der gennem en kvantitativ analyse blev demonstreret en tæt sammenhæng mel-

lem på den ene side mediernes opmærksomhed og på den anden side den politiske opmærksomhed. Spørgsmålet er nu, om denne sammenhæng støttes af analysen af den politiske debat.

Det var konklusionen på den kvalitative indholdsanalyse af medierne, at deres formidling af voldsproblemet under ét kunne placeres i kvadranten øverst til højre (Volden som et stigende problem/straf som løsning). En undtagelse fra dette er dog dagbladet *Politiken*, som i lidt højere grad fokuserede på forebyggelse af volden. Dette rækker dog ikke afgørende ved ledet af en samlet mediediskurs, der fremstiller et stigende voldsproblem samt øget straf som løsning. Figur 6.1 giver et overblik over den politiske stillingtagen i form af de enkelte partiers placering i forhold til de forskellige fortolkninger. Men hvilken information om mediernes påvirkning af politikerne er der at hente i denne figur?

Af figuren kan man udlede, at kun ca. halvdelen af partierne støtter samme grundlæggende fortolkningspakke som medierne. Medierne har nok fået politikerne til at tale om vold, men man kan ikke sige, at mediernes tolkning af voldsproblemet har domineret hele debatten omkring volden. Det er derimod meget klart, at *mediernes virkelighedsbillede kun tages ind i partiernes argumentation, i det omfang billedet er i stand til at støtte partiets politiske standpunkter*. I deres argumentation anvender partierne mediernes virkelighedsbilleder på en måde, som fremmer egne politiske mål. De borgerlige partier kan anvende mediernes voldsfokus til at støtte deres relativt hårde linie mod kriminalitet. Indtrykket af et mere voldeligt samfund kan i den forbindelse benyttes som baggrund for stramning af retspolitikken. De partier, der ikke har som mål at stramme lovgivningen, SF, Enhedslisten, Det radikale Venstre og til dels Socialdemokratiet, forsøger derimod at dementere mediernes billede af et mere voldeligt samfund samt afviser straf som løsning på problemet. I forhold til det teoretiske udgangspunkt giver dette særdeles god mening. De politiske interessenter forsøger at tegne et billede af virkeligheden, som er i overensstemmelse med deres politiske standpunkter. I forhold til mediernes dagsorden forsøger partierne at anvende de elementer, som passer ind i deres generelle politiske linie. Og i dette tilfælde har det som ventet været partierne til højre for midten, som i størst omfang har taget for sig af retterne.

Disse resultater er i god overensstemmelse med de indledende teoretiske overvejelser. I Baumgartner & Jones' teori blev der lagt vægt på de politiske entreprenører, som på strategisk vis udnytter de forskellige virkelighedsbilleder, medierne præsenterer, til at fremme den tolkning af virkeligheden, som stemmer bedst overens med deres egne politiske interesser. Medierne kan altså anskues som en væsentlig leverandør af argumenter til de politiske entreprenører – argumenter, som kun anvendes i det omfang,

de stemmer overens med politikernes øvrige synspunkter. At det forholder sig sådan i voldsdebatten, fremgår af, at de partier, som henviser mere eller mindre direkte til det medieskabte billede af et voldeligt samfund, alle er partier, som på det retspolitiske område ønsker en stramning af lovgivningen for eksempel i form af hårdere straffe for voldskriminalitet.

Det er vanskeligt at placere Socialdemokratiet. Partiet giver udtryk for flere forskellige holdninger til problemet, hvilket ikke mindst viser sig ved afstanden mellem på den ene side statsministerens nytårstale og justitsministerens første voldsudspil og på den anden side de 'menige' socialdemokraters indlæg i folketingsdebatten. At der tilsyneladende findes en form for kløft mellem de ledende politikere og de 'menige' socialdemokrater er en interessant pointe. Det er specielt interessant, fordi Socialdemokratiets ledende personer er dem, der må betegnes som nøglefigurerne i forbindelse med skabelsen af den politiske voldsdagsorden. Først og fremmest Poul Nyrup Rasmussen med de indledende budskaber i nytårstalen – 'Vi vil volden til livs' og 'Vi vil ikke finde os i det', og dernæst justitsminister Frank Jensens prompte opfølgning med fremsættelsen af forslaget om retspolitiske stramninger. Socialdemokratiet er det eneste parti, som afviger fra sin sædvanlige retspolitiske linie, og er således det eneste parti, som for alvor har ladet sin stillingtagen til voldsproblemet påvirke af medierne. *Socialdemokratiets brud med den sædvanlige politiske linie må derfor betegnes som den mest iøjnefaldende og håndfaste reaktion på mediernes voldsfokus.* Og da partiet er landets største samt regeringsbærende, får dette holdningsskift håndfaste konsekvenser – og dermed må medierne jo siges at have haft en effekt.

I tilknytning til denne konklusion er det interessant at betragte enkeltpersoners indflydelse på processen. Et eksempel er Birthe Rønn Hornbech, der tydeligvis udnytter mediernes voldsfokus som en platform for egne synspunkter. Også Pia Kjærsgaard ser ud til at lade sig inspirere af medierne, hvilket viser sig ved hendes mange direkte referencer til konkrete begivenheder i medierne. Der kan trækkes en parallel til Socialdemokratiets situation, hvor det også i høj grad er enkelte personer, justitsminister Frank Jensen samt ikke mindst statsminister Poul Nyrup Rasmussen, der lægger den hårde linie, som ligger lidt ved siden af partiets normale retspolitiske synspunkter. Det er altså de markante enkeltpersoner, som står bag 'udsvingene' i den politiske stillingtagen.

En interessant pointe i denne sammenhæng er, at fremsættelsen af volds pakken kan betragtes som *symbolpolitik* fra Socialdemokratiets side. Det vil sige en politik, der har til formål at tilfredsstille et bestemt vælgersegment, og ikke en politik, der stemmer overens med den politiske linie, som Socialdemokratiet normalt er eksponent for. Dette understreges også af, at

af, at voldspakken trods alt har et begrænset retsligt omfang – det anslås i lovforslaget (L 145, sp. 3206 A), at stramningen kommer til at vedrøre 40 domme årligt – hvilket peger på, at der i en vis forstand er tale om en politisk *markering* og ikke om en egentlig løsning på problemet.

På baggrund af denne analyse kan medierne betragtes som væsentlige dagsordensfastsættere, der gennem massiv opmærksomhed kan sætte et emne på dagsordenen, og som gennem sin formidling af et socialt problem kan fremme en tolkning af dette på bekostning af andre tolkninger og tilsvarende styrke konkrete politiske standpunkter på bekostning af andre. Dette har en ikke ubetydelig effekt i form af en ændring af det rum, politikerne opererer indenfor: Mediernes billede af et voldeligt samfund lægger pres på politikerne, som føler, at det er nødvendigt at agere. For at skære det lidt skarpt, kan man sige, at medierne tvinger politikerne til at reagere på det massive voldsfokus. Og det er netop i det øjeblik, at politikerne reagerer – og tilmed afviger fra den sædvanlige politiske linie – at medierne får en konkret, politisk effekt.

Ovenstående konklusion kan styrkes ved at analysere de mere direkte indikatorer på, hvorvidt politikerne har ladet sig påvirke af medierne. Her er tale om indikatorer i form af politikernes direkte referencer til volden i medierne samt referencerne til den i medierne udtrykte offentlige opinion.

Med hensyn til politikernes helt konkrete, direkte referencer til medierne, så findes de – men ikke i rigt mål. Der henvises dog fra Dansk Folkepartis og Fremskridtspartiets side gentagne gange direkte til mordet på Raheed Lawal (sp. 3612; sp. 3617; sp. 3586-3587). Dette er en meget direkte indikator på en påvirkning fra medierne til politikerne, men den slags direkte anvendelse af medieskabte symboler forekommer ikke ofte. Det forekommer derimod, at politikerne giver udtryk for, at medierne fungerer som en væsentlig inspirationskilde. Et glimrende eksempel er Tom Behnkes begrundelse for initiativet til forespørgselsdebatten om ungdomskriminalitet (F 34), hvor det hedder: 'Hver eneste dag kan man i medierne se og læse om kriminalitet...' (sp. 3559). Ræsonnementet er klart: Hvis medierne skriver meget om et emne, så må der også være et problem, der bør løses politisk. Alt i alt må mediernes påvirkning udtrykt ved de direkte referencer dog på denne baggrund betragtes som begrænset.

Hvad derimod angår mediernes indirekte påvirkning af den politiske dagsordensfastsættelse gennem den offentlige opinion, er konklusionen, at den er af stor betydning. På grundlag af de teoretiske overvejelser måtte man forvente, at medierne ville være i stand til at påvirke den offentlige opinion, og også at politikerne til en vis grad baserede deres valg på den offentlige opinion. Den kvalitative indholdsanalyse har vist, at politikerne ofte inddrager den offentlige opinion i deres argumentation, først og frem-

mest ved at henvise til *frygten for volden*. På grundlag af den teoretiske litteratur må man forvente, at mediernes massive fokus på vold får konsekvenser for den offentlige opinions opfattelse af volden, og at frygten for volden således hænger sammen med mediernes store opmærksomhed på vold. Ifølge dagbladenes egne meningsmålinger bliver vold i analyseperioden placeret højt på den offentlige dagsorden blandt de problemer, som bør løses politisk (*Politiken*, 20/10 + 26/12, 1996). Der gives desuden i dagbladene udtryk for denne frygt gennem udtalelser i interviews, i meningsmålinger samt igennem læserbreve.

Medierne spiller i denne sammenhæng en dobbeltrolle. På den ene side spilles rollen som *formidler* af den offentlige opinion, der udtrykkes gennem billedet af en opskræmt befolkning, som betragter volden som ét af de væsentligste problemer i samfundet. At politikerne lader sig påvirke af dette billede, kommer til udtryk gennem deres talrige referencer til den igennem medierne udtrykte angst for volden. På den anden side spiller medierne rollen som en væsentlig kraft bag selve *skabelsen* af den offentlige opinion, idet efterårets massive mediefokus på voldskriminalitet kan betragtes som den væsentligste drivkraft bag befolkningens frygt for volden.

Det er i en vis forstand et ideal – og utvivlsomt en forventning hos vælgerne – at politiske ledere både argumenterer for deres holdninger for at vinde forståelse i befolkningen og lytter til befolkningens ønsker (Goul Andersen, 1999). Politikernes hårde kurs over for volden kan på denne baggrund tolkes som en positiv og ønskelig responsivitet på den bekymrede befolknings angst for at færdes i det offentlige rum. Det synes dog mere dækkende at betragte forløbet som politikernes reaktion på et *medieskabt* problem, som de i deres iver for at tilfredsstille vælgerne måske tilmed er med til at forstærke. I stedet for at berolige befolkningen bekræfter politikerne ved deres reaktion på mediernes voldsbillede den frygt, som er i befolkningen. Den kvantitative analyse viste netop, at regeringens reaktion på den store opmærksomhed omkring vold bevirkede, at medierne skrev mere end nogensinde om vold.

Den kvantitative analyse påviste, at medierne kunne betragtes som den afgørende faktor for, at vold tages op på den politiske dagsorden. Den kvalitative indholdsanalyse har forstærket og nuanceret denne konklusion, idet analysen viser, at politikerne, dog i forskellig grad, er påvirkede af mediernes voldsdagsorden. Dette kommer til udtryk dels gennem de direkte referencer, dels gennem de indirekte referencer til mediernes virkelighedsbillede herunder referencen til den mediepåvirkede offentlighed. Reaktionen fra Socialdemokratiets ledende personer må her betegnes som den væsentligste effekt af mediernes voldsfokus.

Kapitel 7

Konklusion og perspektivering

I de foregående kapitler er først den teoretiske litteratur om dagsordensfastsættelse blevet gennemgået, og derefter er der blevet foretaget en empirisk analyse af dagsordensfastsættelsen i forbindelse med voldspakken. Målet har været at identificere omfanget og karakteren af mediernes påvirkning på den politiske proces.

Argumentationen bygger blandt andet på en antagelse om, at vold ikke er et stigende, men snarere et stagnerende problem i Danmark, og at det i forlængelse heraf ikke er den faktiske mængde af vold, som kan forklare den politiske opmærksomhed, herunder ønsket om at skærpe straffen for vold. Analysen i kapitel 3 viser med stor tydelighed, at denne antagelse er rimelig.

Den kvantitative analyse viste, at mediernes opmærksomhed omkring vold var præget af meget store udsving i hele analyseperioden. Desuden viste det sig, at det var mediernes formidling af de enkelte voldstilfælde, som stod bag udsvingene i opmærksomheden. Den politiske opmærksomhed omkring volden var ligeledes svingende. En sammenstilling af de to dagsordener demonstrerede en relativ stor samvarians mellem udsvingene i mediernes og politikernes opmærksomhed omkring volden. En nærmere analyse af politikernes aktivitet viste, at den politiske opmærksomhed var mere eller mindre direkte afledt af mediernes fokus på de enkelte voldsepisoder. Altså en klar indikation af, at det er medierne, som sætter dagsordenen. Det var desuden interessant at bemærke, at det politiske udspil mod volden – voldspakken – formåede at skabe en endnu større opmærksomhed omkring volden end hidtil set og dermed fastholde vold som emne på mediernes dagsorden.

Den kvalitative analyse af mediernes formidling af volden skete på basis af fire dagblade og med udgangspunkt i deres omtale af tre voldsepisoder, som udgjorde langt størsteparten af dagbladenes formidling omkring vold. Analysen viste, at medierne havde valgt at fokusere på tre meget grove episoder, som i de omfattende beskrivelser blev fremstillet på en følelsesladet og dramatisk facon. Dette bidrog til at fremmane billedet af vold som et voksende og presserende problem i det danske samfund. Desuden fremstod straf som, ikke den eneste, men som den afgørende løsning på problemet. Endelig kunne det konkluderes, at der igennem analyseperioden i stigende omfang kunne identificeres krav til det politiske niveau om handling.

Den kvalitative indholdsanalyse af den politiske debat kortlagde de forskellige partiers stillingtagen til vold. Politikernes direkte såvel som indirekte referencer til mediernes virkelighedsbillede og til de medieskabte symboler viser, at medierne udgør et væsentligt input for politikerne. I denne forbindelse kan man også fremhæve politikernes meget flittige referencer til befolkningens frygt. Her har medierne spillet en dobbeltrolle. På den ene side har offentligheden uden tvivl været påvirket af mediernes store opmærksomhed omkring vold. På den anden side kommer folkestemningen til udtryk gennem medierne, hvor den fremstilles som opskræmt og handlingskrævende. Analysen af de forskellige partiers fortolkning af vold gjorde det dog klart, at de politiske aktører tolkede voldsproblemet vidt forskelligt og i tæt overensstemmelse med deres politiske overbevisning. Det generelle billede var, at mediernes voldsfremstillinger blev benyttet som skyts i debatten. Dog hovedsageligt af de partier, som ønsker retspolitiske stramminger – men altså udelukkende i overensstemmelse med partiernes allerede etablerede retspolitiske synspunkter. Socialdemokratiet er det eneste parti, der i større omfang afviger fra sin sædvanlige politiske linie. Reaktionen fra Socialdemokratiets ledende personer er i denne forbindelse meget væsentlig, og den må betegnes som en meget væsentlig effekt af mediernes voldsfokus.

Den kvantitative analyse sandsynliggjorde, at medierne havde afgørende betydning for, at vold kommer på den politiske dagsorden. Den kvalitative indholdsanalyse forstærkede og nuancerede denne konklusion. Hypotesen var, at medierne gennem såvel mængden som karakteren af deres formidling omkring voldsproblematikken havde påvirket de politiske beslutningstagere i en sådan grad, at medierne i den aktuelle sammenhæng var den bærende kraft i fastsættelsen af den politiske dagsorden. Analysen giver baggrund for at konkludere, at medierne kan tilskrives en meget stor rolle i forløbet. Hypotesen bliver således bekræftet. Hermed er der også givet en forklaring på det tilsyneladende paradoks mellem den stagnerende vold og de retspolitiske stramminger.

Set under ét må de teoretiske forventninger til dagsordensfastsættelsen anses for at have været frugtbare herunder idéen om, at nye politiske indgreb følges af øget opmærksomhed og fornyet diskursdannelse. Analysen underbygger som helhed påstanden om, at det ikke er den faktiske mængde af vold, som kan forklare den politiske opmærksomhed herunder ønsket om at skærpe straffen for vold, men derimod den store opmærksomhed og bevidsthed om volden. I dette tilfælde giver det altså god mening at anskue den politiske stillingtagen til et emne som relativt løsrevet fra de underliggende sociale forhold. Desuden er den teoretiske idé om dagsordensfastsættelsens to niveauer nyttig til at forstå mediernes påvirkning og ikke mindst

til at fremhæve mediernes rolle i diskursdannelsen omkring vold som socialt problem. Det er muligt at se mediernes leverandør af slagkraftige symboler på voldsproblemet – symboler, som kommer til at præge hele den måde, problemet anskues på. Det analyserede forløb viser, at mediernes ikke bare er i stand til at sætte vold på den offentlige dagsorden, men at de tilmed over for såvel politikere som offentligheden er i stand til at påvirke, hvorledes vold opfattes som socialt problem, og derigennem er i stand til at påvirke den politik, som bliver fastsat.

Processens forløb illustrerer, at mediernes er blevet en faktor, som politikere tager højde for. Det er allerede kendt, at politikere forsøger at tale mediernes sprog, samt at de forsøger at præsentere politikken, så den kan sælges til borgerne (Hjarvard, 1999a; 1999b). Med baggrund i analysen og dens konklusioner kan man argumentere for, at politikernes hensyn til mediernes stikker en tand dybere end blot at forsøge at præsentere politikken godt i mediernes. Det, analysen af dagsordensfastsættelsen viser, er nemlig, at politikere ikke blot forsøger at 'sælge' en politik så godt som muligt til befolkningen, men at de i selve *udviklingen* af politikken tager hensyn til, at den skal kunne 'sælges' i mediernes – det vil sige, at politikken 'designes', så den kan tilfredsstille den til enhver tid gældende folkestemning, som følger i kølvandet på mediernes kampagner og virkelighedsbillede.

Man skal dog holde for øje, at påvirkningen er emnespecifik. Vold er et af de områder, hvor mediernes har stor mulighed for at øve indflydelse, dels i forhold til den enkelte, da vold er noget, de færreste har personlige erfaringer med, og dels i forhold til det politiske system, da vold er et emne, som ikke i videre omfang er omgivet af organiserede interesser. Man skal derfor være forsigtig med at generalisere den foretagne analyses konklusioner om mediernes store påvirkning til andre emneområder.

At demokratiet er blevet mediebaseret bevirker, at mediernes måde at agere på for alvor bliver væsentlig. Det gælder ikke mindst det forhold, at mediernes fungerer efter en logik, som har en række potentielt uheldige bivirkninger. I dette tilfælde kan mediernes overvældende og dramatiserede fokus på vold siges at have haft flere negative konsekvenser. Blandt andet at der blev skabt en udbredt frygt i befolkningen, hvilket må betragtes som en ganske stor samfundsmæssig omkostning. Da frie medier må betragtes som en nødvendighed i et demokratisk samfund, må disse potentielt uheldige træk ved mediernes betragtes som en omkostning, der ikke kan omgås gennem regulering. En 'forfaldstankegang', hvor fortiden fremstilles som en svunden guldalder med en langt bedre nyhedsformidling, er næppe heller nogen konstruktiv måde at forholde sig til mediernes på – alene af den grund, at der er gode argumenter for, at nyhedsmediernes formidlingsmæssige udvikling har vist mindst lige så mange positive som negative træk

(Hjarvard, 1999a; 1999b). Det bør dog ikke holde samfundet fra at appellere til mediernes ansvarsfølelse og erkendelse af deres essentielle rolle i demokratiet. Dette er gjort af flere, med Kresten Schulz Jørgensen (1997) som en af de fremmeste. Han argumenterer blandt andet for, at journalister både kan og bør anvende deres traditionelle formidlingsredskaber på en mere konstruktiv måde i forhold til det samfund, hvor både journalister og læsere skal leve deres liv.

Det kan dog også være interessant at fjerne blikket fra medierne og i stedet rette det mod politikerne. Man må ikke glemme, at mediernes virkelighedsbilleder kun for alvor slår igennem på den politiske dagsorden i det omfang, politikerne tager dem til efterretning. Man kan således vælge mellem at kritisere medierne for deres til tider fordrejede gengivelse af virkeligheden – eller vælge at kritisere de politikere, som taler medierne efter munden og bruger mediernes vrangbilleder til eget politisk formål.

Som allerede nævnt må det beskrevne forløb betegnes som ekstrem i den forstand, at den fremviser en række karakteristiske træk ved mediernes rolle i det moderne demokrati, men blot i en accentueret udgave. Det betyder, at de for processen beskrevne karakteristika og heraf følgende problemer må betragtes som almindeligt forekommende – blot ikke i samme grad som i den aktuelle sag. Spørgsmålet er, om tendenserne kan forventes at blive mere eller mindre udtalte med tiden. En række sager både før og efter den her behandlede peger dog på, at den overilede politiske handling i kølvandet på en mediestorm er blevet mere almindelig. Som eksempel kan nævnes Tvindloven og rockerloven, som begge blev til efter stor mediebevågenhed – og senere viste sig at være på kant med Grundloven. Den store medieopmærksomhed i sommeren 2000 omkring rusmidlet ecstasy mandede ligeledes ud i et lovindgreb i august måned samme år. Sundhedsministerens prompte indgreb kritiseredes for at være et overilet svar på mediernes pres for politisk handling og for i sin udformning at være baseret på, hvad der havde stået i medierne (Rothenborg & Mørch, 2000). Vi vil formodentlig også i fremtiden komme til at se forløb, hvor politiske indgreb er en konsekvens af mediernes intense opmærksomhed omkring en sag.

Litteratur

- Altheide, David L. & Robert P. Snow (1979). *Media Logic*, Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Andersen, Jørgen Goul (1999). "Folket og eliteerne. Om meningsdannelse på masse- og eliteniveau", i Jørgen Goul Andersen (red.), *Den demokratiske udfordring*, København: Hans Reitzel.
- Andersen, Ole E. (1995). *Medieudbud og medieforbrug i Danmark 1983-1994*, København: Statsministeriet.
- Balvig, Flemming (1995a). *Kriminalitet og social kontrol*, København: Columbus.
- Balvig, Flemming (1995b). *Ungdom oplever mere vold. En oversigt over danske voldsofferundersøgelser, 1970-1994*, Gentofte: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Balvig, Flemming (2000). *Det voldsomme samfund. Om vold som problem og fængsel som løsning*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Baumgartner, Frank R. & Bryan D. Jones (1993). *Agendas and instability in American politics*, Chicago: University of Chicago Press.
- Brink, Ole, Annie Vesterby Charles, Svend Sabroe, Jørn Jensen, & Villy Sørensen (1997). "Mindre vold og hyppigere politianmeldelse", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 84. årg., nr. 2, pp. 103-114.
- Brink, Ole (1999). *Vold i Århus*, Århus: Institut for Epidemiologi og Socialmedicin, Aarhus Universitet.
- Brøcker, Anne (1990). "Udlændingelovgivning i Danmark 1983-86: faktorer i den politiske beslutningsproces", *Politica*, 20. årg., nr. 3, pp. 332-245. (sidetal!!!!) *BT*, 1/7 1996 – 28/2 1997.
- Cobb, Roger W. & Charles D. Elder (1983). *Participation in american politics. The dynamics of agenda building*, Boston: Allyn and Bacon.
- Cook, Timothy E. (1998). *Governing with the news: the news media as a political institution*, Chicago: University of Chicago Press.
- Dearing, James W. & Everett M. Rogers (1996). *Agenda-Setting*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Downs, Anthony (1972). "Up and Down with Ecology: the Issue Attention Cycle". *Public Interest*, Vol. 28, pp. 38-50.
- Drotner, Kirsten (1996). *Medier og kultur*, København: Borgen.
- Ekstra Bladet*, 1/7 1996 – 28/2 1997.
- Emborg, Rasmus (1997). "Kompromis om indsats mod vold", *Politiken*, 15/1 1997.
- Entman, Robert (1993). "Framing: toward clarification of a fractured Paradigm", *Journal of Communication*, Vol. 43, pp. 51-58.
- Folketingstidende, Folketingets Forhandlinger 1987-88, 1995-96 samt 1996-97.*
- Funkhouser, G. Ray (1973). "The Issues of the Sixties: An exploratory Study in the Dynamics of Public Opinion", *Public Opinion Quarterly*, Vol. 73, pp. 62-75.
- Gaasholt, Øystein & Lise Tøgeby (1995). *I syv sind. Danskernes holdninger til flygtninge og indvandrere*, Århus: Politica.

- Galtung, J. & M.H. Ruge (1965). "The structure of foreign news. The presentation of the Congo, Cuba, and Cyprus Crisis in four Norwegian newspapers", *Journal of Peace Research*, nr. 1, pp. 64-91.
- Galtung, J. (1974). "A Rejoinder", *Journal of Peace Research*, nr. 11.
- Gamson, William A. & Kathryn E. Lasch (1983). "The political culture of Social Welfare Policy", i Shinon E. Spiro & Ephraim Yuchtman-Yaar, *Evaluating the Welfare State*, New York: Academic Press.
- Gamson, William A. & Andre Modigliani (1983). "The political culture of Social Welfare Policy", i Shimon E. Spiro & Ephraim Yuchtman-Yaar, *Evaluating the Welfare State*, New York: Academic Press.
- Gamson, William A. & Andre Modigliani (1987). "The changing culture of affirmative action", *Research in Political Sociology*, Vol. 3, pp. 137-177.
- Gamson, William A. & Andre Modigliani (1989). "Media discourse and public opinion on nuclear power: a constructionist approach", *American Journal of Sociology*, Vol. 95, pp. 1-37.
- Gans, Herbert (1980). *Deciding what's news*, New York: Vintage Books.
- Garodkin, Ib (1993). *Håndbog i dansk politik 1993*, København: Munksgaard.
- Ghanem, Salma (1997). "Filling in the tapestry - the second level of Agenda Setting", i Shaw McCombs & David Weaver, *Communication and Democracy. Exploring the intellectual frontiers in agenda-setting theory*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Hjarvard, Stig (1995). *Nyhedsmediernes rolle i det politiske demokrati*, København: Medieudvalget.
- Hjarvard, Stig (1999a). "Om mediernes forandring af den politiske kommunikation", i Jørgen Goul Andersen (red.), *Den demokratiske udfordring*, København: Hans Reitzel.
- Hjarvard, Stig (1999b). *TV-nyheder i konkurrence*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Iyengar, Shanto (1991). *Is anyone responsible. How television frames political issues*, Chicago: University of Chicago Press.
- Jacobs, Lawrence R. & Robert Y. Shapiro (1994). "Studying substantive democracy", *Political Science*, Vol. 27, No. 1, pp. 9-17.
- Jyllands-Posten*, 1/7 1996 – 28/2 1997. Herunder JPØ.
- Jørgensen, Kresten Schultz (1997). *Det sidste menneske: da danskerne opgav demokratiet*, København, Fremad.
- Jørgensen, Marianne W. & Louise Phillips (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Karnovs lovsamling*, 13. udgave, 1994.
- Kingdon, John W. (1995). *Agendas, alternatives, and public policies* (2nd ed.), New York: Harper Collins College Publishers.
- Kutchinsky, Berl (1991). "Stiger volden?", i Berl Kutchinsky (red.), *Kriminalistisk Instituts Årbog 1991*, København: Kriminalistisk Institut.
- Linsky, M. (1986). *How the press affects federal policy making*, New York: Norton.

- Linsky, M., J. Moore, W. O'Donnel & D. Whitman (1986). *How the press affects federal policy making: six cases studies*, New York: Norton.
- Madsen, Jacob Gaarde (1998). "Vold i massemediernes. En social konstruktivistisk analyse af massemediernes voldsfremstillinger", *Politica*, årg. 31, nr. 1, pp. 27-42.
- McCombs & Estrada (1997). "The news media and the pictures in our heads", i S. Yengar & R. Reeves (eds.), *Do the media govern?*, London: Sage Publications.
- McCombs, Maxwell, Donald L. Shaw & David Weaver (1972). "The agenda-setting function of mass media", *Public Opinion Quarterly*, 36, pp. 176-187.
- McCombs, Maxwell, Donald L. Shaw & David Weaver (1997). *Communication and democracy. Exploring the intellectual frontiers in agenda-setting theory*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- McNair, Brian (1995). *An introduction to political communication*, London: Routledge.
- Page, Benjamin I. & Robert Y. Shapiro (1992). *The Rational Public*, London: The University of Chicago Press.
- Politiets Årsberetning*, diverse år.
- Politiken*, 1/7 1996 – 28/2 1997.
- Protest, D.L., D.R. Leff, S.C. Brooks & M.T. Gordon (1985). "Uncovering rape: The watchdog press and the limits of agenda-setting", *Public Opinion Quarterly*, Vol. 49, No. 1, pp. 19-37.
- Rigspolitiets Årsberetning*, diverse år.
- Rothenborg, Michael & Tonie Yde Mørch (2000). "Politikere i lovrus", *Politiken*, 20/8 2000.
- Sacco, Vincent (1995). "Media constructions on crime", *The annals of the American Academy of Political and Social Science*, May, pp. 141-154.
- Scheufele, Dietram (1999). "Framing as a theory of media effects", *Journal of Communication*, Vol. 49, pp. 103-122.
- Shoemaker, Pamela J. & Stephen D. Reese (1996). *Mediating the message. Theories of influences on the mass media content*, White Plains: Longman Publishing Group.
- Stone, Deborah (1997). *Policy paradox - the art of political decision making*, New York: W.W. Norton & Co.
- Thomsen, Niels & Jette D. Søllinge (1991). *De danske aviser 1634-1991 – bind 3 1918-1991*, Odense: Odense Universitetsforlag.
- Zaller, John R. (1992). *Nature and origins of mass opinion*, Cambridge: Cambridge University Press.

Om forfatteren

Søren Laursen er cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet og ansat som fuldmægtig i Ringkjøbing Amt, Uddannelses- og Kulturafdelingen siden september 2000.

Udgivelser fra Magtudredningen

Bøger

Jørgen Goul Andersen, Peter Munk Christiansen, Torben Beck Jørgensen, Lise Togeby & Signild Vallgård (red.) (1999). *Den demokratiske udfordring*. København: Hans Reitzels Forlag.

Peter Munk Christiansen, Birgit Møller & Lise Togeby (2001). *Den danske elite*. København: Hans Reitzels Forlag.

Skrifter

Erik Oddvar Eriksen (1999). *Is Democracy Possible Today?* Århus: Magtudredningen.

Ole Hammer & Inger Bruun (2000). *Etniske minoriteters indflydelseskanaler*. Århus: Magtudredningen.

Jens Peter Frølund Thomsen (2000). *Magt og indflydelse*. Århus: Magtudredningen.

Jørgen Elklit, Birgit Møller, Palle Svensson & Lise Togeby (2000). *Hvem stemmer – og hvem stemmer ikke?* Århus: Magtudredningen.

Jacob Gaarde Madsen (2000). *Mediernes konstruktion af flygtninge- og indvandrerspørgsmålet*. Århus: Magtudredningen.

Karsten Vrangbæk (2001). *Ingeniørarbejde, hundeslagsmål eller hovedløs høne? Ventetidsgarantier til sygehusbehandling*. Århus: Magtudredningen.

Søren Laursen (2001). *Vold på dagsordenen. Medierne og den politiske proces*. Århus: Magtudredningen.